

Geloven

De aartsengelen staan in de aanbidding bij de openluchtantiquair. Het traditionele geloof, dat aan elkaar hangt van de beelden en de conventies, roest weg. Kunnen we bepaalde religies als instituten van sociale controle afschrijven omdat ze plaats hebben moeten maken voor individueel verantwoordelijkheidsgevoel? Of heeft alleen de grote onverschilligheid toegeslagen? De redactie ging onder studenten en docenten op zoek naar meningen over geloof, religieus of niet-religieus. De gevolgen van de zoektocht naar de ziel treft u aan op de pagina's 6 tot en met 12. Prettige Kerstdagen

Vier nieuwe onderzoekscholen ingediend bij KNAW

Ofschoon er op bestuurlijk niveau scepsis bestaat over het fenomeen van de onderzoekschool – de voordelen zijn onduidelijk, de bureaucratie fors –, draagt deze universiteit toch vier nieuwe kandidaatscholen voor bij de KNAW. Onderzoekers willen immers niet achterblijven.

De aanvragen voor de erkenning moesten voor 1 januari 1995 de deur uit zijn. Het gaat om vier instituten, die voor een deel nog formeel ingesteld moeten worden door de universiteitsraad, iets wat vandaag, 22 december, zal gebeuren. Nieuwe instituten zijn extra bij geneeskunde en Health bij gezondheidswetenschappen, die samen de beoogde onderzoekschool Care zullen vormen. Waarom deze instituten dan niet meteen samen een interfacultair onderzoeksinstituut hebben gevormd dat vervolgens tot school had kunnen worden gepromoveerd, is zowel het college van bestuur als de universiteitsraadscommissie voor onderwijs- en wetenschapskwesties, volstrekt onduidelijk. Men legt zich echter neer bij de wens van de faculteiten gezondheidswetenschappen en geneeskunde, meldt het college in antwoord op vragen van de commissie. Bekend is dat de onderlinge bestuurlijke verhoudingen tussen deze faculteiten niet florissant zijn.

Niettemin meent men alleen kans op erkenning door de KNAW te maken als er samen wordt gewerkt in één onderzoekschool. Overigens maken ook vakbroeders van onder andere de VU-Amsterdam en de Nijmeegse universiteit deel uit van dit initiatief. Een ander nieuw instituut dat meteen voor erkenning door de KNAW kandidaat staat is EPP, experimentele psychopathologie, dat onlangs een omvangrijke subsidie van NWO ontving. Tegen de opzet van de EPP-school is bezwaar gemaakt door de universitaire emancipatiecommissie, die meent dat de selectiecriteria voor het lidmaatschap vrouwonvriendelijk zijn. Deelname zou volgens die criteria niet mogelijk zijn in de vorm van een gedeeltelijke aanstelling, terwijl bovendien van iedereen evenveel (in punten uitgedrukte) wetenschappelijke prestaties worden verlangd, ongeacht of men in deeltijd of fulltime werkt. Inmiddels heeft de beoogde directeur van EPP, prof. M. van den Hout, gereageerd in een brief aan het college. Daarin schrijft hij dat de uniforme toelatingseisen juist bedoeld zijn om geen onmogelijke afwegingen te hoeven maken tussen allerlei individuele omstandigheden. Bijvoorbeeld of er voor hoogleraren met een zware bestuurstaak een ander regiem zou moeten gelden dan voor een docent die alleen onderwijs en onderzoek doet. De uniforme selectie-eisen zijn, anders dan de emancipatiecommissie denkt, juist bedoeld om alleen en uitsluitend op kwaliteit te toetsen,

schrijft Van den Hout. Anders wordt de deur maar open gezet voor beïnvloeding door titulatuur, vlotte babbel en leuke lachjes. Volgens hem pakt zijn benadering in het voordeel van vrouwen uit, iets wat uit de experimentele psychologie zou blijken. Dat er geen deeltijdfuncties bij EPP mogelijk zouden zijn, blijkt op een misverstand te berusten. De (inderdaad nogal mistig geformuleerde) passage hieromtrent betekent uitsluitend dat mensen hun volledige onderzoekstaak bij de faculteit in de school inbrengen, en niet een deel daarvan. De brief van Van den Hout zal vandaag in de universiteitsraad, wier commissie de bezwaren van de emancipatiecommissie deelde, ter sprake komen. Naast EPP en Care worden ook Meteor (economie) en WTMC (wetenschap, technologie en moderne cultuur) van cultuurwetenschappen bij de KNAW ingediend. Meteor kreeg onlangs een NWO subsidie, WTMC probeerde dat vorig jaar ook maar haalde het toen niet, waarop besloten werd dan ook maar niet te streven naar KNAW-erkenning. Omdat de NWO-Stimulanssubsidies onderzoekscholen in spe op weg moeten helpen, denken velen in de universitaire wereld dat de toekenning daarvan de kans op erkenning door de KNAW veel groter maakt, en omgekeerd. Dat nu blijkt niet zo te zijn. Een beleidsmedewerker van de Utrechtse universiteit vergeleek de cijfers en concludeerde dat van de door de KNAW erkende scholen ongeveer de helft wel en de helft

niet vooraf door NWO van subsidie was voorzien. Het aantal aanvragen uit beide categorieën was eveneens nagenoeg gelijk.

Leeg

Ondanks klemmende verzoeken van de betrokkenen kunnen WTMC en EPP geen extra RL-subsidies ten behoeve van onderzoekscholen in spe tegemoet zien. De reden is simpel: de pot die daarvoor was bestemd, is leeg, zegt het college van bestuur. Alle voorgaande initiatieven hebben haar uitgeput. Nu was dat laatste ook al het geval toen de onderwijsonderzoekers die in het ICO participeren (een voornamelijk Twents initiatief) een beroep op RL-subsidie deden, maar toen (1993) werd er nog uitgeweken naar de instellingsreserve. Het college zegt onder verwijzing naar de "huidige financiële situatie van de RL" dat dat niet meer kan. Of het bij die mening blijft is niet duidelijk, nu ook het college van decanen met name voor WTMC, dat nog geen enkele subsidie heeft ontvangen, in de bres is gesprongen.

Een andere financiële kwestie waarover door de U-raadscommissie vragen zijn gesteld betreft het netelige punt van de zogeheten garantiestelling. Onderzoekscholen maken alleen kans op erkenning als de moederuniversiteit hun financiën garandeert voor de periode van de erkenning. Carim, de onderzoekschool bij geneeskunde, heeft destijds nog een gulle honderd procentgarantie gekregen, daarna echter stakte het bij de RL-deelname in de onderzoekschool Menu op 90%. Het college wil dat laatste percentage nu algemeen geldend maken, ofschoon Carim voor de duur van de erkenning op 100% blijft staan. In alle gevallen echter

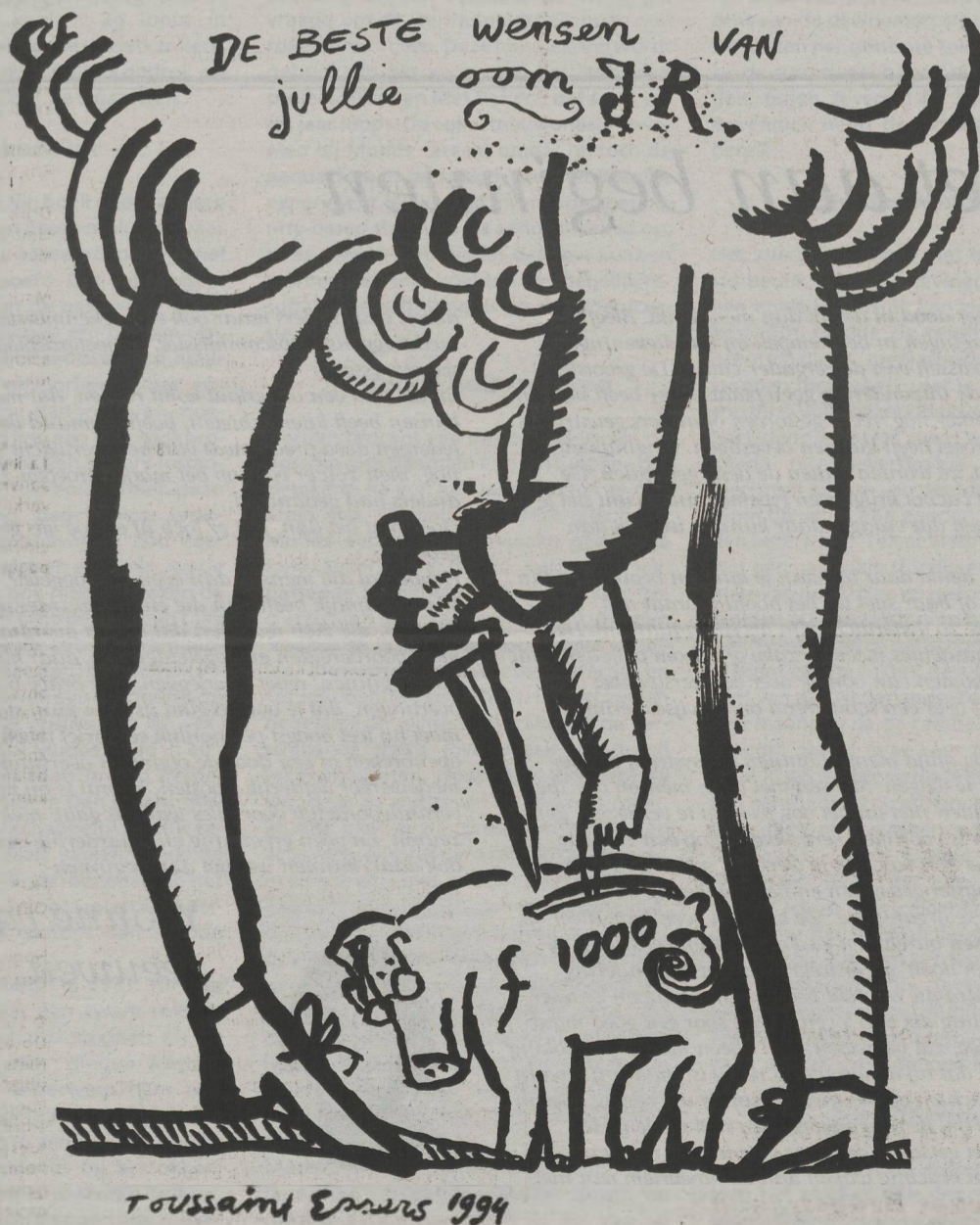
wordt een voorbehoud gemaakt voor 'onvoorzien omstandigheden'. Wat dat precies zijn moet nog worden uitgemaakt door college en U-raad gezamenlijk.

De kwestie is niet alleen voor de onderzoekscholen zelf van belang, maar ook voor de rest van de universiteit. Het college neemt namelijk de verantwoordelijkheid voor de garanties op zich, in plaats van de betrokken faculteiten. Dat betekent dat van de universitaire gelden eerst de gegarandeerde instituten worden bediend, dan pas de rest. Beheerseenheden die niets met onderzoekscholen hebben uit te staan, zoals de juridische faculteit en de algemene diensten, worden daar de dupe van. net als overigens die delen van andere faculteiten die buiten de onderzoekscholen vallen. Mochten er echter om deze reden ergens gaten in het onderwijs dreigen te vallen, dan vindt het college dat de grens is bereikt en dat er sprake is van een 'onvoorzien omstandigheid' die rechtvaardigt dat er aan het budget van een onderzoekschool wordt geknabbeld.

Als dadelijk de vier onderzoekscholen erkend worden heeft de RL vijf scholen in huis waarvoor ze penvoerder is. Daarnaast zijn er dan nog zeven andere waarin geparticipeerd wordt. Ico (onderwijskunde) en Menu (voeding) bestaan al, verder worden ter erkenning voorgedragen: Siks (informatie- en kennissystemen, VU penvoerder); Disc (systems and control, Delft) bij algemene wetenschappen; OSL (literatuurwetenschap, Leiden) en Huizinga-instituut (geschiedenis, UvA) bij cultuurwetenschappen; en de mensenrechtenschool (Utrecht) bij de juristen.

Wammes Bos

Voor Kerstmis willen we onze lezers nog een mooie gedachte meegven. We hopen in ons volgende nummer, dat op 12 januari verschijnt, te kunnen berichten hoe de strijd om het collegegeld - of is het tegen die tijd alweer de strijd om het voortbestaan? - zal zijn verlopen. Niet te somber, prettige

Toussaint Essers 1994

(illustratie
Toussaint
Essers)

Voortaan geen beroep tegen numerus fixus

De regering komt binnenkort met een wetsvoorstel dat het haar mogelijk maakt een numerus fixus voor een opleiding vast te stellen zonder dat de instellingen daartegen nog beroep kunnen aantekenen.

De acties van de Utrechtse en Limburgse universiteiten om het besluit van de staatssecretaris van onderwijs over een numerus fixus bij geneeskunde via de rechter onderuit te halen, is in Zoetermeer slecht gevallen. Toen staatssecretaris Cohen de aantallen vaststelde met een beroep op de toekomstige arbeidsmarkt voor artsen, werd dat door Utrecht en Limburg met inhoudelijke argumenten bestreden. De staatssecretaris had in dit geval zijn bevoegdheid tot het vaststellen van maximale aantallen studenten niet op deze manier moeten benutten, vonden zij. De rechter gaf hen gelijk, en beide instellingen kregen het aantal studenten waarvan zij tevoren hadden gezegd dat ze er de capaciteit voor hadden. Volgens het ministerie betekende deze gerechtelijke uitspraak echter dat elke bevoegdheid van de minister om grenzen aan de instroom te stellen, verdwenen was, en dat bijgevolg geen enkele instelling nog een student ge-

neeskunde kon weigeren. In plaats van een kleine 1700 dreigden er dan meer dan 5000 studenten straks aan de poort te staan. Om dat te voorkomen komt het ministerie nu met een wetsvoorstel dat de aantallen geneeskunde studenten voor dit en het komende studiejaar fixeert op de huidige aantallen. Daarnaast wil het departement dat een fixusbesluit voortaan de status krijgt van een ministeriële regeling en dus een algemeen verbindend voorschrift wordt. Daarmee wordt het immuun voor beroep bij de rechter.

Mr. P. Janssen, juridisch beleidsmedewerker bij de RL, betwijfelt of de minister daarin gelijk heeft. Tegen een algemeen verbindend voorschrift is weliswaar geen beroep mogelijk, maar tegen de toepassing ervan wel. Bovendien vraagt Janssen zich af waarom de minister niet gewoon positief heeft gereageerd op een VSNU-voorstel van begin december, waarin een numerus fixus wordt aangevraagd op basis van de landelijke opleidingscapaciteit. De aantallen die daarin worden genoemd zijn dezelfde als die van de minister. Met een simpele ministeriële goedkeuring zou dus hetzelfde effect bereikt worden. Het lijkt er dus op dat het de minister er vooral om te doen is, de beroepsmogelijkheden tegen zijn besluiten te bemoeilijken, zo niet uit te sluiten.

Wammes Bos

Dolgelukkig met een oortje of een hals

„Ik een freak? Nee, dat is zo'n afschuwelijk modewoord. Ik noem het gewoon een ouderwetse hobby." Gerard de Jonge, universitair docent bij de vakgroep strafrecht, is amateur-archeoloog. Hij steekt niet elke vrije minuut in de jacht op scherfjes en potjes, maar achter in zijn hoofd is hij er altijd mee bezig. Zo vraagt hij zich regelmatig af wat er over tweeduizend jaar nog over zal zijn van de RL. Het papier is dan vergaan, evenals de gehe-

gens van de computers. Misschien vinden ze hier en daar wat kalkresten van de muren, meer zal het niet zijn. Die gedachte werkt zeer relativerend. Al die intellectuele bezigheden waar niets van over blijft terwijl van het gewone boerenleven van tweeduizend jaar geleden zoveel is teruggevonden. Zijn interesse voor archeologie werd gewekt op het gymnasium in Rotterdam. Het boek 'Antieke Cultuur in Beeld' van Zadocks en Jitta met zijn vele foto's sprak De Jonge zeer aan. Toch koos hij voor een degelijke studie, rechten. Halverwege, toen hij erachter kwam dat rechten soms een heel zeurderige, bijna boekhoudkundige studie kon zijn, ging hij twijfelen of hij zou overstappen. Maar archeologie was in die tijd een kopstudie, waar eerst twee jaar klassieke talen of kunstgeschiedenis voor nodig was. Dat duurde hem allemaal te lang, dus maakte hij rechten gewoon af. Direct daarna sloot hij zich aan bij de Amateur Archeologische Werkgemeenschap voor Nederland. Een gewaardeerde club van amateurs die professionele archeologen helpt met graven. De Jonge woonde toen in Zeeland en daar heeft hij ook zijn eerste echte

Gerard de Jonge: „Je staat op het punt een mooi kannetje op te graven maar je gaat met je schepje net te hard de grond in, en KRAK, kannetje in tweeën. Vreselijk." (foto Nelis Tutkey)

archeologische ervaring opgedaan. „Eén meter zware blauwe klei afgraven, ontvelde handen, pijn aan de rug, veel frisse lucht maar niks waardevols gevonden, alleen heerlijke verse boerenkool van de boer op wiens land we waren", vertelt De Jonge met weemoed. Nog steeds gaat hij een of twee keer per jaar met deze 'mollenclub' zoals zijn vrouw het noemt, graven in Zeeland. De ene keer zoeken ze naar overblijfselen van de late IJzertijd en de vroege Romeinse tijd (van 400 voor, tot 400 na Christus). Een andere keer graven ze mee naar Fort Rammekens, een zestiende-eeuws generaalshuis bij Vlissingen. Meestal verblijven ze in tentjes naast de put. Eten, een krat bier en whisky, alles gaat mee. Zo doen ze steeds mooiere vondsten. Zijn allermooiste vondst heeft hij ooit op Noord-Beveland gedaan, waar ze buitendijks bij eb en oostenwind naar restanten van een

boerderij uit de IJzertijd aan het graven waren. Gouden broches kwamen er opeens naar boven. Ze schreeuwden GOUD GOUD! Iedereen door het dolle. Champagne erbij. Bleken het even later bronzen broches te zijn. Een grote teleurstelling, daar komt De Jonge wel voor uit. „Iedereen hoopt natuurlijk op die ene fantastische ontdekking. Daar tegenover staat het ergste wat je kan overkomen als archeoloog: je staat op het punt een mooi kannetje op te graven maar je gaat met je schepje net te hard de grond in, en KRAK, kannetje in tweeën. Dan moet je echt even de put uit om langs de kant bij te komen, vreselijk." De Jonge ziet een duidelijke overeenkomst tussen het opgraven en zijn wetenschappelijke werk. „Je pelt laagje voor laagje af op zoek naar de waarheid." Verder is het met kruiva-

gen door de blubber zwoegen, en met blote handen in de aarde wroeten natuurlijk onvergelijkbaar met zijn gewone werk. „Heerlijk dat fysieke bezig zijn als je normaal dag in dag uit achter je bureau zit. Ook het samenwerken met mensen uit alle lagen van de bevolking vind ik leuk. Die mollenclub uit Zeeland is eigenlijk een verzameling zonderlinge, ongevaarlijke halve zolen. De één is technisch tekenaar en de ander werkt bij de advertentie afdeling van de krant. Dat maakt allemaal niks uit. De ontberingen die we samen doormaken scheppen een band." „Maar het moeit blijven natuurlijk de vondsten. Dolgelukkig ben ik met een oortje of een hals van en beker of een kruik. Het idee dat mensen dat lang geleden hebben achtergelaten en dat ik dat weer vind. Het spreekt zo tot de verbeelding. Voor mij hoeven die vondsten ook helemaal niet heel te zijn. Gewone scherven zijn ook al heel mooi en met Velpon en wat gips zit het zo weer in elkaar. Het gaat mij ook helemaal niet om de geldelijke waarde van iets. Het is typisch iets voor buitenstaanders om te vragen hoeveel iets zou kunnen opbrengen." Tot nu toe heeft De Jonge zich nog niet gewaagd aan Limburgse opgravingen, afgezien van een grote kogel uit zijn tuin. Er is hier zo enorm veel, hij durft er gewoon niet aan te beginnen. Wel springt hij bij elke bouwplaats even in de bouwput om te kijken of er misschien wat te verhapstukken is. Is De Jonge niet letterlijk aan het graven, dan wroet hij in museum-catalogi of bezoekt hij exposities. En anders spit hij in de literatuur. Het graven in Zeeland wordt steeds minder. Sinds kort is De Jonge namelijk hockeytrainer van het team van zijn dochter. Maar hij aast nog altijd op de waterput in de kelders van het gebouw waar hij werkt aan de Bouillonstraat. Hij heeft er eens een lantaartje in laten zakken. Het water stond zeven meter lager, maar wat er onder het water zit? „Misschien wel heel veel mooie scherven," fantaseert hij.

Chris van der Grinten

Daar kunnen we niet aan beginnen

Onlangs vertelde een RL-collega me over een kennis die binnen diens organisatie om een potlood vroeg en ten antwoord kreeg dat hij al door zijn quotum van dat jaar heen was. Hij vroeg daarop de betreffende functionaris of hij eventueel nog recht had op iets anders. 'Jawel, op een bureau met houten blad', was het antwoord. 'Geef dat dan maar' had hij geantwoord en het bureau werd inderdaad bezorgd. In het personeelsblad, een week later, stond de annonce: 'wie wil een bureau met houten blad ruilen tegen een potlood'.

Bureaucratie, we hadden het er over, over regeltes die tot situaties leiden die je een rolberoerte bezorgen als je intussen niet al huikpijn van ergernis hebt gekregen. Een snoertje van een computer dat een maand op zich laat wachten wegens gedoe met bonnen; grote hoeveelheden brieven die vernietigd worden, omdat er een 'verkeerde' handtekening onder staat, copieerpapier dat per pak aangevuld moet worden door een speciale functionaris die daarvoor telkens van een andere locatie moet komen.

Bureaucratie, een scheldwoord dat we bijna dagelijks bezigen.

Toch is het eens een neutraal woord geweest. Vóór de bureaucratie als bestuursvorm was er de monarchale heerschappij, waar bevelen werden gegeven naar goeddunken van de machtigen. De bureaucratie werd geboren uit de wens de willekeur uit te bannen, gelijkheid te scheppen en daarmee rechtvaardigheid. Geen precedentes meer, geen streepjes voor, geen witte voetjes. Regels namen de plaats in van doorluchtige grillen en capsones. Het moet inderdaad eens een opluchting zijn geweest. En nog prijzen we ons gelukkig, dat we in een land wonen, waar niet het wapperen met biljetten zorgt, dat je snel een huis krijgt of een vergunning, maar dat je hier 'fatsoenlijk' achteraan op de wachtlijst wordt gezet.

Maar er zit meer dood in de pot dan men denkt. Blijf het maar bij vertragingen in het stempel- en handtekeningen-circuit, bij uitwassen van de vergader-cultus. De grootste ellende is, dat de uitzondering geen plaats meer heeft binnen het systeem, sterker nog, reeds gestorven of anders gewurgd is voordat ze de regel heeft kunnen bevestigen. Originaliteit, exceptionaliteit, ze worden buiten de deur gehouden. De schrijver in het cachot krijgt geen typemachine, want stel je voor dat iedereen dat vraagt, 'daar kunnen we niet aan beginnen'.

En als iemand denkt daar wel aan te kunnen beginnen, dan wordt het hem of haar snel uit het hoofd gepraat met argumenten die zo waterdicht zijn als een aquarium. Het doet dan ook nauwelijks meer ter zake of het om polloden gaat of om het voorkomen van oorlog, over een kerstpakket voor medewerkers of over een schitterend onderwijsexperiment.

Toch zijn er nog altijd mensen binnen het systeem die de sprong wensen te wagen. Mensen met visie, mensen die 'the heart of the matter' niet uit het oog wensen te verliezen. Een aantal van hen is voortijdig vertrokken of op een zijspoor gezet, want 'met hen valt niet te werken', sommigen zijn allengs aangepaster geworden en hebben 'begrip gekregen voor de complexe organisatie'. Ze kunnen geen kant meer op, zitten klem tussen bureau en kast en snikken verdrietig 'ik kan er niets aan doen' als er weer eens een uitzondering langs komt. Zodra die het veld heeft geruimd slapen ze weer rustig. De enkeling die zijn leven waagt voor een goed maar waanzinnig idee, zal het weten. Niet alleen moet hij er zolang voor op de bres dat bij de uitputting nabij is, maar hij ervaart dat duistere krachten op het niveau van de uitvoering alles in het werk stellen om het Fremdkörper zo snel mogelijk te verwijderen. Het geveugelde 'daar kunnen we niet aan beginnen' is een krachtig wapen aan de broekriem van niet

alleen bestuurders maar ook van rekenmeesters, medezeggenschapscommissies, projectgroepleden en secretaresses.

En als dan een onverlaat komt roepen, dat men de beste kansen heeft laten schieten, heeft niemand de schuld. Iedereen deed precies wat van hem verwacht werd, sterker nog, men zou er voor op het matje geroepen zijn als men anders had behandeld.

Hoe komt het dan, dat er toch af en toe iets geweldigs gebeurt?

Hebben al die mensen dan even niet opgelet?

Waarschijnlijk heeft dan die ene bestuurder aan het roer gestaan, die zich realiseert dat hij het avontuur stap voor stap moet voorbereiden en begeleiden, elk 'daar kunnen we niet aan beginnen' moet weerleggen, elke brave borst moet overtuigen, dat je ook op glad ijs even kunt staan. Misschien moet hij wel hoogst persoonlijk een brief typen, een kast openbreken of een door de opdracht overstuurd geraakte medewerker liefderijk troosten. Vooral is hij ministerieel verantwoordelijk voor alles wat mis gaat: mea culpa, zonder zeuren. En geen erkenning en waardering verwachten, want ook daar 'kunnen we niet aan beginnen'.

Yvonne van Leeuwen

Tegen roken helpen alleen Amerikaanse toestanden

Bij een anti-rookcampagne is een stringent anti-rookbeleid van de overheid natuurlijk *conditio sine qua non*, meent de Maastrichtse onderzoeker Aart Mudde. En dat is nou net iets waarin Nederland volgens hem "even achterlijk als Griekenland" is. Mudde wil uiteindelijk twintig procent rokers overhouden: "Dat zijn de hopeloze gevallen. Die gaan vanzelf dood. Je moet er alleen voor zorgen dat je er dan geen nieuwe gevallen bij krijgt."

Een derde van de volwassen Nederlandse bevolking heeft de afgelopen week minstens één sigaret opgestoken - en heet daarmee 'roker'. In 1958 rookte 90 procent van de volwassen mannen, in 1993 nog 37 procent. Het aantal rokende vrouwen steeg in dezelfde periode van 29 naar 30 procent, met een piek van 42 procent in 1967.

Vorige week stierven volgens de statistieken ruim vijfhonderd mensen aan de gevolgen van het roken. En dat gebeurt volgende week weer, en de week daarna weer. Uiteindelijk zal ongeveer twintig procent van de nu levende bevolking aan de gevolgen van roken doodgaan.

In zijn proefschrift *The development and evaluation of a community and a mass media approach to smoking cessation* vergelijkt Aart Mudde verschillende benaderingen van het rookprobleem: door middel van zelfhulp, in groepscurssussen, *community-based*, of via massamediale voorlichting. De RL-onderzoeker maakt deel uit van de vakgroep gezondheidsvoorlichting van de faculteit der gezondheidswetenschappen. Muddes vakgroep participeert in een landelijk collectebusonderzoek van de Nederlandse Kankerbestrijding naar het terugdringen van kanker. Zo loopt in Twente een onderzoek naar borstkankerscreening. In Maastricht ligt de nadruk op preventie; Mudde doet de sigaretten.

Stopkundige

Mudde beschrijft in zijn boek onder andere hoe een proef in Den Bosch mislukte. Daar werd de *community-based* aanpak van het rookprobleem beproefd. Dat wil zeggen: gebruik makend van de bestaande kanalen in een gemeenschap en 'bottom-up'.

Dus niet gestuurd door een overheid, maar op initiatief van, bijvoorbeeld, het opbouwwerk. Deze zou dan jongeren moeten mobiliseren om iets aan hun rookprobleem te doen, waarna een andere instantie de uiteindelijke hulp zou kunnen gaan bieden: voorlichting, begeleiding, enzovoorts. Maar het opbouwwerk had daar geen zin in. De huisartsen evenmin, en de gezondheidscentra ook niet. Zij wezen de onderzoeker telkens erop dat het hun taak niet was om een lokale anti-rookcampagne mee te helpen opzetten. Een *community-based* benadering van een gezondheidsprobleem - een specialisme van de vakgroep - werkt volgens Mudde goed in een kleine gemeenschap zoals in een derde wereldland, maar niet in Den Bosch: "Roken is geen gemeenschappelijk probleem in Den Bosch is geen samenhangende 'community'".

In 1990, aan het eind van het experiment, waren in controlestad Apeldoorn meer rokers gestopt dan in Den Bosch. Zelf stopte Aart Mudde in 1981. Hij had met zichzelf ("ik was een zware roker") afgesproken dat hij zou stoppen als de sigaretten vier gulden gingen kosten. Sindsdien liet het onderwerp hem niet meer los. Zijn stage ging erover, zijn dissertatie ging erover en in zijn huidige onderzoek is hij er nog steeds bij betrokken. Mudde geldt in Nederland als een deskundige op het gebied van stoppen met roken. Hij krijgt soms brieven van wanhopige ro-

kers of, zoals onlangs, van een moeder die de Maastrichtse onderzoeker verzoekt eens bij haar dochter langs te gaan, want "ze kan er maar niet van afblijven."

Zijn positie als 'stopkundige' maakte dat hij door de Kankerbestrijding/Koningin Wilhelminafonds, de Nederlandse Hartstichting en het Astmafonds werd gevraagd om de 'zelfhulpgids' *Stoppen met roken* te schrijven. Deze handleiding wordt gebruikt in het kader van het landelijke project 'Stoppen Met Roken', dat sinds vorig jaar loopt. De collectebusfondsen kwamen bij Mudde terecht omdat hij toch de aandacht had getrokken met het Bossche experiment. Weliswaar leverde de *community-based* strategie als aanpak weinig op; twee technieken, die los daarvan kunnen worden gebruikt boekten wel degelijk resultaat: de zelfhulpgids en de groepscur-

Paffende huisvrouwen

Dertien procent van de gebruikers van de Bossche gids slaagden erin te stoppen - dat betekent: na een half jaar rookten ze nog altijd niet. Op basis van deze gids heeft Mudde een nieuwe gemaakt: geen lesje longkanker, maar snelle portretten van paffende huisvrouwen, bouwvakkers, secretaresses en managers, kortom, mensen 'zoals u en ik' die hun stopverhaal vertellen, afgewisseld met weetjes, cijfertjes en testjes ('bent u verslaafd?'). De fotoman begeleidt de weifelende roker in de verschillende stadia (overwegen, overtuigd raken, besluiten, stoppen, volhouden) op weg naar de status van erkend niet-roker. Mudde pleit in zijn proefschrift voor een actievere, en strengere rol van de huisarts, in combinatie met de zelfhulpgids: "Het is eigenlijk niet logisch dat de huisarts heel directief is in het voorschrijven van pillen - drie keer per dag - maar zich bij het stoppen met roken erg op de vlakke houdt. Zo van: het zou beter zijn als je eens wat minder zou roken. Mensen zijn heel gevoelig voor wat huisartsen zeggen. Deze zou eigenlijk een recept moeten uitschrijven. Een papiertje waarop staat: '19 december: stoppen met roken.'"

Muddes pleidooi werd overgenomen in de landelijke campagne. Daarbij spelen de participerende huisartsen de rol van de dwingende begeleider die smoezen weer-

legt, die vertelt dat dikker worden als gevolg van het stoppen minder erg is dan roken, die een stopdatum vaststelt en een stoprecept uitschrijft waarin bijvoorbeeld nicotinepleisters worden voorgeschreven. Nog beter dan de 'zelfhulpgids' werkt de groepscurcus, constateerde Mudde tijdens het Bossche experiment. Maar liefst 22 procent van de deelnemers stopte met roken. De kosten per gestopte roker lagen echter bij de cursus veel hoger: vierhonderd gulden, tegen zeventig bij de zelfhulpgids. Bovendien heeft de gids een veel groter bereik.

Mediaspektakel

Het allergoedkoopst, met het allergrootste bereik, zijn de televisiecampagnes. In een apart hoofdstuk van zijn proefschrift beschrijft Mudde de resultaten van het grootschalige mediaspektakel 'Samen stoppen met roken', dat in 1991 door de stichting Volksgezondheid en Roken op de Nederlandse rokers werd afgevuurd. Bekende nicotineverslaafde Nederlanders biechten bij Han van der Meer in de show 'Kom op, stop' hun zonden op en beloofden beterschap. Teleachielpe een handje, er was een nationale stoplijn en de wachtkamers van huisartsen en gezondheidscentra puilden uit met posters en brochures. Kosten: twee tientjes per stopper. Bereik: 97 procent van de rokers. Resultaat: tien procent van alle Nederlandse rokers had in de tien maanden na de campagne niet meer gerookt. Dat is twee keer zoveel als normaal in eenzelfde periode stopt.

Een eensluitend recept om Nederland van het roken af te krijgen - gids, groep of campagne - geeft Mudde niet. Uit zijn onderzoek bleek dat voor verschillende typen rokers verschillende strategieën bruikbaar zijn: de roker die niet overweegt te stoppen kan wakker worden geschud door de televisie-actie, de zware roker met weinig geloof in eigen kunnen heeft meer aan de groepscurcus, terwijl voor anderen weer de gids goed genoeg is.

Nicotinejunk

De massamedia doen echter meer dan alleen het boeken van direct resultaat. In tegenstelling tot wat sceptici denken, kunnen ze ook een cultuuromslag bewerkstel-

ligen, gelooft Aart Mudde. Als omgekeerd bewijs gebruikt hij de opvallende stijging van het aantal rokende jongeren: sinds 1988 nam het roken onder de 10-14-jarigen toe van negen naar elf procent en onder de 15-19-jarigen van 18 naar 22 procent. In dezelfde periode stegen de budgetten voor tabaksreclame met ruim zeventig procent; reclame die tegenwoordig bijna alleen nog maar op jongeren gericht is.

Zolang die uitgaven zo hoog blijven, en de budgetten van de anti-rookcampagne structureel lager, zullen de stoppers het nooit winnen van de rokers, meent Mudde. De overheid speelt volgens de stopkundige een belangrijke rol in dat mechanisme. In Californië wordt, vergeleken met Nederland, een tien keer zo groot deel van de tabaksaccijnzen aan gezondheidsvoorlichting besteed. Australië gaat nog verder, daar worden rokers als ziek beschouwd. Er bestaan 'Stoppen met roken-poliklinieken' waar de echte nicotinejunk kan afkicken. Een dokter in een witte jas verstrekt vervangende middelen, geeft psychiatrische behandelingen en organiseert praatgroepen. Al dit soort maatregelen dragen ertoe bij dat er een anti-rookcultuur ontstaat; volgens Mudde een absolute voorwaarde voor het succesvol aanpakken van het rookprobleem: "In Amerika loop je de kans dat je op straat gevraagd wordt je sigaret uit te maken omdat iemand die achter je loopt er last van heeft. Daar rookt dan ook nog maar twintig procent van de bevolking." De Nederlandse overheid stelt zich veel te vrijblijvend op, meent de onderzoeker. Daardoor blijft roken een geaccepteerd maatschappelijk verschijnsel: "Vooral jongeren zijn heel gevoelig voor de status die de roker heeft. Als die negatief is, beginnen ze niet. Dan hou je alleen nog maar die twintig procent verstokte rokers over. Daar helpt geen voorlichting meer tegen, die moet je opgeven. Hogere accijnzen hebben voor deze groep ook geen zin. Als het moet, zullen ze gaan stelen om aan sigaretten te komen."

Wim Ortjens

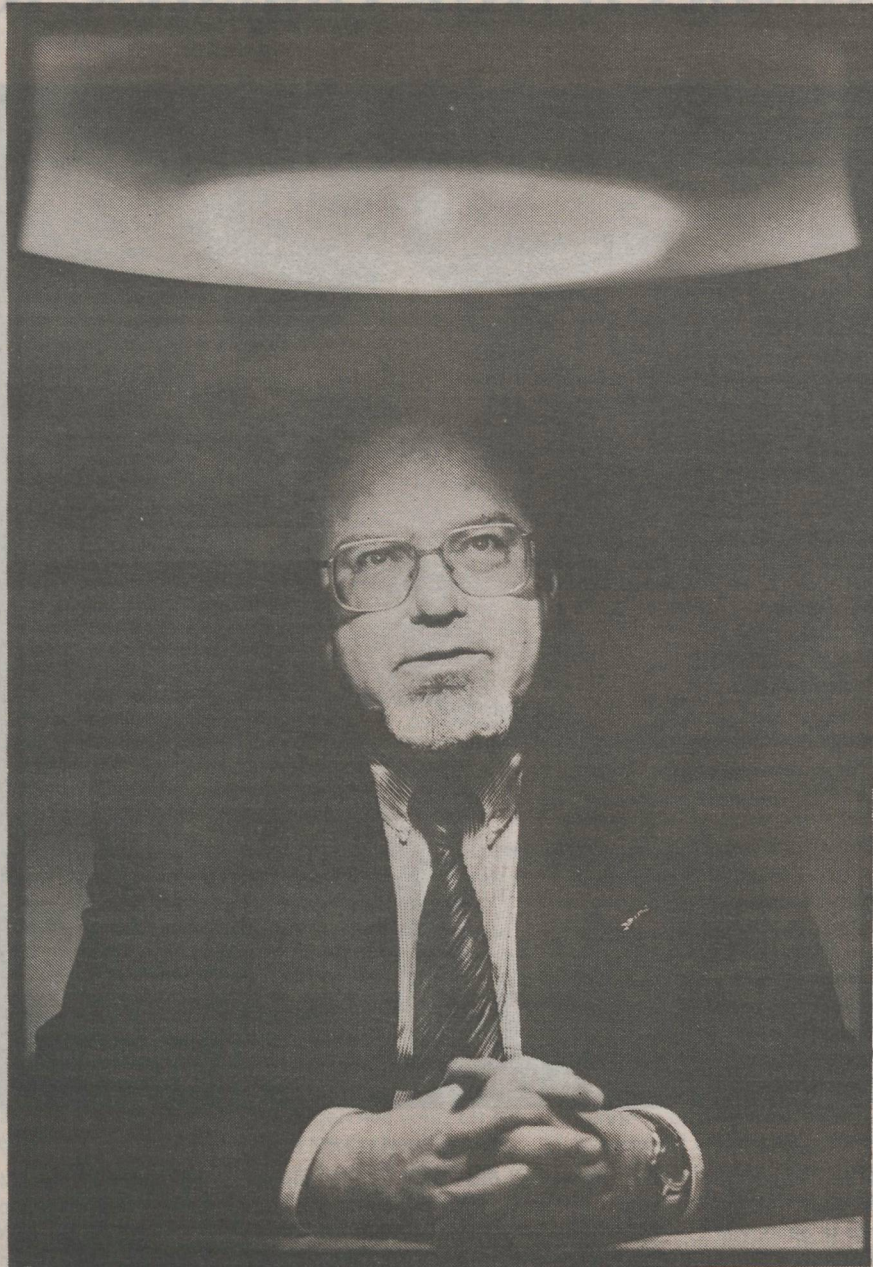
Twee van de tien rokers zijn zo verslaafd, dat ze niet meer te redden zijn. "Die gaan vanzelf dood", meent de Maastrichtse 'Stoppen met roken'-deskundige Aart Mudde. Accijnsverhoging is heel gevaarlijk, want "als het moet zullen ze gaan stelen om aan sigaretten te komen." (foto Nelis Tutkey)

Het gemis van een hogere macht

"Van oudsher heb ik niets met het geloof." Rector magnificus prof. dr. Hans Philipsen (59), werd dan ook in een wereld geboren waar God of een andere hogere macht niet of nauwelijks een rol speelden. Zo stond op de openbare lagere school in het Haagse Laakkwartier de bijbel niet op de agenda. En in de buurt (annex de Schilderswijk) die voornamelijk bevolkt werd door arbeiders, had het gros van de bewoners de banden met het geloof al in een ver verleden verbroken. Thuis was het niet anders, ook daar geen gebeden voor het eten of op zondag een gang naar de kerk.

Toch waren de Philipsens anders dan de rest van de Laakkwartierders; zij hadden immers God verruild voor de sociaaldemocratie. Als trouwe leden van de SDAP gaven de ouders van de huidige rector zich met hart en ziel over aan de goede zaak: de verheffing van het volk. Bij hen leefde de overtuiging dat een rechtvaardige maatschappij zou ontstaan als de mens goed zou leven. In de praktijk betekende dat op de eerste plaats dat zij sober en zuinig waren. "Ieder dubbeltje werd nog een keer omgedraaid voor het werd uitgegeven. Gebakjes werden alleen op de zaterdag gekocht, ook in de tijd dat ze zich heel wat meer konden permitteren." Natuurlijk was luiheid uit den boze, er moest hard gewerkt worden. Iets wat niet tegen dovemansoren was gezegd. Toen vader Philipsen in de jaren dertig ontslagen werd als timmerman, besloot hij zijn kostwinning elders te zoeken en werd verzekeringsagent, ook al werd dat slechter betaald. Zijn medemens, waarvoor een rechtgeaarde sociaaldemocraat zich behoort in te zetten, vergat hij niet. Als voorzitter van de vereniging voor verzekeringsagenten kwam hij voor hun belangen op.

De plicht om hard te werken werd er ook bij de zoon met de paplepel ingegoten. Op de vierde klas van de lagere school stond al lang vast dat Hans, in tegenstelling tot zijn klasgenootjes, geen genoegen zou mogen nemen met een lagere-schoolopleiding gevolgd door de ambachtsschool. Niet alleen omdat duidelijker werd dat het jongetje met het brilletje "knap" was, maar ook omdat zijn ouders vonden dat onderwijs belangrijk was. Het was in hun ogen de weg naar een betere toekomst. Dat andere ouders in de buurt dit niet inzagen, en Hans daardoor een bijzondere positie op school innam, vonden ze spijtig. Die men-

Prof. dr. Hans Philipsen (foto Nelis Tutkey)

sen hadden helaas nog niet het licht van het moderne socialisme gezien. Hardliners? Nee, dat waren zijn ouders niet. Zij kunnen volgens Philipsen beter bestempeld worden als reformistisch en rationalistisch dan dogmatisch. Niet zo heel streng in de leer, al bleven ze tot lang na de oorlog heel matig met alcohol en waren ze er nooit van gecharmeerd wanneer hun zoon omging met kinderen van zware proletariërs. Hans Philipsen heeft heel wat idealen van zijn ouders overgenomen. Ook hij is sociaaldemocraat en sinds 1958 lid van de PvdA. "Ik kan ontzettend moeilijk wennen aan het ideaal van de calculerende burger dat zich sinds de jaren zeventig ontwikkelt. Ik blijf er bij dat het nastreven van solidari-

teit, bijvoorbeeld in de sociale zekerheid, een hoog goed is." Solidariteit betekent ook dat iedereen die dat wil en de capaciteiten er voor heeft, hoger onderwijs moet kunnen volgen. Dit betekent echter niet dat iedere achttienjarige zo maar recht heeft op zes jaar beurs. Zo'n regeling is de goden verzoeken, meent Philipsen, die in navolging van zijn ouders en de sociaaldemocratie, van mening is dat de mens van nature wel goed is, maar ook feilbaar. Als de mens niet een beetje kort wordt gehouden, komt er niets van terecht. Het is daarom redelijk dat een student in de eerste twee jaar van zijn studie laat zien dat hij behoorlijk studeert. Daarna moet die "flauwekul" van tempobeurs, prestatiebeurs en wat al niet meer afgelopen zijn.

"Ik ben gebiologeerd door iets wat ik niet ben. Ik ben zelf een rekkelijke, maar ben gefascineerd door de preciezen in de protestante kerken."

Zijn "innerweltliche Ascese" heeft hij ook te danken aan zijn opvoeding. Net zoals veel protestanten ("Ik ben op mijn manier gereformeerd, maar dan een beetje anders") heeft een sociaaldemocraat de drang om zich beschikbaar te stellen voor de wereld; om door hard te werken een steentje bij te dragen. Verder reageert hij helemaal in de geest van zijn ouders nuchter en sober op nieuwe plannen. Grote projecten, wilde ideeën, hij zal er niet mee aankomen.

Nooit heeft de sociaaldemocratie hem dwars gezeten, nooit heeft hij er onder geleden in een SDAP-gezin te zijn grootgebracht. Maar toch heeft hij altijd iets gemist. Want het geloof van de partijgenoten geeft misschien op heel veel vragen antwoord, het laat verstek gaan zodra vragen over leven, dood, het andere of het hogere aan de orde komen. Zoekend naar een hogere macht werd hij in het begin van de jaren zestig lid van de hervormde kerk. Een slecht lid, voegt hij er aan toe, want "ik doe er geen fluit aan, ook al voel ik me daar schuldig over". Helemaal bekeerd lijkt hij dan ook niet. En geloven in een God "die er bijvoorbeeld uitziet als Willem Drees" doet hij ook niet. Wel denkt hij dat er een 'betekenisvol niets' is en heeft hij er behoefte aan om daar over na te denken. Dat doet hij echter niet in de kerk, maar thuis in een stoel wanneer hij zich zo nu en dan in de kerkgeschiedenis verdiept. Vooral die van de protestante kerken. "Ik ben gebiologeerd door iets wat ik niet ben. Ik ben zelf een rekkelijke, maar ben gefascineerd door de preciezen in de protestante kerken. Met grote verwondering en verbazing lees ik over deze mensen. Constant worstelen zij of ze nou wel of niet door God geroepen zijn. Ze discussiëren, hebben leerstukken over deze zaken en splitsen zich weer af als er in hun ogen van de juiste koers wordt afgeweken. Ik zou wel willen weten wat het is om een precieze te zijn." Philipsen kent ze uit zijn jeugd, het zijn de broers en zussen van zijn oma aan vaders kant. Die woonden in Sprang-Carpelle en waren orthodox protestant. Als hij daar als kleine jongen logeerde ("Ook al deugen ze niet, het blijft familie") voelde hij zich als in een andere wereld. Een wereld van zondagse kleren, de kerk, het zingen van psalmen op hele noten, de ellenlange preken en de eindeloze discussies over wie nu wel en wie nu niet recht in de leer was.

Zijn hang naar het precieze heeft zeker iets te maken met zijn familie, maar misschien heeft het nog meer te maken met een diep verlangen naar het soort zekerheid dat een precieze kent. Want ook al veroorzaakt hij de ene scheuring na de andere in de kerk, en blijft hij onophoudelijk zoeken, hij weet in ieder geval dat het hogere bestaat.

Riki Janssen

Toeval en geluk

Wartoe zijn wij op deez' aard? "Toeval". is het korte maar krachtige antwoord van Tom Houtman (23). Niks voorbestemming of opdracht van God. Mensen worden geboren en gaan na verloop van tijd dood. Zo zit dat. Leven na de dood? Hemel en hel? "Bestaan niet", is de stellige overtuiging van de vijfdejaars rechtenstudent.

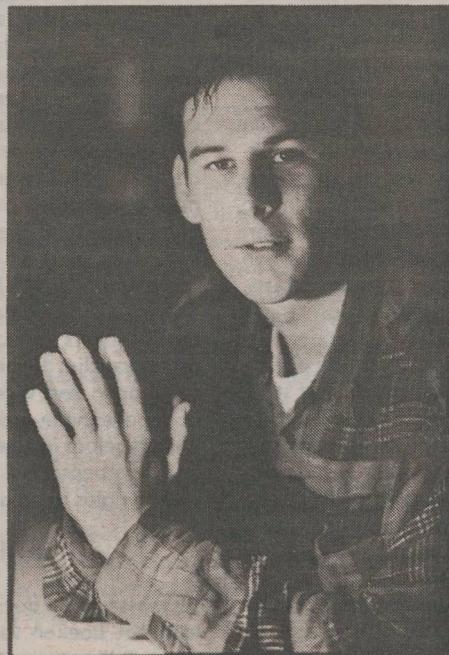
"Het zit allemaal in de hoofden van de mensen. Die mensen die zeggen dat ze met de doden kunnen praten, geloven daar volgens mij zó sterk in, dat ze die geesten nog zien ook. Zoiets als fantoompijnen; nog steeds de vingers van je geamputeerde hand voelen bewegen. Als geesten zouden bestaan, dan zou iedereen ze toch moeten kunnen zien of ermee in contact kunnen treden."

Die onverklaarbare zaken, daar is, volgens

Houtman, het hele geloof in God op gebaseerd. "Geloof in God is een antwoord op de dingen die je niet zeker weet." Zoals iedereen vroeger geloofde dat de aarde plat was, en een aardbeving een straf van God.

Met het toenemen van de wetenschappelijke kennis en de voortschrijding der techniek, is het geloof in God afgenomen? "Het heeft ook met veranderde opvoeding te maken. Vroeger ging iedereen verplicht naar de kerk. Mijn overgrootvader ging naar de kerk, mijn opa moest mee en daarna mijn vader weer. Dat is veranderd in de laatste twintig jaar. Mijn ouders zijn wel gelovig, maar hebben dat nooit aan mij opgedrongen. Ik heb geen behoefte om naar de kerk te gaan. Kerstmis betekent voor mij weinig. Gewoon gezelligheid en bij mijn familie zijn. Het heeft weinig met godsdienst te maken."

Maar hoe zit het dan met God? "Ik geloof wel in God, maar niet dat hij de wereld heeft geschapen. Het hele geloofsverhaal, dat God een doel heeft met deze wereld en zo, dat boeit me niet zoveel. Jezus Chris-

Tom Houtman (foto Nelis Tutkey)

tus heeft wel bestaan, denk ik. Die heeft de mensen proberen duidelijk te maken dat je, als je in jezelf gelooft en tevreden bent met de dingen die je hebt, het geluk kunt vinden." Geluk, dáár gelooft Houtman in. Meer dan in God. "Ik geloof dat ik later best gelukkig kan zijn met een simpel 'huisje-boompje-beestje'. En ik geloof ook dat alle mensen op deze wereld gelukkig kunnen zijn als ze tevreden zijn met wat ze hebben. Daar draait het om." Een prettige gedachte voor de mensen in Bosnië. "Maar die situatie is daar ontstaan omdat er mensen waren die méér wilden dan ze hadden." Eerlijk delen dus. Heeft dat dan toch iets te maken met christelijke naastenliefde? "Ik heb mijn naaste niet lief omdat God mij dat opdraagt. Het brengt mij een soort genoegdoening en daar ben ik ook gelukkig bij. Ik weet niet waar dat gevoel vandaan komt. Niet vanuit de bijbel, want die kan ik niet. Maar het is met het geloof in geluk hetzelfde als met het geloof in God. Je gelooft dat alle mensen gelukkig kunnen worden, maar je weet het nooit zeker."

Judith Kuij

Het praktische geloof van priester Meester

„Heel praktisch” noemt ir. Ed Meester, medewerker bij de dienst Huisvesting, zijn geloof. Hij behoort tot het Apostolisch Genootschap, dat over de hele wereld 25.000 leden telt, die op duizend na allemaal in Nederland wonen. Hij is niet het eerste het beste lid, maar priester en zelfs voorganger van de Heerlense apostolische gemeenschap.

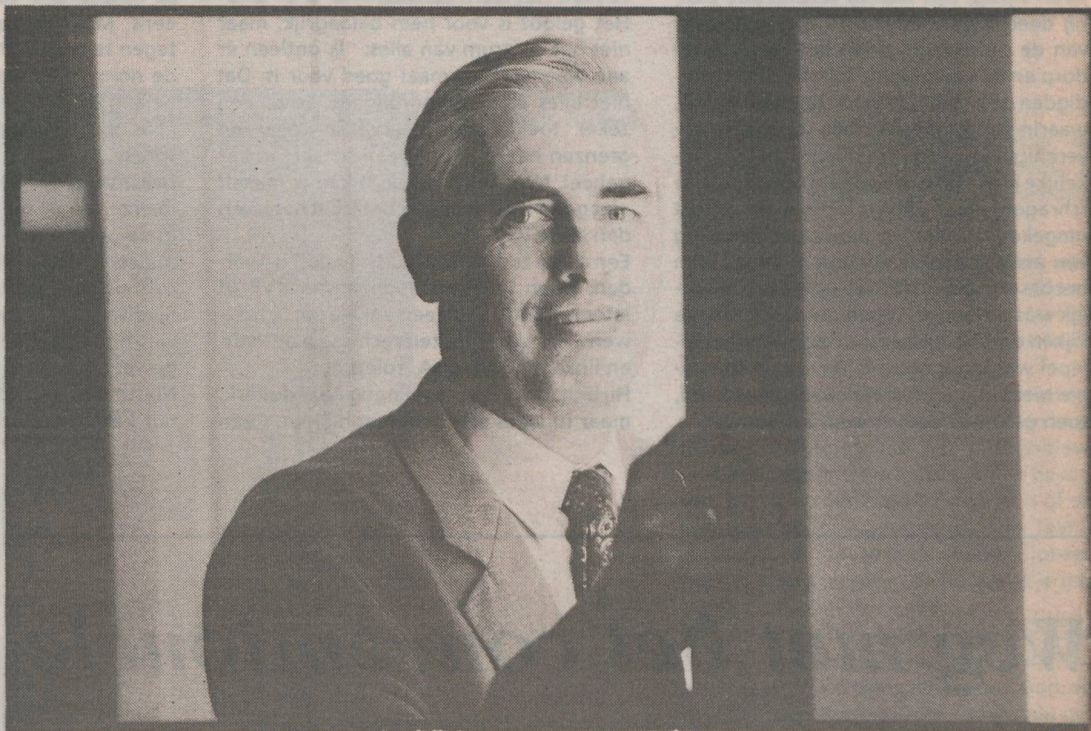
De leden zijn geen willoze slaven van gediteerde dogma's, maar vrije wezens die zich in hun dagelijkse leven willen laten leiden door het besef dat het gevoelsleven goed moet worden verzorgd. God is geen strenge heer die bijvoorbeeld het eten van gehaktballen of het kijken naar de televisie verbiedt, maar hij is een soort oerkracht, die inspireert tot een liefdevol gevoelsleven. Wanneer een kwestie als euthanasie, de vrouw in het priesterambt of homofiele huwelijken zich aandient, wordt die beoordeeld in het licht van dat gevoelsleven. De apostolische gemeenschap heeft vrouwelijke priesters, keurt euthanasie onder bepaalde voorwaarden goed en kent een kerkelijke bevestiging van homofiele relaties. En intussen gedraagt priester (zijn officiële aanspreektitel) Meester zich als een prettige collega.

De apostolische beweging werd in 1830 in Engeland opgericht door dominee Edward Irving. Die had namelijk in de tekenen des tijds de aankondiging van het einde der tijden gezien. Jezus zou terugkeren op aarde en dan zou hij zien dat de christenen hopeloos verdeeld waren in ontelbare kerkjes en stromingen. Irving benoemde twaalf apostelen en zond hen heen om de boodschap uit te dragen dat alle christenen moesten terugkeren naar de eenheid. Dat plan mislukte, zodat de wereld er weer een geloofsrichting bij had in plaats van er nog maar één over te houden. En omdat de apostolischen er zelfs ook niet in slaagden de eenheid te bewaren, ontstonden er

meerdere apostolische bewegingen. In Nederland brak in 1951 een conflict uit in de 'Hersteld Apostolische Zendingsgemeente in de Eenheid der Apostelen voor Nederland en de Overzeese Gebiedsdelen'. Die naam verradt alleen al een geschiedenis vol scheuringen. Toen kort na de oorlog een van de Nederlandse apostelen overleed, wees hij bij testament een opvolger aan. Vroeger, in de tijd van Jezus, heetten de apostelen Petrus, Paulus of Johannes; deze heette gewoon Slok. Vooral de Duitse apostelen wilden meneer Slok niet als mede-apostel accepteren en deden met succes een beroep op de rechter, die het testament nietig verklaarde. Slok werd toch apostel, maar nu in een afgescheiden beweging, het Apostolisch Genootschap. De rest ging verder als Nieuw Apostolische Kerk. Om verdere onenigheid te voorkomen beperkt het genootschap zich tot één apostel voor alle honderd gemeenschappen in het land. Iedere gemeenschap heeft één voorganger en meerdere priesters.

Ed Meester is de voorganger van de gemeenschap Heerlen. Dat betekent onder meer dat hij iedere zondag voorgaat in een dienst, die bestaat uit het voorlezen van een brief van 'de' apostel (die in Amsterdam zetelt) en een gesprek daarover met de andere aanwezigen. Ook verleent de voorganger 'vrijstelling', een soort vergeving en aanmoediging voor mensen die voelen dat ze tekort zijn geschoten. Een andere gelijkenis met de katholieke liturgie is het nuttigen van het brood en de wijn, volgens Meester een gebaar om de gezindheid een deel van de gelovigen te laten zijn.

Ed Meester heeft het apostolisch geloof letterlijk met de paplepel meegekregen. Zijn ouders, die in Amsterdam woonden, waren apostolisch en als kind mocht hij met hen mee naar hun kerk. Zij hadden nog de tijd meegemaakt dat zij deur aan deur de boodschap moesten verkondigen. Door een tragische gebeurtenis - toen Ed Meester vijftien was verloor hij zijn vader die bij een verkeersongeval om het leven kwam - beleefde hij zijn eerste grote religieuze ervaring: „Toen heb ik de genootschap ervaren als een geweldige troost-

Ir. Ed Meester (foto Nelis Tutkey)

„Ik zie nog teveel ongelukkige mensen om mij heen. Daar probeer ik dan iets aan te doen.”

plaats, waar de anderen je met hun liefde omringen. Toen heb ik gevoeld dat ik daar thuis hoorde en heb ik het besluit genomen mij erbij aan te sluiten. Dat was ook het moment dat ik mijn vrouw leerde kennen. Ze vond me tot dan toe een rare jongen, maar die avond gaf ze me met tranen in de ogen een hand. Dat was eigenlijk het begin van onze relatie.”

Toen Meester in 1976 bij de universiteit kwam werken, ging hij ook niet in Maastricht wonen, maar in Heerlen omdat daar een apostolische gemeenschap bestond. Die dateerde uit de tijd dat veel noorderlingen naar Oostelijk Zuid-Limburg verhuisden om in de mijnen te gaan werken. Ook de dochters van priester Meester hebben hun vader in het geloof gevolgd en tegenwoordig ziet hij zelfs zijn kleinkinderen in de kerk. De leden spreken elkaar aan als broeder en zuster. Hoe hecht de gemeenschap binnen en buiten de kerk ook is, van eigen scholen of maatschappelijke

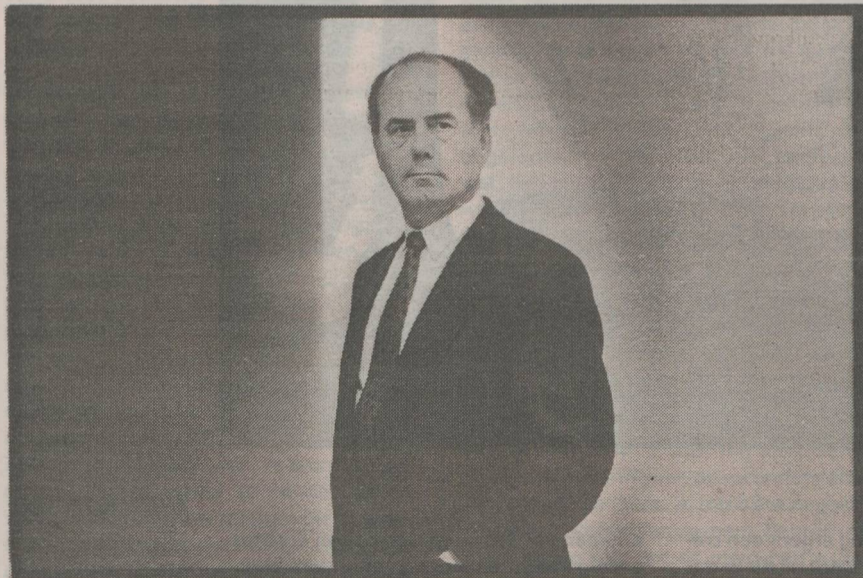
organisaties wil zij weinig weten, aldus Meester. „We vinden integratie heel belangrijk. Onze dochters zijn gewoon naar een katholieke school gegaan. Daar hadden ze trouwens de beste cijfers voor godsdienst omdat ze zich daar veel actiever mee bezig hielden dan de katholieke kinderen.”

Het geloof is voor Ed Meester geen kwestie die beperkt blijft tot de grenzen van het kerkgebouw. De gezindheid die hij in kerkelijk verband onderhoudt, draagt hij zoveel mogelijk uit in het dagelijkse leven, bijvoorbeeld in zijn werk aan de universiteit: „Ik geloof dat ik voor de anderen een goede collega ben en ik heb ook wel het gevoel dat de anderen mij als een prettige collega ervaren. Of ik gelukkig ben? Ik ben gelukkig, jazeker, maar niet tevreden. Daarvoor zie ik nog teveel ongelukkige mensen om mij heen. Daar probeer ik dan iets aan te doen.”

Jacques Herraets

Een vanzelfsprekend katholiek

Ooit dacht hij „de hele weg af te zullen wandelen”. Het kleinseminarie, het grootseminarie, priesterschap, werken in het bisdom. Maar het liep anders. Halverwege de priesteropleiding kreeg hij het gevoel „niet lekker in mijn vel te zitten; ik weet ook niet hoe ik het anders moet uitdrukken”. Geen geloofscrisis, geen zware innerlijke strijd, hij verliet het pad van zijn kerkelijke carrière bijna met evenveel vanzelfsprekendheid als hij het betrad.

Prof. dr. Wynand Wijnen (foto Nelis Tutkey)

„Er is een ondertoon van optimisme, bij ons had het niet dat loodzware van de gereformeerden.”

Zo zette Wynand Wijnen er op zijn vierentwintigste een punt achter, vertrok uit Roermond en toog naar Nijmegen. Nog even duurde de verwarring voort; hij begon aan twee studies, sociologie en psychologie, koos na enige tijd definitief voor de laatste, en specialiseerde zich in de onderwijspsychologie. De lijn is sindsdien ongebroken. Zijn wetenschappelijke loopbaan begon in Groningen, nu is hij al weer geruime tijd hoogleraar onderwijskunde in Maastricht. Het kost hem moeite om over zijn verleden te spreken, over wat hem bezighield en bewoog. „Daar denk ik nooit zo over na. Ik ben meer op het heden en de toekomst gericht.”

De jaren dertig. Met Kerstmis midden in de nacht opstaan om naar de vroege mis te

gaan, om vier of vijf uur 's ochtends, dat had wel wat. Spannend was het, zo in het donker naar de kerk, met de hele familie door desneeuw, de lampjes, kaarsen. Daarna thuis, gezellig ontbijten. „Nee, vooraf mocht je dat niet doen, je moest nuchter ter communie gaan, dus bij het opstaan at je niks. Gut, wat deed je verder, veel spelletjes. Je was echt twee dagen volledig onder de pannen. Het was ondenkbaar dat je wat anders deed. Met Kerstmis was je thuis.”

Het decor: een goed-katholieke familie in het gehucht Hegelsom, bij Horst, de Peelrand, Noordlimburg. Een groot gezin met

veertien kinderen: vier zoons van wie Wynand (1934) de oudste was, tien zussen, eentje ouder dan hij.

„Het was een gesloten wereld in die dagen. In Venlo, vijftien kilometer verderop, kwam je hooguit één keer per jaar. De reis van Kerkrade naar Hegelsom die ik later wel eens maakte duurde vier uur, even lang als nu van hier naar Groningen.”

Het leven was doordeesemd met het geloof, het hoorde erbij, iets anders was onvoorstelbaar, alles was met de kerk verweven. Vader, al jong hoofd van de lagere school geworden en dat veertig jaar lang geble-

ven, was ook directeur van het kerkkoor, om maar iets te noemen.

Het rijke Roomse leven. „Er was een eenheid van cultuur, van opvattingen. Andere opinies kwam je gewoon niet tegen. Tegenwoordig word je wel gedwongen om stelling te nemen. Wij hadden het makkelijk, we leefden met vanzelfsprekendheden die we niet steeds tegen het licht hoefden te houden.”

Op zijn dertiende verliet hij het dorp om naar het internaat van Roduc te gaan, het kleinseminarie, de eerste schreden op de lange weg naar het priesterschap. „Het klinkt misschien vreemd in dit verband, maar het had iets van: vader is bij de harmonie, en dan gaan de kinderen er ook bij.” Niets bijzonders, zo ging dat in veel gezinnen, een der zonen werd priester. Niets om je tegen te verzetten ook, de kerk was geen drukkende instantie, het geloof niet zwaar. „Ik heb gelovig- en katholiek-zijn niet leren associëren met strengheid”, zegt hij. „Er is een ondertoon van optimisme, bij ons had het niet dat loodzware van de gereformeerden. Natuurlijk waren er regels, maar die hoorden er gewoon bij, daar ging je niet onder gebukt. Je speelde er een rol in, als misdienaar bijvoorbeeld.”

De overgang van klein- naar grootseminarie was vloeiend. Nog altijd overheerste de vanzelfsprekendheid. Bovendien, het was geen individuele stap, „je deed dat met zijn allen, met je klasgenoten.”

Toch kwamen er twijfels. Niet over het

(Lees verder op pagina 8)

(Vervolg van pagina 7)

geloof, die heeft hij nog steeds niet, nooit gehad ook. Wel over zijn plaats, zijn toekomst in de kerk. Het waren de vroege jaren vijftig, zijn wereld verbreedde zich, hij deed vakantiewerk en zag wat meer van de samenleving dan het vertrouwde dorp en de vertrouwde school. In '54 kondigden de bisschoppen het Mandement af, waarin stromingen als het socialisme onverenigbaar werden verklaard met de kerkelijke leer. Het was bedoeld om de kerk te schragen, maar bij Wijnen was het effect omgekeerd. Juist de harde veroordeling van andere denkrichtingen deed bij hem het besef groeien dat het inderdaad mogelijk was om anders tegen de wereld aan te kijken dan de manier die hem met de paplepel was ingegegoten. De studie theologie hield hij nog tweeëneenhalf jaar vol, toen gaf hij er de brui aan, 24 jaar oud.

"Ik geloof wel dat mijn ouders het jammer vonden dat ik er mee ophield. Zo zeiden ze het ook: *jammer*. Op me ingesproken hebben ze niet. Het werd aanvaard."

Het geloof is voor hem belangrijk, maar niet het centrum van alles: "Ik ontleen er aan waar *het* allemaal goed voor is. Dat niet alles zomaar voorbijgaat. Er zit een zeker toekomstperspectief in, over de grenzen heen. Je bent een schakel in het geheel. Nee, zonder geloof kan ik mezelf niet goed voorstellen. Ik denk dat het leven dan leger is."

Een echte zuil-katholiek is hij nooit geworden. Geen lidmaatschappen van KVP of later het CDA, van geen enkele partij trouwens. "Ik plaats mezelf rechts van de PvdA en links van KVP/CDA, zoiets."

Hij bidt, gaat zeer regelmatig naar de kerk, maar functies erin bekleedt hij niet. Geen

tijd, nou ja, geen prioriteit. Dat de kerk soms visies verkondigt die de zijne niet zijn, deert hem niet: "Met het merendeel van de opvattingen van Gijsen was ik het niet eens. Maar ik liep er ook niet martiaal tegen te hoop. Uiteindelijk bepaal ik zelf de normen en waarden die voor mij van belang zijn. Je spiegelt je wel aan de kerkelijke opinies, maar van opleggen is geen sprake. Nee, ook niet door de paus. De baas? Waarover? Hij mag zijn opvattingen neerzetten, maar die wortelen toch altijd in de omgeving waarin ze worden geformuleerd. Rome, Italië, dat is een andere cultuur. Als 't gaat om de kern, het wezenlijke van het geloof, dan is 't niet *zoveel* wat hij te zeggen heeft. Uiteindelijk is je geweten de hoogste rechter."

Niettemin; individualisme past minder in het katholieke universum waarin Wijnen

groot werd. Erg vindt hij dat niet. "Je conformeren aan het geheel telt meer dan hoe je jezelf uitdrukt als individu. Het collectieve, de gemeenschap, dat is bijna een tweede natuur. Zoiets geeft ook enige rust. Een behaaglijk gevoel. Verstikkend heb ik dat nooit gevonden."

Kerstmis nu is belangrijk, maar niet heilig. "Ik probeer dan niet te werken." Als het moet, doet hij het wel, jazeker. Verder is het een betrekkelijk rustige dag. Gezellig, liefst (en meestal) met de kinderen. Geen cadeautjes, geen copieuze maaltijd, niets van al die dingen waarvan de commercie doet alsof het erbij hoort. Is het kaler geworden dan vroeger? "Nee, je concentreert je meer op wezenlijke dingen. En het is geen zwaar feest. Het heeft iets vrolijks, iets van jovialiteit. Ik geloof wel dat we muziek draaien, ik weet niet precies wat."

Wammes Bos

Weg met het conventionele katholicisme!

Professor Eduard Kimman, hoogleraar in de ethiek van het economische handelen aan de economie-opleidingen van de Vrije Universiteit en aan de Rijksuniversiteit Limburg, is priester, behorend tot de orde der Jezuïeten. Dat schept verplichtingen. Hij heeft beloofd in armoede te leven, ongehuwd te blijven, gehoorzaam te zijn en zich te wijden aan de vorming van de jeugd.

De paradoxen liggen voor het oprapen: geloof versus wetenschap, gehoorzaamheid versus onafhankelijkheid, nederigheid versus succes, spiritualisme versus materialisme, verdediging van christelijke waarden versus waardenvrijheid. Om daarmee te kunnen leven moet men een superrationeel mens zijn, op een calvinistische manier katholiek zijn. In de meditatiehoek op zijn slaapkamer is geen religieuze afbeelding te vinden, alleen een poster van Artsen zonder Grenzen met een foto uit Rwanda. Over paradoxen gesproken: op weg naar het faculteitsgebouw houdt Kimman altijd even de pas in bij het Mariakapelletje naast de toegangspoort. „Dan fluister ik even een schietgebedje, maar ik ga niet naar binnen. Daar ben ik teveel noorderling voor." De grote Jezuïet Canisius, die vanaf het dak op hem neerkijkt, ziet hij niet eens staan.

Eduard Kimman, nu 48 jaar oud en nog steeds marathonloper, groeide op in Den Haag, in het enige katholieke gezin in zijn straat: „We hoorden duidelijk bij een minderheid, maar geen verdrukke. We gingen wekelijks naar de kerk, dat sprak vanzelf." Katholiek en trots dat te zijn bezocht hij een van de befaamde Jezuïetencolleges, het Aloysius in Den Haag. Daarna was hij bijna rechten gaan studeren in Leiden, maar hij bedacht zich en koos ervoor Jezuïet te worden. „Mijn ouders hadden wel enige bedenkingen, want de tijden waren aan het veranderen. Ik zag wel dat een kapelaan uit onze parochie die zomer ging trouwen, maar daar zocht ik nog geen trend achter. Ik ben in 1965 toch naar het noviciaat vertrokken."

Kimman combineerde zijn priesteropleiding met studies economie en bedrijfskunde en vertrok naar Indonesië om daar de laatste jaren van zijn priesteropleiding te voltooien. Toen hij eind jaren zeventig terugkwam naar Nederland stuurde zijn overste hem naar de Verenigde Staten 'om af te kicken van de tropen'. Hij werkte er te midden van Middenamerikaanse vluchtelingen en begon opnieuw te studeren, deze keer in Berkeley. Daar schreef hij een thesis over de oorsprong van de term 'ver-

Prof. dr. Eduard Kimman s.j.
(foto Nelis Tutkey)

antwoordelijkheid'. Als hij ergens een credo vandaan moet halen, vindt hij die in dat onkatholieke begrip: „Verantwoordelijkheid is de protestantse pendant van de katholieke gehoorzaamheid. Een Jezuïet wordt getraind in gehoorzaamheid, maar daar kun je ook aan werken door juist het tegenovergestelde te doen van wat de conventies voorschrijven. Tegen de stroom op kunnen roeien, daar gaat het om. Zoals Luther zei: Heer, hier sta ik, ik kan niet anders. Mijn eigen verantwoordelijkheid is de verantwoordelijkheid tegenover God. Op de dag van het laatste oordeel zal hij me ter verantwoording roepen en dan zal ik mijn leven kunnen verantwoorden."

Kimman wil dan laten zien dat hij Christus gevolgd heeft en niet een of andere kerkvorst als 'Jeepee twee', zoals hij de paus noemt, of bisschop Gijsen. Dat zijn voor hem mensen die puur aan conventies hangen. Gijsen is voor hem bij uitstek een ongelovige, die bovendien verzuurd is in het celibaat en de paus zou er beter aan doen zich terug te trekken in een klooster in Czestochowa: „Dan zou hij laten zien dat hij een grote vent was, maar helaas meent hij alles voor zijn dood geregeld te moeten hebben. Als je op die manier een grote vent wil zijn, eindig je heel klein. Christus is juist een grote vent geworden door nederig te blijven."

'Een fundamentele waarde? Moet ik die dan hebben?'

Op de vraag welke fundamentele waarde er voor hem in zowel zijn geloof als zijn werk te vinden is, antwoordt Kimman licht verontwaardigd: „Moet ik die dan hebben? Wij hebben aan Kant het idee overgehouden dat er ergens universele waarden moeten bestaan. Dat geloof ik niet. Dan krijg je net zoiets als het museum van Rudi Fuchs. Enorme kale zalen met in de verte twee afschuwelijke schilderijen. Geef mij maar een overvol Italiaans museum als de Pinacoteca di Brera in Milaan, waar van alles en nog wat door elkaar hangt. Ik wil geen statisch geloof, geen samenhangend systeem van normen en waarden. Ik wil steeds openstaan voor nieuwe inzichten, met mijn onzekerheden kunnen omgaan. Voor mezelf is dat ook iets van de laatste tijd, dat ik het universele loslaat. Je maakt een tocht door een moeras en probeert zo goed als je kunt je hoofd boven te houden, totdat je aan de overkant voor Gods aanschijn komt te staan. Alles wat ik nu doe is op dat moment afgestemd."

Een zo eigenzinnige geloofsbeleving moet tot conflicten leiden, zeker als men bedenkt dat Kimman in Maastricht geregeld de pastoor van Onze Lieve Vrouwebasiliek bijstaat in de zielzorg. Diens parochie staat allerminst bekend als de meest progressieve van de stad. Kimman gaat zijn eigen gang en weet daarbij de conflicten te ontwijken: „Daar ben ik te slim voor." Als er bijvoorbeeld gescheiden mensen bij hem komen voor een nieuw kerkelijk huwelijk, verlangt hij niet van hen dat ze eerst de nulliteit van hun eerste huwelijk inroepen. Dat vindt hij hypocriet: „Ik let veel meer op de intentie waarmee die mensen het nieuwe huwelijk aangaan." En als een conservatieve pastoor weigert zijn kerk daarvoor te lenen is dat geen ramp: „Er zijn genoeg kleine kerkjes bekend waar het geen probleem is."

Vindt hij het dan niet juist hypocriet een conventioneel praalhuwelijk in te zegenen? „Ik dring er altijd bij de mensen op aan het eenvoudig te houden, geen grote koren en zo. Maar ik ben niet zo tegen praal. Het klinkt vreemd voor iemand die zich niet aan materiële zaken mag hechten. Maar ik vind het eigenlijk prachtig als ik in goud gekleed in die kerk mag voorgaan. Ik ben heel gevoelig voor die sfeer. Materie kan me afleiden, maar ook helpen dichter bij Christus te komen."

Die sfeer mist hij ook in zijn andere betrekking aan de VU: „Als ik daar naar de faculteit fiets, kom ik langs een sportveld, hier langs een Mariakapelletje. „Soms geef ik een student wel eens het advies daar een kaars op te steken voor een examen, als het maar niet bedreigend klinkt."

Jacques Herraets

„Het lijkt wel alsof religiositeit het enige taboe is dat nog overeind staat”

Prof. dr. J.H.W. (Wiel) Kusters, hoogleraar algemene letterkunde en decaan van de faculteit der cultuurwetenschappen, herinnert zich de Kerstmis van zijn jeugd als het “feest der feesten.” Nog altijd verheugt hij zich op de donkerste dagen van het jaar, en daarbij horen kalfsvlees en kerkgang. Wiel Kusters werd in 1947 in Spekholzerheide als katholiek geboren en Wiel Kusters is katholiek gebleven.

Met Kerstmis oogt huize Kusters als zoveel andere huizen. Dan komt er 'kalfsvlees op zijn Tunesisch' op tafel, een recept dat de hoogleraar al jaren praktiseert en ieder jaar beter lukt. Er staat een boom, daar hangen ballen in, en de bekende rituelen worden uitgevoerd. “Ik heb met Kerstmis heel sterk het gevoel dat ik naar de kerk wil. Niet moet, maar wil. En dat doe ik dan ook in de regel.”

Kerstmis verliep in Spekholzerheide, ergens in de jaren vijftig, geheel in Rijnlandse traditie, gepaard met cadeautjes. Maar het was méér dan een welvaartsfeest, besefte de kleine Wiel al: “Kerstmis was toch ook wel, het klinkt als grote woorden nu, het was toch ook een soort heiliging van de wereld. Dat ging over méér dan cadeautjes. Je kreeg cadeautjes omdat er iets anders was.”

Een religieuze ervaring, om een groot woord te gebruiken?

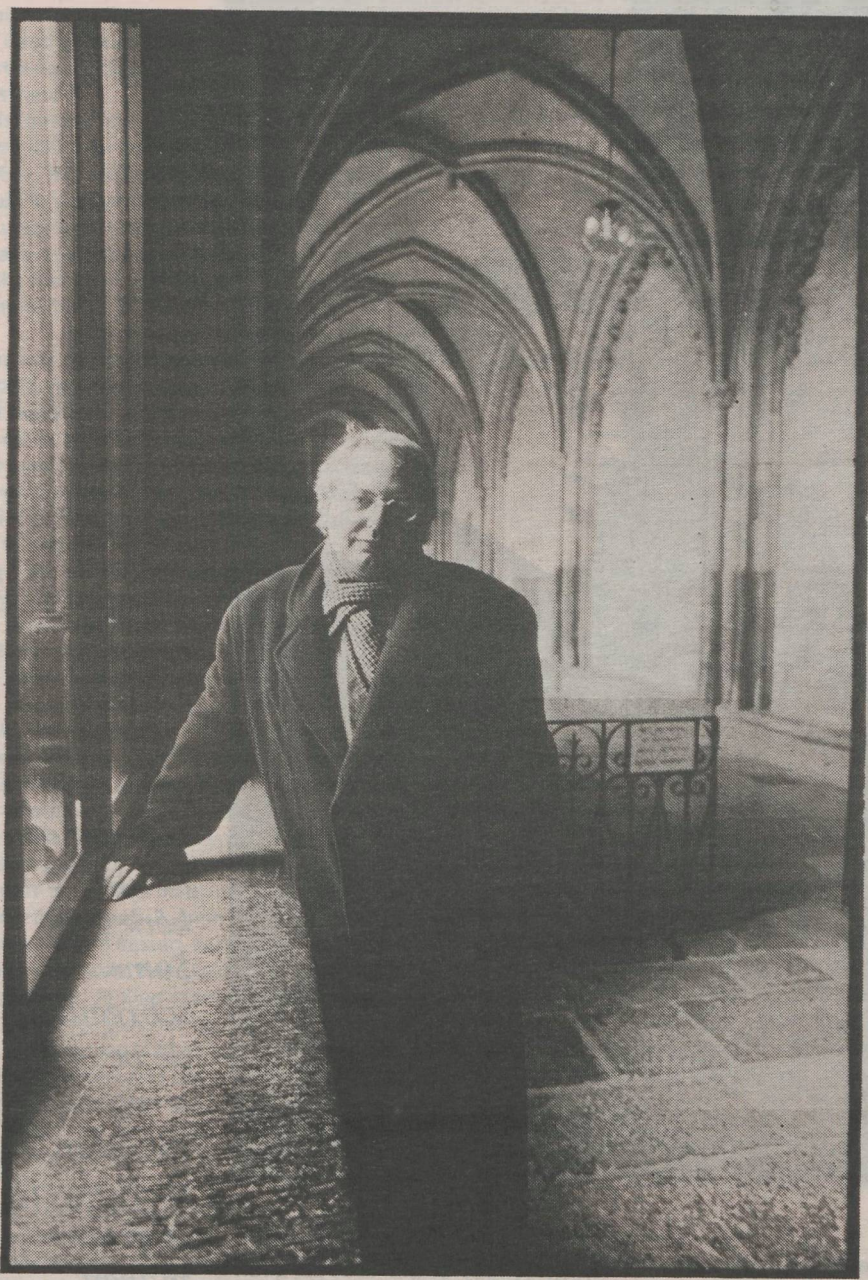
“Ja, zeker. Jij zegt het, en ik heb ook de neiging om dat te zeggen: ‘Om een groot woord te gebruiken’. Omdat het termen zijn waarvoor je je bijna gaat generen in onze samenleving. Het lijkt wel of religiositeit het enige taboe is dat nog overeind staat. Er is in onze cultuur iets veranderd waardoor de religiositeit in de hoek van het weë en zoetelijke, het onverdraagzame, het mieze en het klamme terecht is gekomen. Jongere mensen denken daar veel ongecompliceerder over. Mijn generatie is daar een beetje ouderwets in. Die heeft zich van iets bevrijd, zo voelt men dat, en is in dat gevoel ook verhard.”

En hoe zit dat bij Wiel Kusters, heeft hij zich bevrijd?

“Ik hoefde me niet te bevrijden. Ik heb nooit last gehad van mijn katholieke opvoeding. Dingen die met kerk te maken hadden zag ik toen als tamelijk vanzelfsprekende zaken, die toch ook tot verwondering konden leiden. Zoals de gedachte inderdaad van ‘In deze nacht...’ En als je er dan later over gaat lezen, zie je wat een kracht er zit in die traditie, in die verhalen, in de interpretaties daarvan, in de denkbeelden. Waarom doen we daar zo geeneerd over?”

Maar dan bestudeer je religie op afstand, als literator.

“Het is net alsof je op het moment dat je ernaast bent komen te staan pas goed ziet wat het is. Een gevoel van: wat hier gezegd en gedacht wordt, is ook iets - weer het grote woord - dit is ook iets voor mijn leven. Bijvoorbeeld. De gedachte dat God, ervan uitgaande dat er een God is, zijn schepselen opgezocht heeft, dus mens geworden is. Wat een fantastische gedachte is dat toch! Kijk, Christus had niet eens aan het kruis hoeven te sterven om de mensheid te verlossen. Het feit dat hij kwam is op zichzelf al zo een verschrikkelijke ontleding van de Godheid. En dan lijdt-ie met de mensen mee. Ik vind dat van de ene kant zo'n absurde gedachte en van de andere

Prof. Wiel Kusters (foto Nelis Tutkey)

dig.”

Maar de kern van de wetenschap, de drijfveer naar zoveel mogelijk kennis, is toch juist de ontkenning van het bestaan van God?

“Ik zeg ook niet dat de waarheid niet bestaat. Ik zeg alleen dat we ze nooit bereiken. Wie denkt dat-ie de waarheid ooit zal bereiken is een potentiële koppenafhaker.

“Wetenschappers, ook natuurwetenschappers, zijn bezig in taal ideeën en kennis te formuleren die nooit definitieve ideeën en definitieve kennis zullen bevatten. Of dat nu een natuurlijke taal is of de kunstmatige taal van de wiskunde, taal is een soort net dat je over die ongrijpbare werkelijkheid werpt in de hoop dat je iets vangt.

“Ik durf best uit te spreken dat ik in God geloof. Ik weet alleen niet wat ik dan eigenlijk zeg. Want dat is een woord: God, de vader. Er zijn feministische theologen geweest, die zich daarover opgewonden hebben. Die zeggen: is het niet God, de moeder? Letterlijk genomen is het allebei onzin. Als mensen over God praten, praten ze niet over God, maar praten ze over het Godsprobleem. Of die wel bestaat, of niet, en zo. Theologen hebben het al niet over God, daar kan niemand het over hebben. “De verrijzenis van Christus in het opstandingsverhaal wordt alom betwijfeld. Maar er zijn getuigen geweest die zeggen dat ze het gezien hebben, dat ze hem aangeraakt hebben. Hun taal is ontzettend indrukwekkend. Toch hebben we de neiging om die getuigenissen sterk te relativieren als verzinsels of wensdromen. Tegelijkertijd nemen we in de wetenschap ontzettend veel aan wat we zelf nooit hebben vastgesteld, zoals de snelheid van het licht. Het verschil met de christelijke verhalen is natuurlijk dat je in de wetenschap experimenten weer kunt overdoen. Maar laten we zeggen: de bereidheid om dingen te geloven in de wetenschap is groot. Anders kom je niet verder.

“Als ik dat zo zeg, vraag ik me af of religieus geloof alleen is: aannemen dat iets waar is. Het is meer, het is: in een stroom gaan staan en een waarheid beleven. Ik hecht erg aan de liturgie. Prachtige combinaties van teksten die mekaar verhelderen en aan elkaar ontvonken. Als je ziet hoe zo'n mis opgebouwd is, dat is fantastisch! Dat verhaal, dat universeel is, dat grote verhaal vind ik ontzettend ontroerend en verrijkend. Het is een kunstwerk, meer dan dat, een bron van esthetica in de letterlijkste zin van het woord: gewaarwording. Daarbij aanwezig zijn heb ik toch vaak als enorm sterkend ervaren.”

Veel mensen zeggen dat ze daarvoor de kerk niet nodig hebben.

“Ik hoor het ze zeggen: ‘er is wel iets, maar niet het instituut’. Maar die grote traditie kan denk ik niet bestaan zonder vaste vormen en ook niet zonder dat instituut. Ook al lopen daar natuurlijk boeven rond. In de gewone maatschappij lopen toch ook boeven rond? Moet ik dan mijn Nederlanderschap opzeggen? Waarom zou ik eruit treden en in een vormelozer traditie gaan staan, of in helemaal geen traditie?”

Is er iets op tegen hoe Kerstmis anno '94 vorm krijgt?

“Op de televisie was eens een pontificale hoogmis vanuit de Servaas. Toen de camera naar buiten ging was op het Vrijthof de kermis bezig. Dat vond ik fantastisch. Dat dat naast elkaar kan bestaan. Dat er twee kanten zijn van het menselijk bestaan. Dat vind ik het mooie van het katholicisme. Er is natuurlijk wel een verschil tussen de geur van wafels en van wierook, maar ik ruik ze allebei heel graag.”

kant zo fantastisch. Dat is iets waar ik wel wat mee kan. Dat leidt ook, als je het goed doordent, tot een enorm respect voor de menselijkheid. Dat leidt tot een enorm humanisme.”

Leidt verwondering over de kracht van dat verhaal ook tot een geloof in dat verhaal?

“Dat weet ik niet. Ik weet niet wat geloven precies is. Augustinus zegt op een gegeven moment: ‘Ik geloof in de Vader, de Zoon en de heilige Geest. Ik weet niet wat ik daar mee bedoel, maar als ik dit niet zeg kan ik helemaal niets zeggen.’ Dat raakt eigenlijk de kern van mijn visie op die dingen. In de loop van de eeuwen is bij de mensen het besef grijpt, dat we bij al het menselijk gemodder niet alleen gelaten worden. Er zijn verschrikkelijk veel pogingen gedaan om dat inzicht te formuleren. In beelden ook. Vervolgens worden die leerstukken, die leerstellingen, die beelden, tot dogma. Ze worden opgeschreven, ze worden vastgelegd, om ze verder te kunnen geven. Vervolgens komen er mensen die zeggen: ik hou er strikt aan vast en sla er een ander de kop voor in. Dan ben je bezig de zaken zo letterlijk te nemen dat ze dodelijk zijn, en ook doodgaan. Maar als je zegt: het zijn slechts beelden, dus hoef ik ze niet letterlijk te nemen, dan vallen ze je uit handen. Je moet, als je in die traditie wil bewegen, de dingen voor waar aannemen en tegelijkertijd weten dat het maar pogingen zijn om iets te zeggen. Het is heel arrogant om ze overboord te gooien. Want dan heb je geen oriëntatiepunt meer. Je hebt de beelden en de woorden nodig, want daarachter is een enorme ruimte die je niet binnen kunt gaan als je die woorden en beelden niet kent.

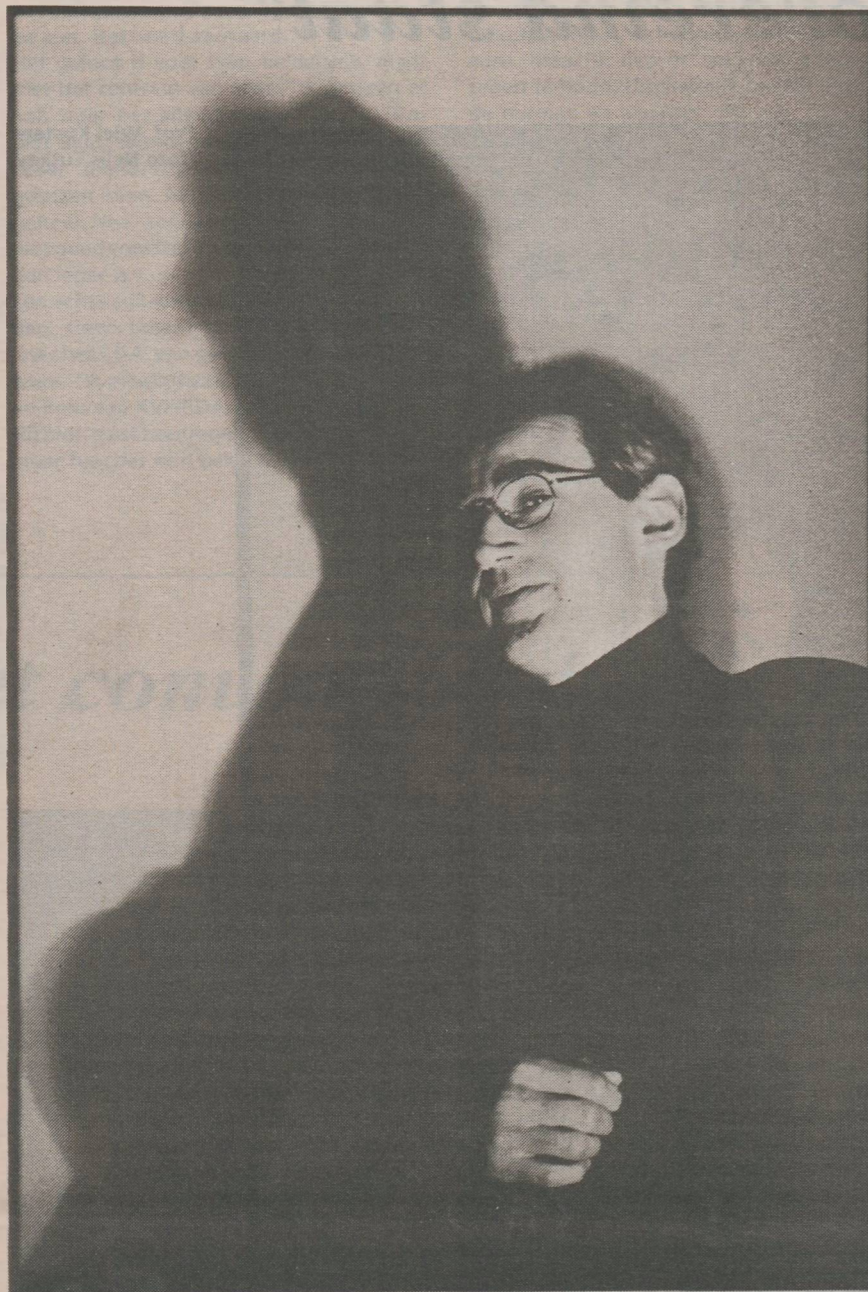
“Er kan iets met je gebeuren als je zit te lezen in Augustinus die het Johannesevangelie uitlegt. Schitterend. Ineens blijkt dat je verder bent dan wat daar staat. En dat je als het ware weer terugmoet naar die tekst. Even met je hoofd moet schudden, het water van je af moet slaan. Ik herinner me een onderwijzer die probeerde de Drie-eenheid uit te leggen. Hij stak drie lucifers aan en hield hij ze bijelkaar: het werd één vlam. Toen haalde hij ze uit mekaar, en toen waren het weer drie. Ik vond dat ongelooflijk! In één keer, niet begrepen wat het mysterie precies inhoudt, maar wel gevoeld en gezien dat het niet onzin hoeft te zijn, ook al snap je het niet onmiddellijk. Die dingen zijn allemaal aangrijpingspunt voor denken, mediteren of voor bidden.

“Als ik zeg: ‘Ik geloof’, dan is dat niet een beschrijving van een toestand, maar een taalhandeling. ‘Ik geloof’ betekent: ‘Ik ga daar in staan, in die traditie.’ “Geloven in God’ is voor mij uiteindelijk dit: een relativering van de veronderstelde almacht van de mens. Ik zou bijna zeggen, van de hoogmoed van de mens. Begrijp me goed, ik zeg niet dat de mens een wurm zou zijn, een arm en zielig schepsel omdat hij niet almachtig is. Ik heb al gezegd dat het christelijk geloof de uiterste vorm van humanisme is. Daarmee bedoel ik niet de vorm van humanisme zoals die langzamerhand ontstaan is, waarbij de mens als autonoom wezen, handelend en denkend centraal in de wereld staat. Dat is het niet. Het is een hoge dunk van de mens, een hele hoge dunk van de mens, maar tegelijkertijd het besef dat hij zeer onvolmaakt is. Dat geeft mij een opgelucht gevoel. Die relativering van wat wij denken te kunnen, heb je als wetenschapper heel hard no-

„Als ik zeg: ‘Ik geloof’ dan is dat niet een beschrijving van een toestand, maar een taalhandeling. ‘Ik geloof’ betekent: ‘Ik ga daar in staan, in die traditie.’”

Een gereformeerde jongen uit de provincie

Voor alle duidelijkheid: hij mag dan uit een gereformeerd nest komen, hij lijkt echter in de verste verte niet op de gereformeerde jongens die veelvuldig in de boeken van Maarten 't Hart optreden. Een sombere, orthodox-conservatieve gemeente waar je helemaal niets mag en des te meer moet, is hem vreemd. Prof. dr. Harm Jan de Kluiver (38) hoefde op zondag niet twee keer naar de kerk, bij hem thuis kwamen geen mannen in lange, zwarte jassen die hel en verdoemenis preekten. En zijn ouders geloofden net zo min als de dominee en de ouderlingen dat de bijbelteksten letterlijk moesten worden opgevat.

Prof. dr. Harm Jan de Kluiver

Het geloof is voor hem nooit zwaar geweest, het had zeker in zijn jeugd eerder iets gezelligs. "Voor het eten, of was het na het eten, dat weet ik niet meer, las mijn vader uit de bijbel voor. Soms was het stuk heel uitdagend en dan werd er nog even over doorgepraat. Ik vond dat heel leuk, dat samen zijn. Soms was het onderwerp zo boeiend dat mijn twee zusjes en ik er nog tijdens de afwas op door gingen. Op zondag na de kerk werd nagepraat over de preek. Als dat op een open manier kan, en dat kon bij ons, dan is het geloof een poort naar een diep contact binnen het gezin." Vaak bleven de discussies niet beperkt tot de bijbel en de interpretatie daarvan. Herhaaldelijk werd ook de politiek, en dan met name de standpunten van de nauw aan de gereformeerden geleerde ARP er bijgesleept. Het praten en debatteren, maar ook de cursussen en discussie-avonden die de kerk organiseerden, zetten volgens De Kluiver de luiken naar de wereld open. Zeker voor de generatie die hem voor ging. "Het geloof was niet alleen een rem. Het gaf arbeidersjongens zoals mijn vader de kans om de maatschappij te leren kennen."

Het grote afzetten

Op zijn twaalfde verdween de volgzzaamheid en de vanzelfsprekendheid. Het was 1968, de tijd van het grote ontwaken en het grote afzetten. Dit ging niet aan de jonge De Kluiver voorbij; hij had kritiek op de kerk, zoals hij eigenlijk op alles kritiek had. Het geloof werd flauwekul, de dominee werd een nul. Of hij toch alsjeblijft van catechisatie mocht? Dat mocht van zijn ouders, die deze storm gelijkmoedig droegen. Naar de kerk ging hij in eerste instantie nog wel. Simpelweg omdat hij weinig verweer had tegen de zachte drang van zijn moeder: "Ga nou mee, dat vindt je vader zo leuk." Een aantal jaren hobbel je dan mee, tot ik ging zweefvliegen, toen had ik geen tijd meer op zondag."

Politieacademie

Toch bleef de belangstelling voor het geloof. Op de christelijke school nam hij deel aan de felle discussies tijdens de godsdiensten, onder andere over abortus. Kritische literatuur over bijvoorbeeld Jezus of de geloofsbelijdenis bleef ook aan hem besteed. Het duurde echter een hele tijd voor hij weer terugkeerde naar de kerk. Daarvoor moest hij eerst het ouderlijk huis verlaten, de politieacademie in Apeldoorn afronden om vervolgens als avond-student rechten in Utrecht te belandden. De studentengemeente in die stad sprak hem erg aan. Daar hadden de gespreksgroepen door de aanwezigheid studenttheologen niet alleen een hoog niveau, hij vond er ook nog iets anders. "Je was daar ook op een emotionele manier bezig. Zo stonden we allemaal in een kring om het avondmaal te vieren. Het brood en de wijn werden door-

gegeven, het was dan even stil, even tijd voor bezinning. In zo'n sfeer beleef je het meer. Dat is weer heel iets anders dan elkaar met argumenten om de oren slaan." Geloven in een God, in een "meneer met een witte baard en een puntmuts", deed hij toen al niet meer. Zo concreet is het

allemaal niet. "Beelden als 'in de palm van Gods hand' of 'God is ieder ogenblik nieuw', zeggen mij meer. Of een term als 'eeuwige', of een woord als 'genade', dat heeft voor mij betekenis. Het wil zeggen dat je ergens een punt achter kunt zetten en opnieuw kan beginnen. Het blijft vaag,

„Als de deur openging riep je dat je van de kerk was. Soms schreeuwde de bewoner terug dat hij daar niets meer mee te maken wilde hebben.”

Riki Janssen

maar al deze noties samen vormen voor mij het geloof." Na Utrecht kwam Amsterdam. Daar trof hij in de Pijp een gemeente aan waaraan hij nu nog vaak met heimwee terugdenkt. "Het was een club van van alles en nog wat: ouderen, jongeren, mannen, vrouwen, hoogleraren, putjesscheppers. Een hele gevarieerde gemeente die voor iedereen open stond." Hij werd voorzitter van de kerkeraad en sloot zich aan bij de jonge groep ouderlingen (gemiddelde leeftijd zevententwintig jaar).

Ouderling

"Een ouderling is iemand die in de positieve zin van het woord de mensen in de gaten houdt. Wij bezochten de mensen in onze gemeente. Dan stond je daar weer voor zo'n groot oud pand en belde je aan bij drie hoog achter. Als de deur openging riep je dat je van de kerk was. Soms schreeuwde de bewoner terug dat hij daar niets meer mee te maken wilde hebben. Vaak genoeg vonden de mensen het ook leuk en mocht je boven komen. Eenmaal binnen ging het meteen over fundamentele belevingen. De een vertelde dat hij eenzaam was, de ander wilde wat ervaringen over zijn jeugd kwijt. De vraag naar de zin van het leven was meestal niet ver weg." Nooit bleven deze gesprekken oppervlakkig. En eigenlijk, als hij er nu op terugkijkt, hebben de interessantste gesprekken die De Kluiver in de afgelopen achtentwintig jaar heeft gevoerd altijd met het geloof of de kerk te maken. Ook hier in Maastricht, waar hij echter nauwelijks in de kerk komt. Geen tijd, heet het. Maar de overstap van de soms krankzinnige, maar heel boeiende gemeente in de Pijp naar de Maastrichtse St. Jan ("een sympathieke gemeente") is dan ook heel groot. Maar het geloof blijft. Dat was altijd al een deel van zijn leven en zal dat blijven ook.

Onderdeel van de geschiedenis

Een predikantenfamilie, daar stamt hij uit. Vader was predikant, grootvader, overgrootvader; hele generaties Knottnerussen stonden op de kansel. Nederlands Hervormd, maar bij André brak dan toch de traditie. Hoogleraar huisartsgeneeskunde is echt iets anders. En als hij nu een formulier voor zijn neus krijgt waarop naar zijn godsdienst wordt gevraagd vult hij in: geen.

Hij spreekt met respect, bewondering ook, over zijn vader, die dominee werd in Beerta, Oost-Groningen. Het dorp dat nationale faam verwierf doordat het de eerste Nederlandse burgemeester kreeg van communistische signatuur. De streek waar een Fre Meis tot held kon uitgroeien, een gemeenschap van arme landarbeiders en knechten aan de ene kant, rijke hereboeren aan de andere. Daar tussenin zat niet veel. Marx en God lieten er zich verzoenen: "Het leek een beetje op het Poolse communisme, de mensen gingen er wel naar de kerk." Als dominee Knottnerus al prekend naar beneden keek zag hij op de beste plaatsen de welgestelden zitten, de lieden die het kerkbestuur vormden en van wie hij zijn kerk financieel afhankelijk waren. Maar de overgrote meerderheid van zijn gehoor bestond uit arbeiders, en daar preekte hij voor. "Hij is toen in een reeks van conflicten beland met de kerkvoogdij. De boodschap was dat hij over andere dingen moest spreken dan over dat ellendige bestaan in die Oostgroninger klei. 'Anders betalen we je niet meer'. Hij heeft niet willen buigen en is in Den Haag terechtgekomen. Ik was toen vier, het was 1955. Hij werd er actief in het maatschappelijk werk, later in Utrecht. Preeken deed hij alleen nog als er ergens een vervanger nodig was. Nog steeds. Hij is vijftienzeventig, en hij kan het goed."

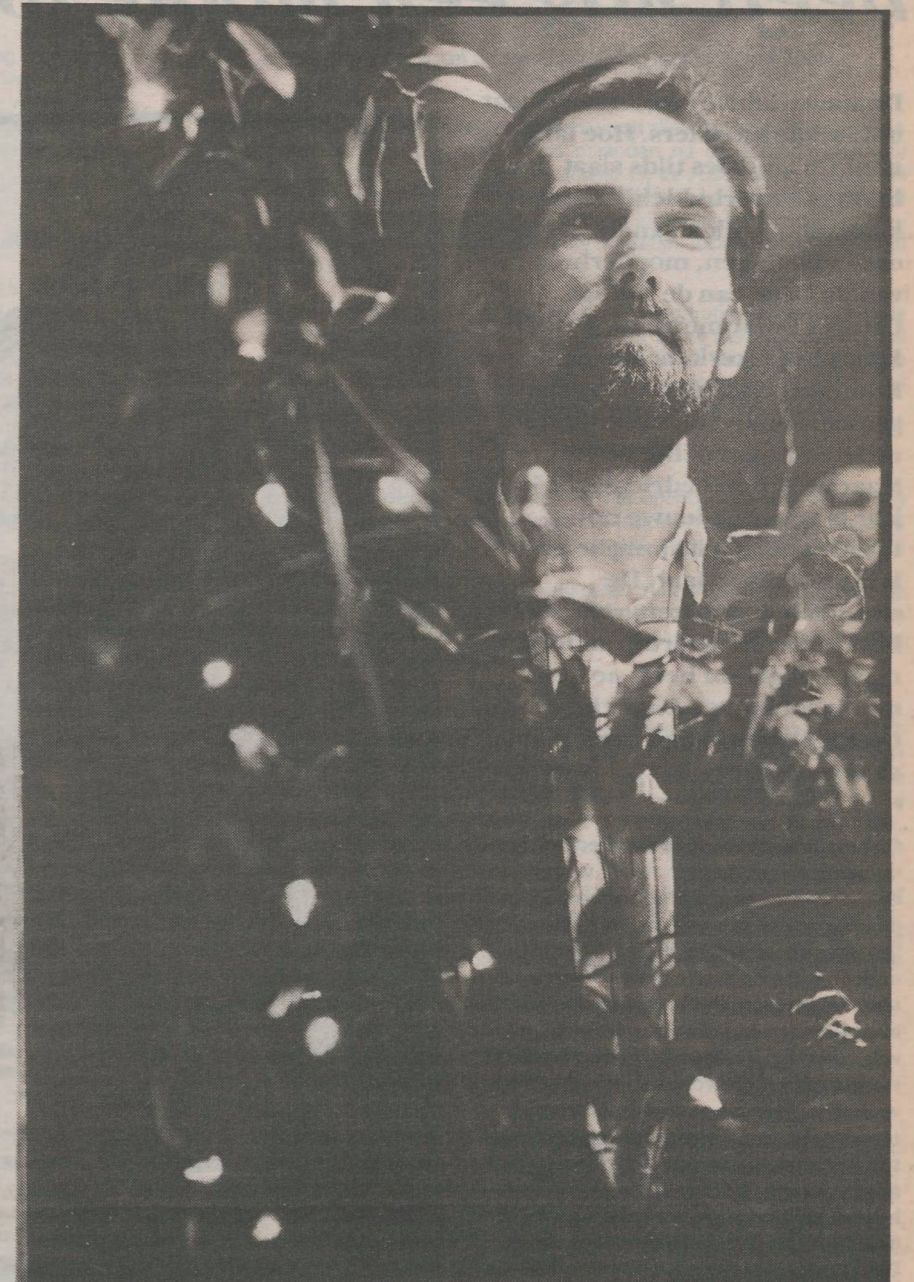
In het geloof benadrukte zijn vader de horizontale dimensie, de relatie met de medemens, veel meer dan het verticale, de relatie met God. 'Dienstbaarheid' was voor hem een typerend woord, zegt Knottnerus; het tweede gebod, over de naastenliefde, was bijna belangrijker dan het eerste. Die gerichtheid op de medemens heeft de naam van de vader overgenomen, maar

God? "We zijn natuurlijk gelovig opgevoed, maar heel open, niet dwingend. Het belangrijkste was de verantwoordelijkheid tegenover de samenleving. Er was geen verplichting om naar de kerk te gaan, en dat deed je dus ook lang niet altijd. Ik sportte op zondag vaak, of we gingen naar het strand." Thuis gingen de gesprekken, discussies, nauwelijks over het geloof, meer over de politiek. Het waren de late jaren zestig, de oorlog in Vietnam, later het studentenprotest waar André aan de VU actief in werd. "Daarover werd pittig gedebatteerd. Toch bracht dat geen kloven teweeg, het kon allemaal."

Waar was zijn eigen geloof inmiddels gebleven? Tja. Een concreet statement valt hem bijna niet te ontlokken: "Het speelt een rol in mijn levensbeschouwing." Niet voor niets heeft hij het over een religieuze voorgeschiedenis. "Zeggen dat je gelooft, of niet gelooft, dat is me allemaal te simpel. Ik heb ook nooit de behoefte gehad dergelijke harde uitspraken te doen. Gelukkig niet. Zo beginnen godsdienstoorlogen vaak. Dat je antwoord op die vraag wilt hebben is een uitdrukking van existentiële onzekerheid, vind ik. Als je je ongerust voelt wanneer er geen antwoord komt, heb je een sterke behoefte aan externe sturing. Ik heb dat niet zo. Er zijn mensen die een godsbegrip hebben waarbij God equivalent is aan een strenge buurman die je tussen de gordijntjes door in de gaten houdt. En in bepaalde zware gemeentes is de buurman inderdaad bijna belangrijker. Toen ik mijn huisartsopleiding volgde in Rijssen, een gereformeerd dorp in Overijssel, heerste daar net de polio-epidemie. Je kind inenten of niet, dat was de vraag. Van het geloof mocht het niet, maar men was bang bij elk kuchje. Ik heb het meegemaakt dat men een enting accepteerde op twee voorwaarden: als de burens het maar niet wisten, en als de dokter zei dat het absoluut moest. Dan kon het."

Hij heeft een hekel aan labels, aan hokjes. En aan zeloten, fanatisme, absolutisme. Krampachtigheid noemt hij het vaak. Elke positieve opmerking over geloof en Christendom laat hij ogenblikkelijk volgen door een relativerende blik op de achterkant van de medaille. Als hij de creatieve kracht van het christelijk geloof roemt, die tot zulke prachtige producten heeft geleid als een orgelconcert van Bach, tot kunst die diepgaande menselijke motieven vertolkt, duurt het niet lang of hij stelt er de onver-

Prof. dr. André Knottnerus (foto Nelis Tutkey)

„Mensen bouwden hun hele leven lang aan een kathedraal zonder dat ze er het begin of einde van mee maakten. Daar kunnen wij wat van leren.”

draagzame cultuurvernietiging door de missionarissen in Zuid-Amerika tegenover. Krampachtigheid leidt tot ontreddeering als de absolute waarden wankelen, betoogt hij. Zijn grootvader van moeders zijde, een erudiet man toch, geloofde in het scheppingsverhaal, was er dus heilig van overtuigd dat de aarde in zes dagen gevormd was. Maar toen hij televisie kreeg, werd de

informatie die het tegendeel beweerde, hem te machtig. "Hij kreeg grote religieuze problemen: als dit niet waar was, hoe zat het dan met de rest? Zijn hele referentiekader was afgebroken."

Hoe gepokt en gemazeld in de christelijke cultuur hij ook is, van een godsgeloof lijkt weinig meer over. God is langzaam uit het zicht verdwenen, zonder crisis of strijd. Misschien dat nu des te meer de humanistische waarden domineren, opper ik. Waarom ik zo'n behoefte heb aan etiketten, vraagt hij vervolgens met onderzoekende blik.

"Maar als je vraagt, wat is er nu van eeuwigheidswaarde, wat stijgt uit boven het individueel bestaan, dan zijn er wel wat dingen. Ik voel me onderdeel van de geschiedenis, een groter geheel. Neem de bouw van kathedralen in de Middeleeuwen. Dat duurde honderd, tweehonderd jaar. Mensen bouwden hun hele leven lang aan een kathedraal zonder dat ze er het begin of einde van meemaakten. Daar kunnen wij wat van leren."

"Je betrekkingen met andere mensen, dat is ook iets wat groter is. Met mensen die je na staan. En zelfs als die dood zijn is die relatie niet afgelopen. Niet dat absolute, dood is dood, alles of niets. Wij waren thuis eerst met vier broers, later met vijf. Toen ik veertien was (ik ben de tweede) kwam er een nakomertje.

Hij is al op zijn zeventigste gestorven. Ik was toen tweeëntertig, geloof ik. Even schiet dan door je heen: waarom hij en niet ik. Voor hem moest alles nog beginnen, ik had mijn adolescentie al gehad, had keuzes kunnen maken, was zelfstandig verantwoordelijk geweest voor mijn leven. Bij hem was dat afgesneden. Dan besef je hoe broos dingen kunnen zijn. Maar ook dat wat je met elkaar had, niet afgelopen is."

Riki Janssen

Wammes Bos

„Wie of wat vertelt me waarom ik aardvoor mijn medemens moet zijn?"

Er was een tijd dat hij heel zeker van zijn zaak was: God bestaat niet, dat is een hersenspinsel. En de mens, dat is gewoon een "biochemische toevalligheid die het gemiddeld tachtig jaar volhoudt". Als die toevalligheid uiteindelijk zijn ogen sluit, is er niets meer voor hem, alleen nog de aarde of het vuur. En geen hel, geen vagevuur, en ook geen Petrus die aan de hemelpoort de enkele reizen naar het eeuwige geluk uitdeelt.

Het waren de lessen biologie, natuurkunde en scheikunde op de mavo die de student cultuur- en wetenschapsstudies Tom Mulder (25), van zijn geloof deden vallen. Die exacte vakken gaven in zijn ogen een heel wat mooiere verklaring voor het ontstaan van de wereld dan het katholicisme hem ooit had kunnen geven. "Al die natuurwetten, geweldige. Op eens klopte alles als een bus. Ik begreep niet waarom de mensen zo moeilijk deden en toch nog een God nodig hadden. Die was toch echt niet

meer nodig." Mulder groeide op in Hengelo, een katholieke enclave boven de grote rivieren. Zijn ouders waren en zijn gelovig; voor hen bestaat God, is er een hiernamaals en bestaat er ook een Paus. Helaas slaat die nog wel eens wat wartaal uit waar zij zich niet mee kunnen verenigen. Zo worden de pauselijke opvattingen over homoseksuelen in huize Mulder niet gedeeld. En iedere week trouw naar de kerk, is er ook niet bij. "Mijn ouders zijn niet fanatiek, zij gaan alleen met Pasen en Kerstmis naar de kerk. Vroeger moesten wij mee, maar daar hadden we geen zin in. Op de vraag 'waarom moeten we nu wel, we gaan anders ook nooit', kwam geen bevredigend antwoord. Het hoorde eenmaal zo, zonder mis geen Kerstmis, en dus stond mijn vader op eerste kerstdag al vroeg aan mijn bed. Ik heb jarenlang geroepen dat we het voor de burens deden, maar daar ben ik inmiddels mee opgehouden omdat zo'n opmerking niet in goede aarde valt."

Het was dus op de middelbare school dat Mulder ging twijfelen aan zijn geloof. Daarvoor was het er gewoon, hoorde het bij het leven zoals eten en drinken. "Soms voelde ik me schuldig over mijn twijfels.

Dan was ik bang dat hij misschien toch zou bestaan en ik het haasje zou zijn. Om mijn geweten wat te sussen bedacht ik vervolgens een uitweg: als God zou bestaan en zo goed en slim zou zijn als iedereen vertelde, dan zou hij mijn twijfels ook begrijpen en geen straf uitspreken." Uiteindelijk twijfelde hij niet meer, want het geloof kwam immers in tegenstelling tot de natuurwetenschappen niet met harde feiten of bewijzen op de proppen. Het werd afgedaan als onzin en Mulder ging zich atheïst noemen. "Wat ik toen als zeventienjarige niet wist, was dat wetenschap ook op een hele hoop geloof oftewel aannames is gebaseerd." Dat ontdekte hij pas toen hij vier jaar geleden in Maastricht aankwam. In het eerste jaar van cws werden zoveel verschillende visies op de wereld naast elkaar gezet, dat hij, die na de mavo de mts en daarna de hts afmaakte, ontdekte dat de natuurwetenschappelijke visie er één tussen vele is. Bovendien merkte hij dat je allerlei ethische problemen niet vanuit het door hem gekoesterde wereldbeeld kon oplossen. "De natuurwetenschappen vertellen mij niet waarom ik aardig voor mijn medemens zou moeten zijn." Maar wie of wat vertelt hem dat wel? Hij weet het niet. Hij weet niet of er 'iets' is

Vierdejaars student cultuur- en wetenschapsstudies Tom Mulder (foto Nelis Tutkey)

„Soms voelde ik mij schuldig over mijn twijfels. Dan was ik bang dat hij toch zou bestaan”

Het naderende einde van de Zusters onder de Bogen

'Kloosters zijn verleden tijd, maar het geloof heeft nog een mooie toekomst'

De Maastrichtse binnenstad staat bol van de kloosters. Hoe lang nog? De tand des tijds slaat immers onverbiddeijk toe. Het kloostercomplex van de Zusters onder de Bogen, moederhuis van de Orde van de Heilige Carolus Borromeus, dat van de Sint Servaaskerk tot aan de Kommel reikt, lijkt met zijn gemeenschap van tweehonderd nonnen nog redelijk te floreren. Maar de schijn bedriegt: al 25 jaar is er geen nieuwe nonnetoetredingen en de jongste zuster is inmiddels 54 jaar. De overgebleven zusters vrezen dat het einde van de orde nabij is, maar het geloof heeft nog een mooie toekomst. Daar zijn de overgebleven religieuzen heilig van overtuigd.

Op het moment dat ik de koperen bel door de gangen laat galmen lijk ik verzeild in een scène van een Dickens-roman. Onder de boog in het donkere straatje achter de Servaaskerk verwacht ik een gerimpelde oude non die de zware houten deur knarsend zal openen. In plaats daarvan klinkt een buzzer en nadat ik met hulp van mijn volle gewicht de deur heb opgeduwd, sta ik in de entree voor een loketraampje waarachter een jonge vrouw een telefooncentrale en een computer bedient. Ze stuurt me naar de ontvangstkamer met religieuze afbeeldingen aan de muur. De houten stoelen zijn kort geleden vervangen door comfortabel kantoormeubilair. Dan stapt zuster Angelica binnen: „Hè wat is het hier koud. Ongezeellig vind ik dat” en ze draait de verwarming open. „Dus u bent niet geïnteresseerd in de gebouwen, want daar gaat het meestal om.” Studenten en geloof, religieuze beleving in een klooster, daar kwam ik voor. Het lijkt haar wel wat: „Ik zal dan nog wat zusters opsporen om mee te praten.” In de tuin wil ze nog even het beeld van hun patroonheilige laten zien, de heilige Carolus Borromeus. Een paar dagen later is hetzelfde kamertje al goed heet gestookt op het moment dat we hebben afgesproken. Zuster Angelica en zuster Immaculée komen binnen, de eerste in blauw zusteruniform met kapje, de tweede in een fuchsia trui. De uniformiteit van kloosterordes is sterk verminderd na het tweede Vaticaanse Concilie, leggen ze uit. De Roomse kerk heeft religieuzen meer ruimte gegeven voor eigen verantwoordelijkheid. Dit geldt dus ook voor de kleding: „Maar we schaffen niet elk voor- en najaar een nieuwe garderobe aan.”

'Heiliging'

De orde van de Zusters onder de Bogen is opgericht in 1831. De congregatie had tot doel zorg te dragen voor maatschappelijke nood en de 'heiliging' van de zusters. Dat werk is gedoemd te verdwijnen. In de orde, die nog 600 zusters telt, zijn de meesten al hoogbejaard. Zuster Angelica is met haar 54 lentes de benjamin van het Maastrichtse klooster. Alleen de missieposten in Indonesië en de Filippijnen trekken nog nieuwe zusters. „Laatst was hier een jonge zuster uit de Filippijnen die net haar vorming had afgerond. In het Engels. Ze is 23 en echt een éniige meid, heel vrolijk! Maar dat is nog een andere maatschappij. Mensen voelen zich daar wel aangetrokken tot dit soort leven.”

Maatschappelijke veranderingen hebben er toe geleid dat in Nederland het kloosterleven in de versukkeling is geraakt, leggen Angelica en Immaculée uit: „In onze samenleving zijn de meeste functies van de kerk overgenomen door de staat. Onze

Zuster Angelica en zuster Immaculée, de eerste in blauw zusteruniform met kapje, de tweede in een fuchsia trui: „We schaffen niet ieder voor- en najaar een nieuwe garderobe aan”. (foto Nelis Tutkey)

maatschappelijke hulpfunctie is al helemaal weggevallen en in de secularisatie heeft het geloof veel aanhang verloren.” Tegenwoordig zijn nog een paar zusters actief in hulp aan heroine-prostituées en in het opvanghuis voor vluchtelingen in Eckelrade.”

De dagelijkse bezigheden van de zusters hebben altijd in het teken van de maatschappelijke hulpverlening gestaan. Nu de meeste zusters oud zijn, moet het klooster voor de dagelijkse gang van zaken zelf gebruik maken van lekenpersoneel. „Als je nog een baantje nodig hebt?” vraagt zuster Angelica al bij onze eerste ontmoeting. Haar dagtaak bestaat uit een bestuursfunctie voor de Nederlandse 'Provincie' van de congregatie: „Als je het in militaire termen uitdrukt, dan is dit Maastrichtse klooster het hoofdkwartier.” Ook zuster Immaculée is beleidsmedewerkster. Zij draagt zorg voor het interne bulletin.

Roeping

Zuster Angelica was 19 toen ze intrad. „Nee, dat was geen wens van mijn familie, die keuze heb ik zelf gemaakt.” Al jong bezocht ze regelmatig een tante die in een klooster leefde: „Je voelde je dan thuis. Ik ging wel eens naar een bruiloft en dan dacht ik: Nee, ik kan toch niet mijn hele leven met één man...! Als je besluit in te treden, weet je niet waar je aan begint, maar het voelde goed. Pas toen ik na de vorming de eeuwige gelofte moest doen, werd het verschrikkelijk moeilijk. Het is zo definitief dat je de keuze probeert uit te stellen, maar door stilte en gebed is de twijfel weggenomen.” Zuster Immaculée bevestigt het gevoel van een roeping: „Het gaat ondanks jezelf. Het is sterker dan jezelf.” Ze wilde eigenlijk verpleegster worden, maar door een handicap aan haar

voet was ze niet geschikt voor dat vak. Toen ze een kantoorbaantje had in een verpleegtehuis, zag ze dagelijks zusters in de ziekenverzorging. „Ik dacht toen: die weten precies wat ze willen in het leven” Ze begint hard te lachen: „Later merk je wel dat dat niet altijd zo is”.

„Wij hebben een goed leven in het klooster, als we ziek worden is er onmiddellijk verzorging en als we nieuwe schoenen nodig hebben dan kunnen we die kopen. Ik weet dat een bijstandsmoeder het veel moeilijker heeft; als zij nieuwe schoenen wil kopen, moet ze de week erna bezuinigen op andere dingen. In ons leven mag het 'meer' niet overheersen. We leven niet in luxe en we geven alles weg wat we kunnen missen. We kopen alleen die schoenen als het echt nodig is.”

Of ze voor hun intrede wel met jongens uitgingen? „Er liep er steeds één achter mij aan,” grinnikt zuster Angelica. „Hij volgde me tot in het klooster en bezocht me in het noviciaat. Wanhopig riep hij nog: O God, waarom doe je me dit aan?” Maar de kaarten waren al geschud en de aantrekkingskracht van Onzelveheer bleek groter. Ze heeft hem laatst nog eens teruggezien. „Nee, geen spijt!”. Zuster Immaculée was voor haar intrede wel vaker uitgegaan: „in groepen, maar nooit exclusief met iemand.... Er was wel een jongen die ik heel aardig vond en toen mijn zus op een gegeven ogenblik zei 'Louis heeft mij gevraagd', stak mij dat wel.” Telkens weer voelen de religieuzen zich geconfronteerd met de vraag of ze wel een goede keuze hebben gemaakt: „Het loopt uiteindelijk toch anders dan je bij je intrede verwacht,” zegt zuster Immaculée. „De kerk verandert en de maatschappij verandert. Zeker met de veranderingen na het tweede Vaticaan, toen het patroon minder strak werd, vond ik het moeilijk.”

Tussen haar intrede in 1959 en nu is veel veranderd, stelt zuster Immaculée: „De kerk is veel opener geworden en geeft minder zekerheden, maar toch blijft de kerkelijke leer erg statisch.” Als voorbeeld noemt ze het prediken van een conservatieve huwelijksmoraal: „Natuurlijk is het goed als het schone van het moederschap wordt verkondigd, maar waarom moet de kerk zo krampachtig vasthouden aan een afwijzing van anticonceptie? Ook de onderdrukking van de vrouw binnen het gezin wordt door het Vaticaan in stand gehouden. De paus zegt het niet met zoveel woorden, maar het komt erop neer dat de vrouw achter het aanrecht moet blijven.” „En dat,” roept zuster Angelica, „terwijl het evangelie zoveel ruimte biedt!”

Condooms

Dat het Vaticaan condooms blijft afwijzen, ook als middel om tegen AIDS te beschermen, is in hun ogen volstrekt verwerpelijk. „Als ik heel eerlijk ben,” zegt zuster Immaculée zacht, „dan geneer ik me daarvoor. Daar wil ik dan niet bijhoren.” Zuster Angelica is het met haar eens en wijst op de puur negatieve toon van de Vaticaanse gedachtegang: „Als ze spreken over anticonceptie wordt over de bescherming van leven niet gepraat. De propaganda krijgt een steeds krampachtiger karakter.”

De kloostermuren worden niet meer zoals vroeger gebruikt als afsluiting van de rest van de wereld. Het nieuws wordt aandachtig bijgehouden: „Nu moet ik het niet per dant laten klinken, maar we zijn goed geïnformeerd over wat er gaande is.” zegt zuster Immaculée. „Zeker de oudere zusters, die niets meer omhanden hebben, volgen ontwikkelingen op de voet; dan nemen ze bijvoorbeeld Bosnië in hun gedoele mee.”

Volgens de twee zusters zijn er voldoende aanwijzingen dat het geloof zeker niet staat open tanende is: „Onder de jongeren van nu heerst wel een grote mate van religiositeit, alleen uit zich dat niet meer in gebed en kerkbezoek. De kerk in haar huidige vorm kan deze mensen niet aanspreken. Frankrijk is er een soort van klooster nieuw stijl. Daar bezoeken jongeren kerkdiensten die uren duren. Ze zitten allemaal op de grond, er wordt veel gezongen, een prachtige gebeurtenis”

Klaagliederen

Zuster Immaculée ziet in de tentoonstelling 'Gebed in Schoonheid', die in het Rijksmuseum in Amsterdam hangt een teken dat de belangstelling voor geloof en religie nog springlevend is: „Daar komt zo'n menigsenmassa op af. Er is een honger naar warmte en diepgang. Afgelopen weekend werden in de schouwburg de klaagliederen van Jeremia gezongen. Je snapt het wel, klaagliederen, daar word je nou bepaald vrolijk van. En de schouwburg zit vol!” Alleen wordt de warmte waar zoveel mensen kennelijk behoefte aan hebben niet meer in de kerk gezocht, merken de zusters op „Men is gevoelig voor mysterie voor het onnoembare.”

Het onnoembare? Hoe moet ik me dan voorstellen: als iemand die daarboven zweeft en de aarde een beetje in de gaten houdt? Zuster Immaculée zegt: „Ik weet ook niet zo goed wie God is. Hij gaat mij boven.” De andere zuster vult haar aan: „Voor mij is hij iets of iemand, maar dat kan ik niet uitleggen....dan ga ik stotteren.” is ook een persoon, maar ik ken hem helemaal. Hij blijft iemand waar je je leven voor inzet. Soms voel je je wel eens vastgegrepen.” Letterlijk of figuurlijk? Ze lacht alle twee: „Figuurlijk, je ziet hem altijd in het was. Nooit op dat moment zelf. Maar soms is hij een zij.” „Jazeker,” zegt de ander: „zo zie ik hem liever: als een zij!”

Marcia Luyten

Kopij voor het publicat

FdAW (v 2, tel. 88

FdCW (v 2, tel. 88

FdEW (v 2, tel. 88

FdG (v 2, tel. 88

FdGW (v 2, tel. 88

FdR (v 2, tel. 88

FdS (v 2, tel. 88

FdT (v 2, tel. 88

FdU (v 2, tel. 88

FdV (v 2, tel. 88

FdW (v 2, tel. 88

FdX (v 2, tel. 88

FdY (v 2, tel. 88

FdZ (v 2, tel. 88

FdAA (v 2, tel. 88

FdAB (v 2, tel. 88

FdAC (v 2, tel. 88

FdAD (v 2, tel. 88

FdAE (v 2, tel. 88

FdAF (v 2, tel. 88

FdAG (v 2, tel. 88

FdAH (v 2, tel. 88

FdAI (v 2, tel. 88

FdAJ (v 2, tel. 88

FdAK (v 2, tel. 88

FdAL (v 2, tel. 88

FdAM (v 2, tel. 88

FdAN (v 2, tel. 88

FdAO (v 2, tel. 88

FdAP (v 2, tel. 88

FdAQ (v 2, tel. 88

FdAR (v 2, tel. 88

FdAS (v 2, tel. 88

FdAT (v 2, tel. 88

Kopij voor het Bulletin inleveren bij onderstaande contactpersonen voor het gemelde tijdstip, in de week voorafgaand aan de publicatie. Met vragen of opmerkingen kunt u daar ook terecht.

- FdAW (vakgr./comm./studiever.):** I. Poolen, Fac.Bur., Kapoenstraat 2, tel. 883389, voor woe. 12.00 uur.
- FdCW (vakgr./comm./studiever.):** R. Peters, Fac.Bur. Kapoenstraat 2, tel. 883487.
- FdEW (vakgr./comm./studiever.):** B. Staveaux, Fac.Bur., Tongerestraat 53, tel. 883705, voor do. 12.00 uur.
- FdG (vakgr./comm./studiever.):** R. le Doux, Fac.Bur. niveau 3, kamernr. 3226, UNS50, tel. 881448, voor woe. 12.00 uur.
- FdGW (vakgr./comm./studiever.):** A. Bastiaens, Bur.Onderwijs, UNS 50, niveau 1, kamernr. 1253, tel. 881455, voor ma. 12.00 uur.
- FdR (vakgr./comm./studiever.):** A. Kessen, Bur.Onderwijs, Zwingelput 4, tel. 883004, voor woe. 13.30 uur.
- Studenten(sport)ver./studentenpastoraten:** C. Hollewijn, Stud.zaken, Lenculenstraat 26, tel. 883354, voor do. 12.00 uur.
- Instituten behorend bij een faculteit:** bij bovengenoemde facultaire contactpersoon.
- Berichten die niet onder een van bovenstaande categorieën vallen:** PR & Voorlichting, tel. 883084 of 883081.

UNIVERSITEIT ALGEMEEN

Dies Natalis
Op vrijdag 13 januari 1995 viert de Rijksuniversiteit Limburg haar negentiende Dies Natalis, tijdens een academische zitting in de St. Janskerk in Maastricht. Prof.dr. H. Philipsen, rector magnificus, zal de academische zitting openen en de diesrede uitspreken. Vervolgens wordt het rectoraat overgedragen aan prof.mr. M.J. Cohen, die daarna het woord zal voeren. Aansluitend zal namens de Stichting Wetenschapsbeoefening aan enkele studenten een prijs worden uitgereikt. Na afloop is er een receptie in de feestzaal, Bouillonstraat 1-3. Men wordt verzocht om 15.15 u. zijn/haar plaats in de kerk te hebben ingenomen.

Nieuw jaar
Het College van Bestuur nodigt alle medewerkers uit om met hen het glas te heffen op het nieuwe jaar tijdens een informele bijeenkomst op maandag 2 januari, om 11.00 uur, in de Feestzaal (Bou 3).

Nieuw bestuur benoemd
Prof.mr. M.J. Cohen is met ingang van 1 januari 1995 tot 31 december 1997 benoemd tot rector magnificus. Prof.dr. H. Philipsen, aftredend rector, wordt lid van het College van Bestuur (CvB) tot de terugkeer van de drs. L.E.H. Vredevoogd. Beide benoemingen vonden plaats bij koninklijk besluit.

Training Loopbaanontwikkeling
Voor welke keuzes kom ik te staan bij het combineren van werk en privé? Welke baan past het beste bij mij? Bij welke organisatie zou ik het liefst willen werken na mijn studie? Zijn dit vragen die ook jou bezighouden? Schrijf je dan in voor de training Loopbaanontwikkeling. Een training van groepsbijeenkomsten en een forumdiscussie om meer duidelijkheid te krijgen over je toekomstige loopbaan. In de training wordt een individueel loopbaanplan opgesteld met concrete stappen die je op korte termijn kunt zetten. Arbeidsmarktorientatie en algemene informatie over het werken in organisaties, komen eveneens aan bod. De training staat open voor vrouwelijke en mannelijke studenten van alle faculteiten. De training wordt gegeven in de periode maart-mei 1995. De kosten bedragen fl. 40,00. Deelname aan de training vraagt een tijdsinvestering van ongeveer 4 uur per week gedurende 2 maanden. Aanmeldingsformulieren zijn verkrijgbaar bij het secretariaat Vaardigheidsonderwijs-GW (kamer 5.403, UNS 50) en bij het Loopbaanadviescentrum (LAC) (Bou. 3). Schrijven voor 1-2-'95.

Scriptie-artikel prijs
Somsom organiseert i.s.m. studievereniging SBIT een scriptie-artikel prijs. De samenvatting van de afstudeerscriptie moet op 1-5-95 ingeleverd zijn en moet gaan over bestuurlijke informatiekunde. De hoofdprijs bedraagt fl. 2500,-. Info: SBIT, tel. 013-66 29 98 (werkdagen 13.00-14.30), Email SBIT@KUB.NL.

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK

Bibliotheekinstructie
Maandag 9 januari 1995 wordt voor belangstellenden bibliotheekinstructie gegeven. De instructie zal bestaan uit een korte rondleiding door de bibliotheek en uitleg over de geautomatiseerde catalogus. De instructie begint om 14.00 uur bij de inlichtingenbalie in de Bibliotheek Geneeskunde / Gezondheidswetenschappen. Vooraf aanmelden bij desbetreffende is inlichtingenbalie noodzakelijk.

PERSONEEL

Wijzigingen in arbeidsvoorwaarden per 1 januari 1995
Per 1 januari 1995 worden er wijzigingen in de arbeidsvoorwaarden doorgevoerd, die ook voor u van belang zijn of kunnen worden.

Bruto-netto salaris
De manier waarop het netto maandloon wordt vastgesteld verandert. Deze veranderingen vloeien voort uit een aantal wettelijke maatregelen. De specificatie van de salarisbetaling over de maand december 1994 haar aan de maand januari 1995 is een brochure gevoegd waarin daarover meer informatie wordt verstrekt. Wij vestigen daarop gaarne uw aandacht.

RL-AGENDA

- 13-01** Lezing: dr. Verhoeven, Vincet van Gogh Instituut Venray; "Biologische determinanten van impulsiviteit en de effectiviteit van 5 HT modulerende farmaca" vergaderzaal no.3 nivo 1 AZMaastricht. Info: Y. Stevens 877440
- 13-01** Lezing: De vertaling van de Koran, door dr. J.J.G. Jansen
- 13-01** Dies viering
- 16-01** Wintercursus Introductie in
- 20-01** Problemgestuurd Onderwijs voor Gezondheidszorg, Economie en Rechten. Info vakgroep O & O tst. 1121
- 18-01** Promotie ir. H. Bakker, 16.00 uur
- 18-01** Lezing: dr. R. van Diest, RL; "Hartslagvariabiliteit, slaap en vitale

Overigens wordt het bruto-salaris met ingang van 1 januari 1995 met 0,5% verhoogd. Deze verhoging is het resultaat van onderhandelingen tussen de vakbonden en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

De nu volgende informatie is vooral van belang voor medewerkers die *(willen) deelnemen aan de bedrijfspaarregeling, *na 1 januari 1995 gaan of moeten verhuizen voor hun werk, *een pensioenkostenvergoeding (gaan) ontvangen, *hun ziektekosten via DEL Verzekeringen verzekerd hebben, *regelmatic dienstreizen maken.

Bedrijfspaarregeling

Vanaf 1 januari 1995 is de regeling op twee belangrijke punten gewijzigd.

1. Voor deelname aan de spaarpremieregeling is niet langer vereist dat men ook deelneemt aan de spaarloonregeling.
2. Bij ontslag behoeven de spaarloonrekening, resp. de speciale spaarrekening waarop de spaarprijs wordt bijgeboekt, bij de SNS-bank niet te worden opgeheven. Deelnemers kunnen als zij dat wensen deze rekening(en) aanhouden totdat de gestorte bedragen de vereiste termijn (4 jaar) hebben vast gestaan. Indien men dat wenst kunnen de ingelegde bedragen bij ontslag evenwel ook (bij het spaarloon na inhouding van belastingen en premies) worden uitgekeerd.

Het percentage van de door de RL over 1995 uit te keren spaarprijs is bepaald op 30% van het ingelegde spaarbedrag. De spaarprijs is per maand echter niet meer dan f. 25,-.

Het bedrag dat per jaar ten hoogste als spaarloon kan worden bestemd is per 1 januari 1995 verhoogd van f. 1541,- (f. 128,- per maand) naar f. 1580,-, oftewel f. 133,- per maand. Voor degene die in 1994 het maximum maandbedrag spaarde, wordt ingaande 1 januari 1995 dat bedrag volgens de regeling automatisch verhoogd naar het nieuwe maximum. Mocht u dit niet wensen dan dient u daarover zo spoedig mogelijk contact op te nemen met de salarisadministratie (tel. 3184/3185).

Wijziging van spaarbedragen is slechts mogelijk per 1 januari van een jaar.

Het is belangrijk om te weten dat deelnemen aan de spaarloonregeling van invloed kan zijn op de hoogte van een eventuele werkloosheidsuitkering. Het spaarloonbedrag vermindert het bedrag waarover een uitkering wordt berekend.

De volledige tekst van het reglement voor de spaarloonregeling en het reglement voor de spaarprieregeling is opgenomen in MUIS.

Verhuiskostenvergoeding

De regeling voor de verhuiskostenvergoeding is ingrijpend gewijzigd. Medewerkers die moeten verhuizen in verband met hun indiensttreding bij de RL, kunnen in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in hun verhuiskosten. Die tegemoetkoming omvat de kosten van in- en uitpakken en het transport van de inboedel. Voor alle andere in verband met de verhuizing te maken kosten wordt een vaste bijdrage verstrekt. Die vaste bijdrage bedraagt voor de medewerker die binnen één jaar verhuist: 10% van zijn jaarsalaris, en voor de medewerker die na een jaar, maar binnen twee jaar verhuist: 8% van zijn jaarsalaris.

In beide gevallen bedraagt de vaste bijdrage maximaal f. 12.000,-. Om in aanmerking te kunnen komen voor deze tegemoetkoming moet de eigen huishouding worden verhuisd. Bij de medewerker die vanaf een "studentenkamer" of een kamer bij zijn ouders verhuist, zal er in het algemeen geen sprake zijn van een eigen huishouding; hij kan in aanmerking komen voor een vaste bijdrage van f. 500,-. De tegemoetkoming in de verhuiskosten wordt alleen op aanvraag verstrekt. De aanvraag dient binnen 6 maanden na de verhuisdatum te zijn ingediend.

Het verdient aanbeveling om vóór de verhuizing over de precieze voorwaarden contact op te nemen met de personeelsconsulent. De volledige tekst van de nieuwe verhuiskostenregeling is opgenomen in MUIS.

Tegemoetkoming in pensioenkosten

Medewerkers die in verband met hun indiensttreding tijdelijk in aanvullende huisvesting in Maastricht (of directe omgeving) moeten voorzien, kunnen in aanmerking komen voor een tegemoetkoming in de kosten daarvan. De werkelijke kosten kunnen, met een maximum van f. 500,- per maand, gedurende ten hoogste twee jaar worden vergoed. De kosten zullen met bewijsstukken moeten kunnen worden aangetoond. De vergoeding wordt op aanvraag verstrekt. Ze kan met een terugwerkende kracht van ten hoogste twee maanden worden toegekend. Voor nadere informatie kan men terecht bij de personeelsconsulent en de salarisadministratie. De volledige tekst van de nieuwe regeling is opgenomen in MUIS.

Ziektekostenverzekering DEL Verzekeringen

DEL Verzekeringen heeft ons bericht dat de premies voor de ziektekostenverzekering voor medewerkers van de RL per 1 januari 1995 met 3% worden verhoogd, overeenkomstig de bepalingen van het contract tussen de RL en DEL Verzekeringen. Verder zullen vanaf die datum de wettelijke heffingen, die alle verzekeraars op basis van de wet bij verzekeren in rekening moeten brengen, aanmerkelijk worden verhoogd. De nieuwe bedragen van die heffingen zijn:

leeftijd verzekerde	WTZ-heffing	MOOZ-heffing	totaal	heffing
op 1 juli 1994	per jaar	per jaar	per jaar	per maand
0 t/m 19 jaar	207,-	55,80	262,80	21,90
20 t/m 64 jaar	414,-	111,60	525,60	43,80
vanaf 65 jaar	331,20	89,28	420,48	35,04

Wijzigingen in de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) zullen verder kunnen leiden tot een aanpassing van de voorwaarden. DEL Verzekeringen zal verzekerden daarover inlichten.

Nieuwe regeling voor dienstreizen

De regeling voor dienstreizen is vanaf 1 januari 1995 gewijzigd. Hieronder zijn de belangrijkste punten uit die nieuwe regeling vermeld. Voor nadere informatie kan men terecht bij de FED (tel. Binnenstad: 3917; Randwijk: 1276). De volledige tekst van de nieuwe regeling is te vinden in MUIS.

Algemeen

De vergoeding wegens dienstreizen wordt alleen op declaratie verstrekt. De declaratie dient binnen zes maanden na de maand waarin de dienstreis is gemaakt te zijn ingediend bij de FED. Nadien ingediende declaraties worden niet in behandeling genomen. Voor elke reis dient een apart declaratieformulier te worden ingevuld. De formulieren kunnen worden besteld bij het Centrale Magazijn, locatie Randwijk, vanaf medio februari 1995.

Het is begrijpelijk dat in het begin nog declaraties volgens de oude regeling worden ingediend. Deze zullen tot 1 april 1995 normaal worden afgehandeld, waarbij dan vanzelfsprekend wel de vergoedingsbedragen volgens de nieuwe regeling zullen worden gehanteerd. Vanaf 1 april 1995 worden onjuiste of incomplete declaraties geretourneerd.

Reiskosten

Openbaar vervoer

Dienstreizen dienen in principe met het openbaar vervoer te worden gemaakt. Alle medewerkers mogen daarbij eerste klasse reizen. Er dient bij voorkeur gebruik te worden gemaakt van de bij CZ te verkrijgen vervoerbewijzen.

Bij de declaratie van andere reiskosten zullen bewijsstukken van de gemaakte kosten moeten worden gevoegd. Als gereisd wordt met een kortingskaart, ov-jaarkaart of trajectkaart dient een kopie van het abonnement te worden meegezonden.

Eigen vervoer

Het gebruik van de eigen auto bij dienstreizen wordt ontraden. Als de dienstreis per openbaar vervoer te maken is krijgt de medewerker geen toestemming om de reis met de eigen auto te maken. Indien de medewerker dan toch met de eigen auto wenst te reizen heeft hij aanspraak op een vergoeding van 19 cent per kilometer (tarief 1994), met dien verstande dat nimmer meer wordt vergoed dan de kosten van het openbaar vervoer.

Als niet per openbaar vervoer gereisd kan worden en de eigen auto moet worden genomen, bestaat aanspraak op een vergoeding van ten hoogste 57 cent per kilometer (tarief 1994). Voor het gebruik van de eigen auto in deze situatie is de nadrukkelijke toestemming van de leidinggevende vereist.

In de kilometervergoeding is een component voor een adequate verzekering opgenomen, zodat de RL niet aansprakelijk kan worden gesteld voor aan de eigen auto tijdens de dienstreis opgelopen schade. De kilometervergoeding wordt belastingvrij verstrekt.

Taxi/huurauto/andere kosten

Als bij dienstreis gebruik moet worden gemaakt van een taxi of huurauto kunnen de werkelijke kosten daarvan worden vergoed, mits de gemaakte kosten aan de hand van bewijsstukken kunnen worden aangetoond. Andere kosten kunnen eveneens voor vergoeding in aanmerking komen als de gemaakte kosten kunnen worden aangetoond met bewijsstukken of ze overigens aannemelijk zijn.

Verblijfkosten

Er bestaat aanspraak op een tegemoetkoming in de verblijfkosten als de dienstreis minimaal vier uur heeft geduurd en er naar een plaats buiten de standplaats is gereisd.

Tot 1 januari 1995 werden verblijfkosten vergoed aan de hand van een puntensysteem, uitgaande van een etmaalvergoeding. Vanaf 1 januari 1995 gelden er voor overnachtingen en maaltijden vaste bedragen. Ook kent de regeling dan een zogenoemde dagcomponent en een avondcomponent.

In verband met een en ander is het noodzakelijk om bij de declaratie van verblijfkosten in elk geval ook de begin- en eindtijd van de dienstreis te vermelden.

De bedragen zijn als volgt:

ontbijt	f. 8,50
lunch	f. 17,00
diner	f. 25,50
overnachting	f. 104,-
dagcomponent	f. 5,-
avondcomponent	f. 15,-

Op deze vergoedingen bestaat alleen aanspraak als er ook werkelijk kosten zijn gemaakt voor de maaltijden en de overnachting. De vergoeding voor ontbijt kan alleen worden gegeven in combinatie met een overnachting. Op de lunch-vergoeding bestaat aanspraak als de tijd tussen 12.00 en 14.00 uur volledig in de dienstreis valt. Op de diner-vergoeding bestaat aanspraak als de tijd tussen 18.00 en 20.00 uur volledig in de dienstreis valt. Indien de werkelijk gemaakte kosten hoger zijn dan het aangegeven bedrag kunnen die kosten door de budgethouder worden vergoed, op voorwaarde dat de gemaakte kosten blijken uit bewijsstukken.

Voor kleine kosten wordt een vaste dagvergoeding verleend van f. 5,- en een avondvergoeding van f. 15,-. De avondvergoeding kan uitsluitend in combinatie met een overnachting worden toegekend. De kosten van overnachting komen alleen voor vergoeding in aanmerking als een nota bij de declaratie wordt gevoegd.

INTERNATIONALE SAMENWERKING

Beurzen voor 'graduate' studie in de VS

De Netherland-America Foundation (NAF) verstrekt voor het academisch jaar 1995/96 beurzen voor studie aan Amerikaanse universiteiten op 'graduate' niveau in de volgende vakgebieden:

- journalistiek, communicatiewetenschappen (media studies)
- bedrijfskunde
- bestuurskunde
- economie.

De Netherlands-America Commission for Educational Exchange (NACEE) handelt de beursaanvragen af. Alleen aanvragen van personen die tenminste aan de volgende voorwaarden voldoen, worden in behandeling genomen:

- de Nederlandse nationaliteit bezitten
- niet later dan augustus 1995 afstuderen
- uitstekende studieresultaten hebben behaald in combinatie met aantoonbare extra-curriculaire activiteiten

Bulletin

- op 'graduate' niveau worden toegelaten tot een Amerikaanse universiteit van goed niveau.
Ook kandidaten die reeds enige tijd werken komen in aanmerking. Het indienen van een beursaanvraag staat los van aanmelding bij een Amerikaanse universiteit. Kandidaten dienen zelf voor aanmelding bij een Amerikaanse universiteit zorg te dragen. De beursaanvraag dient niet later dan 1 maart 1995 in het bezit te zijn van de NACEE.
Meer informatie en aanvraagformulieren: Ina Engelen, tel. 883211 (tussen 8-12 uur).

Japan Prijswinnaars Programma

Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen biedt in samenwerking met het Nederlandse bedrijfsleven aan pas afgestudeerde, briljante studenten de mogelijkheid om kennis te maken met de taal, de cultuur en het bedrijfsleven van Japan. Eerst drie à vier maanden colleges volgen aan de Rijksuniversiteit Leiden, daarna voor zeven maanden naar Japan waar colleges Japanse taal en cultuur worden gevolgd. Tegelijkertijd loopt men stage bij een Japans bedrijf.
Start van dit programma: september 1995. De beurs bestaat uit een maandelijkse vergoeding van ongeveer f2.000,- en hoeft in principe niet terugbetaald te worden. Kosten voor vliegticket en de huisvesting in Japan worden vergoed. Deadline: 31 januari 1995.
Meer informatie: Ina Engelen, tel. 883211 (tussen 8-12 uur). Aanvraagformulieren zijn verkrijgbaar bij: Nuffic, tel. 070 - 4260210.

Openingstijden

Het spreekuur 'studen in het buitenland' wordt gehouden in de Infotheek voor Studie en Beroep van Studentenzaken, Oud-Gouvernement, Bouillonstraat 11, kamernr. 0219, en wel op:
maandag: gesloten
dinsdag/woensdag/donderdag: op afspraak, tussen 11.00 en 12.00 uur
vrijdag: zonder afspraak, tussen 10.00 en 11.30 uur
Afspraken dienen gemaakt te worden bij:
Ina Engelen, tel. 883211 tussen 8.00 en 12.00 uur.

DIENST STUDENTENZAKEN

Openingstijden secretariaat SZ:

ma., di. en wo. 13.30-16.30u., do. 9.00-12.00u. en 13.30-16.30u., vr. 9.00-12.00u.

Studentenpsycholoog

Voor een gesprek met Joke Janmaat, psychotherapeute van de RIAGG of de studentenpsycholoog Ruud vd Berg, kun je een afspraak maken via het secretariaat Studentenzaken, Lenculenstr. 26, K. 0310B, 883354.

Training faalangst

Op do. middag 12 jan. 1995 start een training faalangst voor studenten. De training wordt verzorgd door studentenpsycholoog Ruud vd Berg. Voor info en/of aanmelding kan men contact opnemen met het secretariaat van de dienst Studentenzaken, tel: 883354.

Studentendecanaat

M.i.v. 1 nov. zijn er inloopsprekuren op di. en do. van 14.00-16.00 u. Lenculenstr. 26, K. 310B (dus NIET op wo. middag, zoals vermeld staat in de facultaire studiegidsen). Tel.sprekuren: ma. t/m do. van 13.30-14.00 u. 043-883354.

Centrale Studentenadministratie (CSA)

Bij verlies/diefstal van collegekaart/bewijs van inschrijving. Aan-

EXTRA AANBIEDING

Grieks specialiteiten restaurant
PLAKA
St. Bernardusstraat 4a
Maastricht, tel. 043 - 254256

Studentenschotel:

2 DORPSSUFLAKI

GIROS

EN SALADE, FRIET, ZAZIKI EN OUZO

~~FL 20,-~~
FL 15,25

op vertoon van collegekaart

Boekhandel

DE TRIBUNE

Kapoenstraat 8

6211 KW Maastricht

Telefoon (043) 251978

literatuur

In het kader van een studie naar de werkzaamheid van een nieuw geneesmiddel is de stichting Flebologie Maastricht per januari 1995 op zoek naar een

Basisarts m/v

Het betreft een vacature voor een fulltime functie als onderzoeksarts bij een studie met ulcus cruris patiënten welke gedaan zal worden in Heerenveen voor tenminste drie maanden met mogelijke uitbreiding naar een jaar.

Taken:

- Het screenen van patiënten voor eventuele deelname aan het onderzoek.
- Wekelijkse huisbezoeken bij de geïncludeerde patiënten in samenwerking met verpleegkundigen.
- Het bijhouden en verwerken van de bijbehorende studiepapieren.
- Zorg dragen voor een goed verloop van de studie.
- Zorg dragen voor de logistieke voorbereidingen.

Vereisten:

- Basisarts diploma
- Rijbewijs B
- Zelfstandige en flexibele instelling

Salaris

- Bij het vaststellen van het salaris en de overige arbeidsvoorwaarden geldt de CAO ziekenhuiswezen als uitgangspunt.

Inlichtingen:

- kunnen worden ingewonnen bij Carmen Asselman, onderzoeksarts stichting Flebologie Maastricht, telefoon 043-471110 of via het secretariaat dermatologie, telefoon 043-875292.
- Schriftelijke sollicitaties kunnen gericht worden aan Carmen Asselman, Medisch Centrum Maastricht Annadal, Becanusstraat 17, 6216 BX Maastricht.

ACNE-ONDERZOEK

Vrijwilligsters gevraagd voor een vergelijkend onderzoek naar het effect van een nieuwe anticonceptiepil op acne (jeugdpuistjes).

Op de afdeling dermatologie van het academisch ziekenhuis Maastricht start een onderzoek naar de behandeling van acne met een nieuwe anticonceptiepil.

Wij zoeken hiervoor vrouwen tussen de 18 en de 35 jaar met matig ernstige acne.

Tijdens dit onderzoek zal de acne gedurende 9 maanden behandeld worden met een nieuwe anticonceptiepil of een oude bekende. Regelmatig zal de ernst van de acne gecontroleerd worden en de talgproductie van de huid bepaald worden. Er wordt enkele malen bloed geprikt.

Er staat een adequate onkostenvergoeding tegenover.

Wilt u meedoen of meer informatie hebben, bel dan met Carmen Asselman. Telefoon

043-875292 of

043-471110

De rol van het placebo-effect in de gezondheidszorg **10**

dinsdag 10 januari

20.00 uur

Collegezaal Nieuwenhof

Zwingelput 4

Prof. dr. P. Knipschild en dr.

G. ter Riet, RU Limburg

Priscilla, Queen of the Desert **12**

donderdag 12 januari

t/m woensdag 1 februari

22.00 uur

Filmtheater Lumière

Boogaardenstraat 40b

studenten f8,00 / overigen f10,00

Paris is burning **12**

donderdag 12

t/m zaterdag 28 januari

23.00 uur

Filmtheater Lumière

Boogaardenstraat 40b

studenten f8,00 / overigen f10,00

Psychotherapie, méér dan een placebo? **17**

dinsdag 17 januari

20.00 uur

Collegezaal Nieuwenhof

Zwingelput 4

Dr. M. van Kalmthout,

KU Nijmegen

Voor het voetlicht: Thomas Rosenboom **18**

woensdag 18 januari

20.00 uur

Salon Oud Gouvernement

Bouillonstraat 3

studenten gratis / overigen f7,50

'Ik kan eindelijk mezelf zijn' **19**

donderdag 19 januari

20.00 uur

Aula, Tongersestraat 53

J. Megens, VU Amsterdam

Fragmenten: androgynie en travestie **27**

vrijdag 27 januari

20.00 uur

Kumulustheater

Herbenusstraat 89

studenten gratis / overigen f5,00

Placebo en conditionering **31**

dinsdag 31 januari

20.00 uur

Collegezaal Nieuwenhof

Zwingelput 4

Prof. dr. P. Eelen,

KU Leuven

Voor zover niet is aangegeven zijn de Studium Generale-programma's gratis toegankelijk. Eventuele kaartverkoop: uitsluitend aan de zaal.

1995
 Bureau Studium Generale Postbus 616, 6200 MD Maastricht ☎ 043 883541 (van 9.00 tot 15.30)

vraag f...
 is bij de...
 f 2,50...
 16.00u...
 Adres:
 Infothe...
 Loopb...
 ATTEN...
 l.v.m...
 Loopb...
 19-12...
 Steun...
 Wijzig...
 Ma. t/r...
 geslote...
 9.00-1...
 Tel. 06...
 LV&S...
 Geen...
 In de f...
 kerstva...
 geslote...
 start h...
 Jazz d...
 Wo. 1...
 Randw...
 u. Kos...
 lessen...
 Sportl...
 Vanaf...
 LV&S v...
 Squas...
 In de v...
 gevorc...
 duur: t...
 Yoga...
 Do. 15...
 lessen...
 u. Plaa...
 Zelfve...
 Wo. 4...
 Zender...
 Koster...
 Zelfve...
 lvm hē...
 zelfver...
 Tijd: 1...
 Rooset...
 verplic...
 Agent...
 Wekeli...
 vrijblij...
 keepst...
 Agent...
 31 dec...
 leden...
 materi...
 PLACE...
 In een...
 effecte...
 kwakz...
 begrip...
 de me...
 De eer...
 heidsz...
 epiden...
 Hij beh...
 Vervol...
 gesch...
 Tenlo...
 rol van...
 sing di...
 Di. 10...
 gratis...
 VACA...
 Het SC...
 schap...
 lezing...
 en cur...
 tot taa...
 daarto...
 In dezi...
 een sti...
 de sec...
 ties l...
 616, 6...
 Welke...
 actue...
 Op ver...
 een ar...
 Airpor...
 Er is re...
 econo...
 Voor t...
 publici...

vraag formulier voor een nieuwe collegekaart of bewijs van inschrijving is bij de balie te verkrijgen. Kosten: collegekaart f 10,-, bewijs van inschr. f 2,50, bij aanvraag te betalen. Openingstijden: ma. t/m do. 14.00-16.00u., vr. 10.00-12.00u. Tel. spreekuur: ma. t/m vr. 9.00-10.00 u. Adres: Lenculenstr. 26, tel: 043-883979.

Infotheek voor Studie en Beroep (ISB/
Loopbaan Advies Centrum (LAC)
ATTENTIE!!!

I.v.m. de feestdagen zijn de Infotheek voor Studie en Beroep en het Loopbaan Advies Centrum gesloten van 19-12-1994 tot 02-01-1995.

Steunpunt Studiefinanciering
Wijziging openingstijden balie Studiefinanciering.

Ma. t/m do. van 11.00-12.30u. en 13.00-16.00u. Op vrijdag is de balie gesloten. Op werkdagen is het Steunpunt telefonisch bereikbaar van 9.00-16.30u. Tel. 06-3991139.

LV&S

Geen programma LV&S

In de periode do. 22 t/m vr. 30 dec. is er geen programma LV&S ivm kerstvacantie. Tevens zijn balie en secretariaat LV&S tijdens deze periode gesloten. Vanaf 2 jan '95 is de balie weer geopend (13.00-16.30 u.) en start het programma weer.

Jazz dans cursussen

Wo. 11 jan. starten 2 cursussen jazz dans olv B. Siezenis in sporthal Randwijk. Nivo medium: 18.30-19.30 u. Nivo gevorderd: 19.30-20.30 u. Kosten nivo medium f 50,- (11 lessen), nivo gevorderd f 90,- (22 lessen). Inschrijven bij LV&S. Sportkaart verplicht.

Sportkaarten halve prijs!

Vanaf 1 febr. '95 zijn alle sportkaarten/zwemabonnementen bij bureau LV&S verkrijgbaar voor de helft vd prijs (geldig t/m juni '95).

Squashcursussen

In de week van 9 jan. starten enkele cursussen squash voor beginners en gevorderden olv Squashcentrum E. vd Pluijm, Brusselsestr. 74A. Cursusduur: 8 lessen. Kosten: f 55,-. Sportkaart verplicht.

Yoga cursussen

Do. 19 jan. starten 2 cursussen yoga olv M. Heyligen. Cursusduur: 13 lessen. Periode: jan. t/m apr. '95. Tijden: 18.00-19.00 u. of 19.15-20.15 u. Plaats: RL-gebouw, Deb. 1. Kosten: f 50,-. Sportkaart verplicht.

Zelfverdedigingscursus

Wo. 4 jan. start een nieuwe cursus zelfverdediging olv sportschool Zenden, St. Bernardusstr. 5. Cursusduur: 8 lessen. Tijd: 21.30-22.30 u. Kosten: f 55,-. Inschrijven bij LV&S voor 3 jan.

Zelfverdediging voor vrouwen

Ivm het Emancipatiebeleid van onze instelling biedt LV&S een cursus zelfverdediging voor vrouwen aan olv Petra Sijpkens. Start: wo. 11 jan. Tijd: 19.00-21.00 u. Cursusduur: 6 lessen. Plaats: gymzaal Pres. Mooseveltlaan 101. Kosten: f 25,-. Inschrijven bij LV&S. Sportkaart is niet verplicht.

Agenda MSHV de Eentjes

Wekelijkse trainingen: di. 16.00-17.30 u. do. 17.30-19.00 u. Je kunt ook vrijblijvend komen kijken of meedoen. We zijn nog op zoek naar een keepster voor ons competitie-spielend damesteam.

Agenda MSRV Saurus

31 dec. vier oud en nieuw op de sociëteit. 3 jan. nieuwjaarsborrel voor leden (sterrenavond) 17 jan. botendoop. 18 jan. Orcusfeest. Iedere di. materiaalavond. Kijk in de Doldruk wanneer je moet komen.

STUDIUM GENERALE

PLACEBO

In een cyclus van vijf lezingen besteedt het SG aandacht aan placebo-effecten. Het begrip placebo wordt vaak in verband gebracht met kwakzalverij. Recente onderzoeken maken echter duidelijk, dat het begrip verwijst naar wezenlijke, ongekende therapeutische krachten in de mens zelf en in intermenselijke relaties.

De eerste lezing gaat over "de rol van het placebo-effect in de gezondheidszorg" en wordt gehouden door prof. dr. P. Knipschild, hoogleraar epidemiologie, RU Limburg.

Hij behandelt eerst het ontstaan en de definities van het begrip placebo. Vervolgens licht hij toe welke rol het begrip placebo en zijn effect in de geschiedenis en de ontwikkeling van de geneeskunde heeft gehad.

Tenslotte bespreekt hij de huidige stand van zaken met betrekking tot de rol van het placebo-effect bij wetenschappelijk onderzoek en de toepassing daarvan in de gezondheidszorg.

Di. 10 jan., 20.00 u., Collegezaal Nieuwenhof Zwingelput 4, toegang: gratis.

VACATURE COMMISSIE STUDIUM GENERALE

Het SG organiseert activiteiten op het gebied van kunst, cultuur, wetenschap en samenleving. Een belangrijk deel van het aanbod bestaat uit lezingen. Daarnaast worden er literaire avonden, debatten, open podia en cursussen georganiseerd. De Commissie Studium Generale heeft tot taak het programmabeleid van het SG vast te stellen. Zij vergadert daartoe ongeveer 8 maal per jaar op middagen vanaf 15.30 uur.

In deze begeleidingscommissie is per 1 januari 1995 een vacature voor een student-lid. Voor inlichtingen over deze vacature kun je bellen met de secretaris van de Commissie SG: drs. J. Reiners, 043-883540. Sollicitaties kun je richten aan het secretariaat van de Commissie SG, Postbus 616, 6200 MD Maastricht.

WETENSCHAPSWINKEL

Welke student Algemene Economie durft te kiezen voor een actueel en zeer relevant scriptie-onderwerp?

Op verzoek van de Limburgse Milieufederatie en de Boze Moeders dient een analyse plaats te vinden van Vliegveld Beek (Maastricht Aachen Airport).

Er is reeds een vooronderzoek verricht door een inmiddels afgestudeerd econoom, die natuurlijk dankzij dit vooronderzoek direct een baan vond. Voor de nieuwe onderzoeker ligt behalve een baan ook de nodige publiciteit in het verschiet.

Inlichtingen bij Hans van Mierlo (begeleider) of Jo Haesen (bureau Wetenschapswinkel).

Ook voor andere faculteiten staan nog diverse onderzoeksvragen open. Info: Wetenschapswinkel, Looiersgracht 14, tel. 883120.

Tenslotte: het bureau van de Wetenschapswinkel dankt alle studenten en medewerkers die het afgelopen jaar betrokken waren bij de beantwoording van de vragen van de diverse maatschappelijke organisaties voor hun medewerking en wenst verder iedereen een mooie Kerst en een voorspoedig 1995.

STUDENTENVERENIGINGEN, -ORGANISATIES

INTEGRAND

Kom je kosteloos inschrijven en doe kostbare werkervaring op middels een Integrand-werkopdracht. Integrand, voor een werkopdracht op niveau voor alle studierichtingen; ook voor gezondheidswetenschappers! Voor info en inschrijfformulier: Integrand, Oude Tweebergenpoort 2, ma t/m vr 9.00-12.30 en 13.30-17.00u of bel 883397.

MST Projectmanagement

Stichting MST Projectmanagement bemiddelt tussen gevorderde economiestudenten en het bedrijfsleven inzake wetenschappelijke onderzoeksprojecten. Door het uitvoeren van deze projecten kunnen studenten de theorie in praktijk brengen en relevante werkervaring opdoen. Om de kwaliteit naar bedrijven toe te waarborgen, krijgt de student begeleiding vanuit de universiteit en vanuit MST. Heb je interesse, kom voor meer info tussen 13.30 en 16.30u. op de Abstr. 4, kamer 0.004.

R.K.S.V. Servatius

- Iedere wo. avond is er mensa. Opgeven mogelijk tot 12.00u. Kosten: f5,- l/f 6,50 n.l. Iedereen is welkom! Boschstr. 97. Tel. 043-211126.

- Iedere do. avond vanaf 20.00u. is borrelavond op Servatius. Iedereen welkom.

- 31 dec: 22.00u. Oudjaar op Servatius (wachten op de klok en daarna de stad in!). Opgeven liefst voor 21 dec. bij Servatius 043-211126. Tot 1995!!!

SIB

- 8 jan.: 13.00u., stationshal Maastricht CS. Vertrek per trein voor de Nieuwjaarswandeling.

- 19 jan.: 20.00u., bovenzaal café Van Sloun, voorronde SIB-quiz.

Voor alle informatie over de Studenten- en jongerenvereniging voor Internationale Betrekkingen bel je (043)883469 of kom je langs op de wekelijkse donderdagavondborrel in café Van Sloun!

Studentenkerk "De Deur" Maastricht

We zijn een jonge kerk, en maken deel uit van de wereldoverkoepende Christian Fellowship.

Diensten: wo. 19.30u.; zo. 11.00 en 18.00 uur.

Past. Habetsstr. 40 (zijstraat Emmaplein)

Thema-avonden: elke dinsdag-avond om 20.00u.

- 19 nov: FREE PARTY!! part II, met live-optreden Moses Creeble: "ruige grunge-rock" (Aardschok). Sandersweg 45 (dichtbij Fort Willem)

TAFELSTRAAT 13

Tafelstraat is gesloten in de kerstvakantie. Wij wensen iedereen goede en vrolijke feestdagen! Vanaf wo. 4 januari zijn wij weer open.

- Donderdag 5 januari, 17.00 u. NIEUWJAARSRECEPTIE.

- 9 jan: 20.00u. Bijbelwifelgroep over "Maria";

20.00u. Open Avond met Elly Deutschman.

- 10 jan: 18.00u. Koorrepitatie; 20.00u. Social Evening, Guests from US; 20.00u. Groep over de Liefde.

- 11 jan: 17.00u. Yogagroep; 20.00u. Toneelrepitatie;

20.00u. Groep Verhalen.

- 12 jan: 18.00u. Tafelen; samen koken en eten. Opgeven voor 12.30u. graag.

Wie eens wil praten met een van de pastores is welkom.

Kom langs of bel ons: 21 56 51.

THINKTANK-Centers

Voor en door ondernemende studenten en afgestudeerden (tot ± 35 jaar). (Gratis)Info, advies, doorverwijzing, training en ondersteuning t.b.v. oriënteerders op het ondernemerschap en (door-)startende hoger opgeleiden.

Info: THINKTANK-Centra voor Ondernemerschap,

040-472252/043-217184.

CULTUURWETENSCHAPPEN

Openingstijden Onderwijsbalie

maandag: 15.15 - 15.45 uur;

dinsdag: 10.45 - 11.15 uur;

donderdag: 13.00 - 13.30 uur;

De onderwijsbalie is gesloten van vrijdag 23 december t/m vrijdag 06 januari.

N.B.: Studenten die zich hebben ingeschreven voor de herkansing van het take-home tentamen 2.1 kunnen voor het afhalen op 06 januari van 12.30 - 13.00 uur terecht bij Bureau Onderwijs, kamer 0023.

Computerruimte

De computerruimte is op maandag 02 januari 1995 gesloten.

Inschrijven herkansingen jaar 1 en 2

Voor de herkansingen in januari kan vacature maandag 28 november worden ingeschreven bij de Onderwijsbalie tijdens de gebruikelijke openingstijden.

Inschrijven kan tot en met donderdag 22 december.

Inschrijven is verplicht!

Wijziging herkansing bloktoets 1.1.!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

De bloktoets zal worden afgenomen in **kamer 1001, Tongersestraat 53**. Datum en tijdstip blijven ongewijzigd.

Data herkansingen januari 1995

* **Bloktoets 1.1**: woensdag 04 januari, 10.00-12.30 uur: **KAMER 1001, Tongersestraat 53**;

* **Practicumtoets 2.1**: woensdag 04 januari, 10.00-12.30 uur, Spiegelzaal;

* **Take Home Tentamen 2.1**: afhalen vrijdag 06 januari van 12.30-13.00 uur (kamer 0023), inleveren maandag 09 januari van 15.15-15.45 uur (Onderwijsbalie);

* **Bloktoets 1.2**: vrijdag 06 januari, 10.00-12.30 uur, Spiegelzaal;

* **Bloktoets 2.2**: vrijdag 06 januari, 10.00-12.30 uur, Spiegelzaal;

Style Sheet

Vanaf maandag 19 december is de Style Sheet beschikbaar.

Voor studenten is de Style Sheet vanaf die datum verkrijgbaar bij de Onderwijsbalie à fl. 1,-.

Agenda CWSv-Orakel

Openingstijden Orakelkamer:

ma. t/m do.: 13.00 - 14.00 uur

ma. t/m do. reductiebureau geopend: 13.00 - 14.00 uur

Mededelingen CWSv-Orakel

Op 12 januari zal de tweede lezing in de lezingencyclus "Verhalen over vertalen" plaatsvinden. Deze lezing zal gaan over de vertaling van de Koran.

Aanvang 20.00 uur, Kapoenstraat 2.

Toegang gratis.

In de postvakjes op de faculteit liggen acceptgiro's waarmee alsnog het lidmaatschap voor 1994/1995 betaald kan worden.

Orakel wenst alle leden een vlamdend 1995!!

ECONOMIE

Literatuurverwijzingen VGT

Op de publicatoren van Bureau Onderwijs is een herziene versie van het overzicht met literatuurverwijzingen voor de VGT opgenomen. Dit overzicht zal met ingang van 1 januari 1995 voor de VGT gelden.

Wijziging toetslocatie toetsperiode 2

Studenten BE/IM, jaar 2

1. Voor studenten die zich door middel van het inschrijfformulier toetsperiode 2 hebben ingeschreven voor de kennistoets 2.2, Berichtgeving BE/IM, vindt de toets plaats in **Sporthal de Heeg, 10 januari 1995 van 09.00-12.00 uur.**

2. Voor studenten die zich door middel van het inschrijfformulier toetsperiode 2 hebben ingeschreven voor de OAT-I, jaar 2 BE/IM, vindt de toets plaats in **Sporthal de Heeg, 27 januari 1995 van 13.00-16.00 uur.**

International Business Studies, jaar 2

1. De toets Quantitative Methods 2.2, vakcode 1904, zal plaats vinden in de **Staarzaal, Kesselskade te Maastricht, 12 januari 1995 van 09.00-12.00 uur.**

2. De OAT-I, jaar 2 International Business Studies zal plaats vinden in **Sporthal de Heeg, 27 januari 1995 van 13.00-16.00 uur.**

N.B.: De toetsdata en de toetstijden voor bovengenoemde toetsen blijven ongewijzigd.

Stageplaats Kwaliteitsmanagement

Bij Service One Catering (Utrecht), een cateringbedrijf met ongeveer 450 medewerkers, is een stageplaats beschikbaar op het gebied van kwaliteitsmanagement. De stagiaire dient in het kader van zijn/haar werkzaamheden ook informatie te verzamelen ten behoeve van een case-studie voor onderwijsdoeleinden.

De kandidaat dient minimaal vier vakken in de afstudeerspecialisatie Organisatie te hebben gevolgd. Periode: 1 februari/31 juli 1995 (gecombineerde stage/scriptie). Geïnteresseerden dienen vóór 24 december een korte brief te schrijven aan:

Dr. Sjoerd Romme, vakgroep Managementwetenschappen, postvak kamer 2.065 T553.

Human Resources Management/Personneelsmanagement (5018K)

In tegenstelling tot het vermelde in "Blokbeschrijvingen Doctoraalonderwijs" wordt dit blok afgesloten met een schriftelijk tentamen. Bovendien wordt wegens niet tijdige beschikbaarheid, dit studiejaar geen gebruik gemaakt van het boek van Mabey, Iles & Salaman (1994). Het basisboek dat wel zal worden gebruikt (±75%) betreft: Beardwell & Holden (eds.) Human Resource Management: A Contemporary Perspective, London: Pitman, 1994. Aanschaf van dit boek door de studenten, wordt aangeraden.

Dr. Bas van Diepen.

Informatie over studeren in het buitenland 1995/1996 (herhaalbericht).

Informatie over studeren in het buitenland voor het academisch jaar 1995-1996 wordt tijdens een plenaire bijeenkomst gegeven op woensdag 4 januari 1995 om 16.00 uur in kamer 2.001.

Bericht van de Examencommissie (herhaalbericht).

Herberekening Kennistoets 1.1 Internationale Bedrijfskunde

Als gevolg van een fout in de antwoordsleutel is de kennistoets 1.1 IB academisch jaar 1994/1995 herberekend. Dit heeft voor een aantal studenten een ander eindcijfer tot gevolg. Indien dit een lager cijfer tot gevolg heeft, blijft het eerdere definitieve cijfer gehandhaafd, omdat de definitieve uitslagen al gepubliceerd waren. 57 studenten scoren een hoger eindcijfer. De nieuwe lijst met eindcijfers hangt op de publicatieborden bij de Onderwijsbalie. Deze lijst heeft als lijstdatum 6 december 1994. Raadpleeg de nieuwe uitslagenlijst!

Vragenuren Kwantitatieve Methoden 2.1, Statistiek 2.5, Beslissende 2.6 (herhaalbericht).

In verband met de herkansing op 6 januari 1995 is er gelegenheid tot het stellen van vragen over de leerstof op **donderdag 5 januari van 10.00 uur tot 12.00 uur in kamer 0.089**.

H. de Graaff, coördinator, k. 4.071, tel.883791.

Uitreiking artikelen voor OAT-I (herhaalbericht).

1. Vanaf 20 december t/m 1 januari is de balie gesloten.

2. De artikelen voor de OAT-I kunnen vanaf vrijdag 13 januari 1995 afgehaald worden bij de onderwijsbalie. Daarom zal de balie die dag uitzonderlijk geopend zijn van 12.30 uur tot 15.30 uur. De normale openingstijden vervallen dan.

Gewijzigde openingstijden Onderwijsbalie

In verband met de uitreiking van de artikelen voor de OAT-I, zal de Onderwijsbalie op vrijdag 13 januari 1995 geopend zijn van 12.30 uur tot 15.30 uur en niet in de voormiddag.

Distribution of the study materials for the Overall test

1. From December 20th till January 2nd the Education Desk will be closed.

2. The study materials -articles- for the OAT-I will be available at the

ar de

en en

STUDIEREN IN 1995

Bureau Studium Generale Postbus 616, 6200 MD Maastricht ☎ 043 883541 (van 9.00 tot 15.30)

Naast de oprechte ontboezemingen van het persoonlijke beleven voor radio, TV en in periodieken, (als doel de medemens verder te helpen) komt er evenzoveel of nog meer, aan geplande emoties en schijnheiligheid, vanwege het hoge commerciële rendement.

Met als gevolg, dat kinderen verstikken in de gevoelsarmoede door de steeds grotere kloof tussen het westerse korte-termijn-gelukkig-zijn-denken (met het daaruit voortvloeiende "vermaak") en de nestwarmte waar toch iedereen naar verlangt. Eén van die gevolgen

28-3-94, Utrechtse Nieuwsblad

Naast de bezorgdheid van ouderen over zelfmoordgedachten van kinderen, zie ik de verheugende tegenpool. Namelijk, dat deze jonge mensen tenminste nadenken over de dood en daardoor juist over de zin van het leven. Als zij een blik in het hiernamaals konden werpen was die geestelijke macht van ouderen over jongeren gebroken. Voor allen blijft dan alleen nog maar KLEUR BEKENNEN over.

Wereldwijd zijn er tientallen miljoenen mensen, waaronder ook kinderen, die een blik in het hiernamaals hebben beleefd, door een bijna-doodervaring.

Het is alleen nog wachten op mensen van een omroep, die zonder enige vorm van commercieel belang, zonder sensatie of andere showvorm, zonder te vluchten in zweverigheid, ieder mens zichzelf laat leren kennen als een, in de KERN, volkomen gelijk niet uitwisbaar deeltje van het Geheel met persoonlijk Bewustzijn. Het enige wat een ieder kan geven is zichzelf, het naakte ik, volstrekt eerlijk. En een ieder die meedoet vanuit de maatschappij komt onbetaald te voorschijn, haarscherp door alle poppenkast heenprikkend. Toidat er geen mens meer over is, die nog kan beweren; "Ik heb het niet geweten?"

-alle voetstukken onderuithalend.

-alle minderwaardigheidscomplexen veranderend in zelfstandige eigenwaarde die iedereen toebehoort.

EEN VOLKOMEN GELIJKWAARDIGE EIGENWAARDE die een ieder heeft meegekregen, vanaf de eerste stadia van persoonlijke evolutie.

Zodat je een open wereld krijgt als een dorp, waarin iedereen uit die angst stapt,

-uit die persoonlijke angst,

-uit die collectieve angst.

Een wereld waarin ieder mens persoonlijk bewust en gezamenlijk bewust is van ieders persoonlijke en gezamenlijke verantwoordelijkheid voor het Geheel.

Het mooie van wetenschap is dat je niets hoeft te geloven.

Zo maar een paar vaststellingen door statistisch onderzoek.

1. Er zijn wereldwijd miljoenen mensen die een bijna-doodervaring hebben gehad.

2. Voor evenzovelen geldt, dat je, je ontwikkelt door vele levens. Reïncarnatie is zonder uitzonderingen een feit.

3. Er is licht en duisternis. Binnen vele stromingen Hemelen en Hellen genoemd. Je neemt je eigen hel of hemel mee. Maar die kun je veranderen door dienstbaarheid, in positieve zin.

4. De kleinste daad, die je verricht ten gunste van anderen, zonder daar gelijk een prijskaartje (ook niet in gedachten) aan te hangen, is van heel grote betekenis, om je te kunnen oriënteren in het zelfstandig leven na de dood.

5. Een groot aantal mensen heeft gevoeld (door een bijna-doodervaring) hoe andere mensen op aarde, hun handelingen hebben ervaren. Hetgeen een zeer snel leerproces is. Zeker wanneer je voor je bijna-doodervaring gelukkig wilde zijn ten koste van anderen, bewust of onbewust.

Hieraan voeg ik toe, dat het nog veel nuttiger is, om mezelf te verplaatsen in het beleven van andere mensen. Ten eerste de mensen, waar ik dagelijks mee te maken heb. Zo uitbreidend tot mondiaal denken en plaatselijk handelen.

6. Na deze bijna dood ervaring zien en voelen deze mensen hoe de grote goede lijnen in alle religies bijeen komen. En zien, dat de franje - verschillen alleen maar misbruikt worden door mensen met angst. ANGST is de TEGENPOOL van LIEFDE.

7. Iedere gedachte die je uitzendt, iedere handeling ooit gedaan, keert tot je terug. Hetgeen inhoudt, wat je zaait zul je oogsten.

Praktisch is het, om voor jezelf, aangaande je eigen gedachten en handelingen, een soort lijk op stuk beleid aan te houden. Zodat het nu en je leven na de dood dan gewoon een open boek voor je is. Na je lichamelijke dood overzie en aanvaard je gelijk de konsekwenties voor je daden en gedachten. Je hoeft immers niemand de schuld te geven. Een bewust worden in je doen en (na)laten ten opzichte van het Geheel; alle mensen en alle andere leven om je heen, daar valt net zo goed materie onder. Dan wordt je nooit meer een marionet aan een touwtje van een of andere goeroe, secte, religie, mysticus, nationaliteit of welke andere beperking ook.

8. Het is altijd nu Tijd is er slechts om jezelf en elkaar te leren begrijpen door persoonlijk te ondervinden.

9. Je hoeft tegen geen enkel mens op te zien en op geen enkel mens neer te kijken. Want we zijn allemaal onderweg om individueel, alijdend bewust

Vrijheid

door

Kleur Bekennen

Privé

of als u die ook een ander wilt geven

door

Emotie-tv

te worden van het Geheel, door moeder zijn en vader zijn.

10. Homosexualiteit, begrijpt iedereen dan. Is geen ziekte en niet onnatuurlijk. Gewoon tobben, omdat je bent overgegaan van het beleven in het vrouwelijke lichaam, nu geboren bent in het mannelijke lichaam of andersom.

11. Er zijn geen speciale duivelen, satans, demonen, etc. Dat zijn gewoon bekrompen koude mensen, die hun warme lichaam (gestorven op aarde) kwijt zijn en nu proberen bij u te parasiteren in uw denken. En als ze de kans krijgen bij u in bed te komen en mee te beleven, als het kan u te verdringen van uw persoonlijke beleven. (Bijvoorbeeld stemmen horen die je willen inpakken.) Of nog onbewuster als u zich nog volzuigt met moraallose bedrog- en geweldfilms en -lectuur als vermaak? Dan staat u open voor diezelfde lugubere mensen uit het leven na de dood, die via uw denken, voelen, uw verlangens en warme lichaam hun walgelijke vermaak zullen voortzetten. En toch zijn ook deze "dode" mensen Goden in de dop. Het duurt wat langer voordat zij hun "gelukkig" zijn ten koste van anderen "terughetaald" hebben.

12. Geen enkele Bewuste mens vanuit het leven na de dood, zal ooit iemand dwingen iets te doen. Ook al doen ze zich voorkomen als "engelen"?, meesters van het Licht, een hele rits oosterse termen etc.!

Dan moet je wegwezen. Want het zijn dan de onbewusten uit het leven na de dood, die hun ego parasiterend bij je proberen te bevredigen.

13. Geen enkel (zogenaamd) medium kan je aan het lijntje houden, door voor één gebeurtenis op één tijdsmoment iedere keer weer een ander zwart-wit antwoord te geven, onder het mom van: "Dit is een beproeving."

Geen enkel mens, met of zonder aards lichaam, die zich enigzins Bewust is van het Geheel, zal ooit een leugen verkopen, om volgelingen te krijgen, om daardoor toch maar vooral zelf geliefd te zijn ter bevrediging van het eigen ego. Lichamelijke en/of geestelijke bevrediging. Beelden, foto's, etc. vereering.

Want dan slaat het gezwaaai met het woord LIEFDE nergens op.

Als honderd mensen dat woord gebruiken, bedoelen ze allemaal wat anders. Variërend van twee stuiptrekkende parende lichamen, waarvan de persoonlijkheden, als vreemden, langs elkaar heengaan, niet volwaardig op elkaar ingaand, wat hen werkelijk bezighoudt.

Ofeen nog verdere neerwaardse spiraal, met handelingen waarvan een dier zou kotsen, om hun ego maar bevredigd te krijgen. Daar komen de wellustige, ego-bevredigende mensen uit de dood op af en proberen een graantje mee te pikken. Of bij teveel drugs, alcohol, etc. kun je van beïnvloeding tot volledige bezetenheid geraken.

Of een opwaartse spiraal naar blijvend geluk. Waarin een menselijke relatie zo open is, waarin je beiden, zonder een milligram privé te willen hebben, leeft.

Iedere gedachte en handeling ooit gehad, ooit gedaan, ken je van elkaar. Alle intieme gedachten breng je naar elkaar toe ieder moment. Toidat er geen woorden meer nodig zijn en je gevoels ineen gaan vloeien.

Zo verkrijgt je een intieme relatie waarin de lichamelijke toestand en de dood van geen belang meer is.

Verlangt iedereen hier niet naar???

Het weten dat alles vanuit het leven na de dood zichtbaar, voelbaar is, maakt het zo veel gemakkelijker. Waarom zou je ooit nog iets verbergen in gedachten en woorden?

14. Als je iemand doot ben je in een van je volgende levens de moeder van die gedode mens.

Wanneer je dit omdraait ben je de moeder die haar niets vermoedende, nog op het goede vertrouwen, met open ogen, je aankijkende kind, dood schiet. Zie nu maar weer eens, een heel leven lang, het vertrouwen aan je angstige kind terug te geven.

15. Iedereen is "genezend", het ligt maar aan de gevoelsintentie waarmee je iets voor een ander doet.

Andersom is iedereen, die in boekvorm, films, etc. geweld als vermaak produceert, uitzendt, verkoopt, etc., is actief medeplichtig aan b.v. de massaproductie in de wereld.

En de mensen die kijken, luisteren, etc., met het enige doel, leedvermaak, hun eigen LEEGTE te vullen, etc., zijn passief medeplichtig aan het geweld in de wereld.

16. -17-18-etc., er valt niets geheimzinnigs meer te verkopen, als—deze kennis maar niet door de mensen van de massamedia verzwegen wordt, vanwege angst, om zelf te moeten kleurbekennen.

Een heel verheugend feit is het, dat naast alle wetenschappelijk onderzoek tegenwoordig ook de boeken, die door het instrument Jozef Rulof geschreven zijn, in alle bibliotheken liggen.

Voor iedereen bereikbaar, ongeacht scholing.

Want hierdoor heeft HET LEVEN kleurbekend. En het is nu aan ons, om dit zelf te doen.

Zelden kwam ik zo'n ontroerende, tegelijk ontvullende, openhartige intimiteit tegen.

Dan stelt die openheid van nu vaak nog niets voor.

Een kind kan alles lezen, voelen en begrijpen.

Zo eenvoudig is het Leven, als we maar vanuit het hart durven denken, voelen

en handelen.

Zelf behoort ik nog tot de tragere mensen en had er naast m'n gewone 40-urige werkweek een half jaar voor nodig om deze boeken te lezen.

'k Mocht een 16 jarige ontmoeten die slechts twee maanden nodig had, om deze boeken en de 57 op schrift gestelde lezingen te lezen. Met het onmiddellijke besef dat je er daar nog niet mee bent, maar de wereld verbeteren bij jezelf moet beginnen.

Maar hoeveel vreugdevoller moet het voor de warme, sociaal voelende mens zijn om deze boeken te kunnen beleven.

Zelfs een (nog) koude mens kan het eerste boek: EEN BLIK IN HET HIERNAMAALS lezen en onfeilbaar zelf vaststellen hoe z'n eigen leven na de dood is en veranderen kan door eigen dienstbare inzet.

Weg valt iedere macht van zogenaamde ingewijden.

Zelf kleur bekennen blijft nog maar over.

Privacy bestaat niet eens.

Dat weten trouwens al miljoenen mensen door die ondervinding van een bijna dood ervaring.

Waren deze boeken mij en m'n klasgenoten maar op school gegeven, in openheid en vrijblijvendheid.

Ik was stil en verlegen en altijd bezig met levensvragen.

Misschien zijn er nu wel net zoveel jongeren met diezelfde vragen bezig en houden uit angst elkaar gevangen met oppervlakkigheid?

Om muren van angst, omwille van de niet bestaande privacy te voorkomen is uitdrukkelijk beschreven geen ledenclub of zo iets te maken, om te voorkomen dat mensen zich net zo gaan gedragen als een Koran-, Bijbel-, Tora-fundamentalist, etc.

Dan kom je niet persoonlijk te voorschijn en lpel je letterlijk de tekst op als enige waarheid en niemand anders mag meer iets zeggen wat hun "secte, religie" aan het wankelen zou kunnen brengen.

Daar staat weer tegenover dat ook de tekst niet veranderd mag worden, onder het mom van moderniseren, een andere visie, etc., zodat mensen de inhoud met het daarbij behorende gevoel gaan aanpassen aan hun eigen zwakte. Zodat ze zich weer kunnen verschuilen achter een masker.

Wie op aarde zal de woorden van Shakespeare gaan veranderen en dan nog durven zeggen dat 't het werk en gevoel van Shakespeare is?

Geen mens ontkomt aan haar/zijn persoonlijke evolutie. Je kunt steeds weer vergelijkingen maken, van je persoonlijke beleven met -wat je hoort, leest, ziet,- die van een ander, zo beleef je ook evolutie.

En dat BEWUSTZIJN begint pas bij het je zorgen maken om het verdriet van een ander en daar iets aan gaat doen. Hoe je daar iets aan moet doen weet iedereen zelf wel, afhankelijk van het stadium van je persoonlijke evolutie, ook wel geweten genoemd.

Terugkomend op de zelfmoord gedachten.

Wanneer al die genezende, sprekende, mediums, zo diepvoelend betrokken zijn, kunnen ze met een kleine moeite alle mensen bewuste beslissingen laten nemen over een voorgenomen zelfmoord en/of crematie.

Die "liefdevolle" mediums die beweren, dat dit weten zo sneu is voor de mensheid, kunnen de woorden, warmte en liefde maar beter niet meer over hun lippen laten komen.

Bij hoge uitzondering kan zelfmoord het eind van een incarnatie zijn. In de andere gevallen zit de mens vast aan het dode lichaam. Net zo lang als zij/hij anders op aarde geleefd zou hebben.

Ik spreek vanuit persoonlijke ondervinding.

En als het dode lichaam met de daaraan vastzittende persoonlijkheid gecreëerd wordt, kunt u de rest zelf wel invullen.

U kunt ook nog vast zitten bij een "gewone" dood.

Dit hangt af van uw ego-gerichte mentaliteit.

De media waardoor rechtstreeks de Bewusten uit het leven na de dood spreken, kunnen zo zeggen of iemand nog vast zit aan het dode lichaam of niet.

In de dagelijkse realiteit wil ieder mens gelukkig zijn.

De een doet dit over de ruggen van de ander.

De ander vindt geluk door dienstbaarheid.

Deze laatste mens is verder met haar/zijn persoonlijke evolutie.

Door de mensen bewuster te maken van hun eigen eilandjes van denken en daaruit voortkomend gelukkig en ongelukkig zijn, kunnen door democratisch gevormde leefregels veel spanningsvelden weggehaald worden.

Dit bereik je onder andere, als je steeds de leefregels aanpast aan een iets hogere moraliteit dan de massa.

Een wereld democratie die het westerse korte-termijn-geluk verbindt met de moraliteit van de meer natuurlijke mensen, die alles in de natuur als bezielt ervaren en die de dood als een van de vele aspecten van het LEVEN zien.

Heel eenvoudig is dat, als je de regels mondiaal opstelt en begint bij jezelf. Wat er voor je als fijn of oneerlijk? En dat doortrekkend naar alle mensen, in allerlei situaties in de wereld.

Voor al die eenvoudige, stille mensen, waardoor de wereld maatschappij in evenwicht blijft, is dit schrijven nogal overbodig.

U heeft deze mensen vast wel eens ontmoet.

Een schoonmaker, een koffie juffrouw in de psychiatrische inrichting, een moeder in een gezin of andere leefgemeenschap.

Als deze mensen in zo'n "bedrijf", dorp of straat wegvallen, lopen de meningsverschillen eerder uit de hand.

Een enkele keer komt zo iemand wel eens in een leidinggevende positie terecht en daar vaart de gemeenschap wel bij.

Omdat haar/zijn woord wet is, niet vanuit ambitie, maar omdat iedereen bewust of onbewust voelt dat het de juiste beslissing is op dat moment.

Aan mij en misschien ook aan u, om zo stil evenwichtig te worden.

In m'n dagelijkse leven hoor en zie ik niets meer of minder dan al die andere nuchtere westerlingen en heb u geen enkele cursus zweverigheid te verkopen. Maar omdat ieder mens kan voelen en denken, wilde ik op deze manier, u er op wijzen, dat deze gratis cursus in uzelf ligt en in de bibliotheek de KENNIS DER LIEFDE (de genoemde boeken en vele anderen)

Geen levensvraag zal u dan onbeantwoord blijven.

Ik wens u zelfvertrouwen en moed om u ZELF te leren kennen.

Met vriendelijke groeten

André Verdonk

Kanonsdijk 7

3737 MS Groenekan

telefoon: 030 - 626798

Voor alles wat ik denk en doe -dus ook voor dit schrijven-ben en blijf ik te allen tijden persoonlijk verantwoordelijk.

Educat
Educat
time).

Chang
Becaus
Educat
mornin

Studer
Aanvr
voor s
diener
naliseri
Wetens
voor he

AIIESEC
AIIESEC
profit o
wetens
Na een
journaa
zitten.
Noteer
- zonda
- woenc
- maanc
AIIESEC
883609
Kantoo

EFM
EFM AI
De Econ
verenigi
Econom
de ruiir
brievent
deponer
rator, M
quent e
SIGMA,
MMA, C
Alfa, IM
Eloquen
Hoofdb
Kantoor
Kantoor
Kantoor
Kantoor
Kantoor

EFM-Ag
Voor inf
4. Deze
ken, woi
verenigi
ness cou
ven. Er s
de lichtk
inschrijf
* Unileve
* Voorrr
MMA)
* Esso Be

EFM-Ag
Alfa
21 decer
22 decer
15-21 de
27 janua
COMAX
19 janua
26 janua
SIGMA
19 decer
3 januari
17 janua
31 janua
MMA
20 decer
male com
Voorronc
Interuniv
informati
WASO
19 decer
2 januari.

Reductief
Normale
Het Redu
geopend
Uitzonde
Het Reduc
in de toet

Video 20-
vanaf vol
verkrijgba
f 25,-!

Bureau C
Blokttoet
Blokttoets
Blokttoets
LET OP IN
kerstrece

Education Desk from Friday January 13th 1995 on. On that day, the Education Desk will be open from 12.30h till 15.30h (and not at the usual time).

Change of the opening hours of the Education Desk

Because of the distribution of the study materials for the OAT-I, the Education Desk will be open from 12.30h till 15.30h (and not in the morning) on Friday January 13th 1995.

Studeren/stage in het buitenland (herhaalbericht).

Aanvragen voor financiële ondersteuning (STIR/SWOL PROGRAMMA) voor studie of stage in het buitenland (buiten het Erasmusprogramma) dienen vóór 1 februari 1995 te worden ingediend bij: Bureau Internationalisering, Kamer 3.030, Bureau Onderwijs Faculteit der Economische Wetenschappen. Op bovenstaand adres zijn de aanvraagformulieren voor het STIR/SWOL programma verkrijgbaar.

AIESEC (herhaalbericht).

AIESEC is op de Verenigde Naties na de grootste internationale non-profit organisatie, voor en door studenten economie en aanverwante wetenschappen.

Na een zeer succesvol congres, dat ook vrijdag 18 november tijdens het Jaarboek van acht uur aandacht kreeg, blijft AIESEC-Maastricht niet stil zitten.

Noteer alvast in je agenda:

- zondag 15 t/m vrijdag 20 januari: **Studiereis naar Parijs**

- woensdag 8 en donderdag 9 maart: **Training 2000**

- maandag 24 t/m donderdag 27 april: **De Carrièreweek**

AIESEC-Maastricht, Abtstraat 4, kamernrs. 2002 en 2004, tel: 883863/883609.

Kantooruren: elke werkdag van 10.00-12.00 en van 14.00-16.00 uur.

EFM

EFM Algemeen

De Economische Faculteitsvereniging Maastricht (EFM) is een faculteitsvereniging die haar doel kent in het behartigen van de belangen van de Economie-, Econometrie- en Internationale Bedrijfskundestudenten in de ruimste zin des woords. Bij de receptie T553 staat een groene briefbus met de opdruk "EFM". Deze kan gebruikt worden voor het deponeren van inschrijfformulieren e.d. bestemd voor EFM (Alfa, Imperator, MMA, COMAX, SIGMA, AEquilibrium, EFM Studieprojecten, Eloquent en Hoofdbestuur).

SIGMA, AEquilibrium, EFM Studieprojecten: kamer 1.002 - telnr. 883790

MMA, COMAX: kamer 1.004 - telnr. 883779

Alfa, Imperator: kamer 1.006 - telnr. 883788

Eloquent: kamer 1.007 - telnr. 883777

Hoofdbestuur, IAD: kamer 1.008 - telnr. 883940

Kantooruren EFM Hoofdbestuur iedere werkdag van 10.00-11.00

Kantooruren COMAX iedere werkdag van 10.00-11.00

Kantooruren MMA iedere werkdag van 11.00-12.00

Kantooruren SIGMA ma-do van 13.00-14.00

Kantooruren AEquilibrium woensdag van 10.00-11.00

Kantooruren Imperator woensdag van 10.00-12.00

EFM-Displays

Voor informatie over EFM-activiteiten zie de EFM-display op de Abtstraat 4. Deze display staat boordevol informatie over: lezingen, bedrijfsbezoeken, workshops en andere activiteiten van EFM en al haar aangesloten verenigingen. Verder liggen er inschrijfformulieren voor allerhande business courses en brochures over loopbaanperspectieven bij diverse bedrijven. Er staat een tweede EFM-display op T553 (tegenover de mensa bij de lichtkrant)

inschrijfformulieren voor Business Courses/ Workshops

* Unilever Workshops

* Voorronde Nationale Marketing Associatiedag bij Philips (zie ook MMA)

* Esso Benelux Business Course

EFM-Agenda

21 december: blokfeest 1.2 Christmas Party met Gluhwein

22 december: excursie KNP

15-21 december inschrijven voor bezoek naar de ENCI in de hal

27 januari: Alfa BROODJE TOETS in van Sloun

COMAX

19 januari: scriptie/stage voorlichting 19.00 kamer 1.089

26 januari: ALV

SIGMA

19 december: Eindejaars ALV met borrel in van Sloun

3 januari: nieuwjaarsborrel

17 januari: eerste ALV van Sigma met borrel

31 januari: ALV met lezing over opties

MMA

20 december: SAWA Reel; video-presentatie van de 70 beste internationale commercials en de meest effectieve Nederlandse.

Voorronde Nationale Marketing Associatie-dag uitgesteld tot januari

interuniversitair Marketing Magazine Mark it biedt redactieplaatsen aan.

Informatie: MMA 043-883779, Willem Wijnen 043-619402.

WASO

19 december: WASO maandag 19.30h kamer 0.006 T553

2 januari: WASO maandag 19.30h kamer 0.006 T553

Reductiebureau Economie

Normale openingstijden:

Het Reductiebureau Economie is dinsdag, woensdag en donderdag

geopend van 10.30-12.30!

Uitzonderingen:

Het Reductiebureau Economie is in de kerstvakantie, in de studieweek en in de toetsweek gesloten!

GENEESKUNDE

Video 20-jarig bestaan

Vanaf volgende week is de compilatievideo van het 20-jarig bestaan

verrijkt met foto's en is verkrijgbaar bij het bureau PR & Voorlichting (kamer 3.326). Afschafprijs

125,-!

Bureau Onderwijs

Bloktoets FdG

Bloktoets 1.3 vrijdag 6 januari 95 11.30-13.30 uur Sporthal Daalhof

Bloktoets 3.3 vrijdag 6 januari 95 14.00-16.00 uur Sporthal Daalhof

Bloktoets 4.3 maandag 9 januari 95 14.00-16.00 uur Sporthal De Heeg

LET OP IN WELKE SPORTHAL U MOET ZIJN!!

Kerstrees

I.v.m. het Kerstrees is het bureau Onderwijs en de Onderwijsbalie FdG gesloten van 23 december tot 2 januari.

Studentensprekuren studentenfractie Geneeskunde (SFG)

Elke eerste woensdag van de maand van 12-14 uur. Heb je vragen of problemen of voorstellen op het gebied van onderwijs, examene etc? Wat dacht je van f 300,- per student voor afwezigheid vaardigheidstoets? De SFG zal de problemen inventariseren en in overleg treden met de desbetreffende commissies/personen. Kom 4 januari naar kamer 1.155. De SFG doet er wat mee.

Wetenschapsstage "Influenza-vaccinatie voor rokers"

Rokers hebben een verhoogd risico om griep te krijgen. Moeten zij extra worden aangemoedigd om zich te laten vaccineren? Deze onderzoekstage heeft als onderwerp: het extra risico op griep en de effectiviteit van griepvaccinatie bij rokers. Deels kan een eigen onderzoek worden uitgevoerd, deels wordt gebruik gemaakt van data uit een randomized controlled trial (RCT) naar influenzavaccinatie bij gezonde ouderen. Onderdelen: formuleren van een onderzoeksvraag; literatuurresearch; opzetten en uitvoeren van een epidemiologisch onderzoek en een RCT; statistische analyse m.b.v. de computer; schrijven van een Engelstalig wetenschappelijk artikel. 12 weken wetenschapsstage voor 2 studenten. Info: Carel Thijs, Epidemiologie, tel. 2389.

MFV Reflex

Commissie Complementaire Geneeskunde organiseert 21 december, **let op niet 20 december zoals eerder vermeld stond**, een lezing over natuurgeneeskunde. De natuurgeneeskunde een bewustwordingsproces. De lezinggever is: Harry van Gemert, arts en natuurgenezer.

Aan de hand van klassieke ziektebeelden als eczeem, pfeiffer en epilepsie zal Harry van Gemert, arts en natuurgenezer de grondprincipes van de natuurgeneeskunde uitleggen. Ook zal hij uiteenzetten hoe je je eigen zelfgenezende levenskracht, vis medicatrix naturae, kunt ervaren. De lezing wordt gehouden op 21 december, Uns 50 kamer 0.406 tijd: 19.30.

De **Commissie Complementaire Geneeskunde** organiseert een lezingcyclus over kanker en pijnbestrijding. Dit onderwerp zal vanuit verschillende invalshoeken benaderd worden.

12 januari: Dr. Keulen, natuurarts

25 januari: Dr. Schram, moermantherapeut

21 februari: Dr. De Steur, anthroposofisch arts

De lezingen beginnen om 19.30, Uns 50, 0406. De toegang is gratis.

Activiteiten-agenda M.F.V. Reflex

di 20-12 Film 'Schindler's list' 18.30 uur blauwe zaal UNS 50

wo 21-12 Kerstbrunch in de colloquiumzaal Deb.1 14.00-16.00 uur

wo 21-12 Lezing Complementaire Geneeskunde 'Zingeving en spirituele benadering van ziekte' door dr. van Gemert (natuurarts geestelijke gezondheidszorg) aanvang: 19.30 uur

Meer informatie: in de Reflexkamer 1.153A UNS 50 (043-881181) of op de posters

Bureau Internationale Betrekkingen

Sports medicine course in Sweden!!

Duur: 10 weken. Start: 30 januari 1995. Plaats: Linköping Zweden. Financiering: beurs. Informatie: Bureau Internationale Betrekkingen FdG/FdGW. Alleen tijdens de spreekuren.

Network conferentie in Madras, India

Van 5-9 februari zal het Network of Community-Oriented Educational Institutions for Health Sciences in Madras, India een internationaal congres organiseren over "The role of the University in Health Research for Development". De Call for Papers is beschikbaar bij het Network Secretariaat.

Als lid van het Network heeft de FdG besloten om een student naar dit congres af te vaardigen. Criteria: minimaal 2e jaars student die beschikt over communicatieve vaardigheden; actieve bijdrage leveren aan de conferentie; goede beheersing van de Engelse taal; betrokkenheid met onderwerp: actief bezig zijn met onderwijszaken; interesse in SNO (Student Network Organization); bereid om zich vooraf op de hoogte te stellen van SNO zaken, tijdens de conferentie ook tijd wijden aan SNO en zorgen voor voortzetting SNO-werk; bereid na afloop ervaringen te presenteren; bereid om (eventueel) een eigen bijdrage te betalen. Belangstellenden kunnen een motivatie brief sturen naar het Network Secretariaat, kamer 3.320, UNS50. Sluitingsdatum: 30 december 1994.

GEZONDHEIDSWETENSCHAPPEN

Openingstijden Bureau Onderwijs FdGW

De balie van Bureau Onderwijs is open van 10.00-11.00 uur (tevens AGORA-reductiebureau) en van 15.30-16.00 uur. Alleen in de ochtend worden boeken verstrekt die betaald moeten worden. Het spreekuur van Bureau Onderwijs is van 10.00-11.00 uur en van 15.00-16.00 uur. Wij verzoeken jullie vriendelijk doch dringend aan deze tijden te houden.

AGORA

AGORA zoekt nog studenten, die willen meehelpen. Interesse? Kom eens langs tijdens het spreekuur of bel 043-881445. Een vergadering bijwonen mag ook en is geheel vrijblijvend. Heb jij commentaar over het GW-onderwijs? Vul een klachtenbriefje in (liggen bij de Balie van Bureau Onderwijs FdGW) en deponeer deze in de rode kist (deze hangt op bij Bureau Onderwijs). AGORA Reductie-Bureau openingstijden: elke dag van 10.00 tot 11.00 uur bij de balie van Bureau Onderwijs FdGW. Voor slechts fl. 15,- wordt je AGORA-lid. Let op de lichtkrant & posters voor meer informatie!!! Agora wenst iedereen prettige kerstdagen en een gelukkig nieuwjaar toe.

Cursus Solliciteren

In de periode maart/april 1995 zal er een sollicitatietraining van twee dagen worden georganiseerd voor ouderejaars studenten Gezondheidswetenschappen. De volgende onderdelen komen in de training aan bod: a. loopbaanplanning: wat voor soort werk wil ik? b. zoeken van een advertentie en het maken van een advertentie-analyse, c. opstellen van een curriculum vitae en een sollicitatiebrief. Richtlijnen en achtergrondinformatie met betrekking tot deze vier onderdelen staan beschreven in het boek 'Arbeidsmarktorientatie en Solliciteren' (1992) van M. Schreurs en J. Hommes. Aanmelding door middel van een inschrijfformulier, verkrijgbaar bij het secretariaat van het Vaardigheidsonderwijs GW, kamer 5.403. Inschrijven vóór 1 februari a.s. De kosten voor deze training bedragen fl. 40,00, dit is inclusief het boek van Schreurs en Hommes.

Gezocht studentlid programmagroep Methodologie en Statistiek

De programmagroep Methodologie en Statistiek is op zoek naar een 1e of 2e jaars GW-student, die deze programmagroep wilt versterken. Meer

informatie bellen naar Mandy, tel: 043-672094.

Doorstroomstudenten M&S K3

Op 6 januari a.s. wordt er géén deelttoets afgenomen. In plaats daarvan wordt een voldoende beoordeeld werkstuk uit module 20 als een voldoende gescoorde deelttoets beschouwd. Uiteraard is dit alleen van toepassing op studenten wiens naam op het schutblad van het werkstuk vermeld staat. dr. Tj. Imbos, Programmaleider Methodologie en Statistiek.

Hallo gezondheidswetenschappers

Heb je het al gehoord? Er komt een nieuw nieuwsblad vóór GW-studenten gemaakt dóór GW-studenten. Het blad zal een informatief karakter krijgen. De inhoud van het blad zal zich o.a. richten op het verenigingsnieuws, de vakgroepen, universiteitspolitiek, GW-ers in de praktijk en nieuwe ontwikkelingen. Op dit moment zijn een aantal studenten bezig met het opzetten van dit nieuwsblad. Heb je zin en interesse om mee te helpen? Om bijvoorbeeld interviews te houden, artikelen te schrijven of sponsors te benaderen? Of heb je zelf nog goede ideeën? Kom erbij en werk mee aan je eigen nieuwsblad! Bel voor informatie: 881170/1445, of leg een briefje met je naam en telefoonnummer in het postvakje van Judith, GW 92183, dan nemen we contact met je op. Tot ziens!

Themadag 'onderzoek onder de loupe'

Ter gelegenheid van tien jaar Geestelijke Gezondheidskunde organiseert de VBGK een themadag over GGK-onderzoek. Op 9 februari 1995 van 09.30 - 17.00 uur, Collegezaal DEB I. In verband met het al dan niet door kunnen laten gaan: inschrijven voor einde van het jaar via folder of in Trecentrum. Info: M. Vermeeren, 043-639852.

Bureau Internationale Betrekkingen Faculteit der Gezondheidswetenschappen Spreekuur studenten

Gewijzigd spreekuur voor studenten ERASMUS programma en studenten STIR-SWOL-programma vanaf 1 december a.s. Spreekuur iedere dinsdag en donderdag van 12.30 tot 14.00 uur, kamer 1.247A, Onderwijsbalie FdGW

Network

The Role of the University in Health Research for Development in Madras/India Van 5 - 9 februari 1995 zal het Network of Community-Oriented Educational Institutions for Health Sciences in Madras/India een internationaal congres organiseren over "The Role of the University in Health Research for Development". De Call for Papers is beschikbaar bij het Network Secretariaat. Als lid van het Network heeft de FdGW besloten om een student naar dit congres af te vaardigen. Criteria * Minimaal 2e jaars student die beschikt over communicatieve vaardigheden * Actieve bijdrage leveren aan de conferentie * Goede beheersing van de Engelse taal * Betrokkenheid met onderwerp: Actief bezig zijn met onderwijszaken * Interesse in SNO (Student Network Organization): bereid om zich vooraf op te hoogte te stellen van SNO-zaken, tijdens de conferentie ook tijd wijden aan SNO en zorgen voor voortzetting SNO-werk * Bereid om na afloop ervaringen te presenteren * Bereid om (eventueel) een eigen bijdrage te betalen Belangstellenden kunnen een motivatie brief sturen naar het Network Secretariaat, kamer 3.320, Uns. 50. Sluitingsdatum: 30 december 1994.

RECHTSGELEERDHEID

Openingstijden Onderwijsbalie BO

Maandag t/m vrijdag van 10.15-11.15 uur en van 14.15-15.15 uur. Op maandagavond is de balie ook geopend van 20.00-21.00 uur.

Colleges

04.01: college Internationaal en Europees recht en Rechtsgeschiedenis

11.15-13.00 uur Collegezaal T553

04.01: college Bedrijf 13.15-15.15 uur Collegezaal T553

11.01: college Rechtshandeling 09.00-11.00 uur Collegezaal T553

11.01: college Internationaal en Europees recht en Rechtsgeschiedenis

11.15-13.00 uur Collegezaal T553

11.01: college Bedrijf (Faillissementsrecht) 13.15-15.15 uur Collegezaal T553 door M.J. v.d. Aa

18.01: college Rechtshandeling 09.00-11.00 uur Collegezaal T553

18.01: college Internationaal en Europees recht en Rechtsgeschiedenis

11.15-13.00 uur Collegezaal T553

Responsiecollege Bedrijf

Het responsiecollege van 21.12: 15.30-17.00 uur Collegezaal Nieuwenhof wordt verplaatst naar 11 januari

04.01: 15.30-17.00 uur Collegezaal Nieuwenhof

18.01: 15.30-17.00 uur Collegezaal Nieuwenhof

Opstelonderwerpen Fiscaal recht

Vanaf maandag 19 december zijn de opstelonderwerpen Fiscaal recht (inleverdatum 27 januari 1995) voor de jaren 3 en 4 verkrijgbaar. (in de week van 19 december is de balie alleen 's ochtends open. Er is een handleiding over het schrijven van schriftelijke werkstukken in de opleiding fiscaal recht verkrijgbaar aan de onderwijsbalie.

Wijziging colleges

De colleges Rechtshandeling van woensdag 14 december en woensdag

4 januari 09.00-10.30 uur Collegezaal Jezuitenklooster, worden als

onderstaand gewijzigd:

14 december: 08.30-10.00 uur Aula Jezuitenklooster onderwijsgroepen

01 t/m 21.

10.00-11.30 uur Aula Jezuitenklooster onderwijsgroepen 22 t/m 43.

04 januari: 08.30-10.00 uur Aula Jezuitenklooster onderwijsgroepen 01

t/m 21.

13.00-14.30 uur Collegezaal Nieuwenhof onderwijsgroepen 22 t/m 43.

Mededeling buro stage

Volontair gevraagd voor advocatenkantoor regio Maastricht: arbeidsrecht.

Bureau stage heeft voorlopig geen spreekuur. Studenten kunnen een afspraak maken via mevrouw L. Hertog, tel. 88 30 76, zij is bereikbaar op maandag t/m woensdag van 12.30-13.30 uur.

Backer en McKenzie Clerkships

Backer en McKenzie biedt gevorderde rechtenstudenten stageplaatsen aan bij een van haar kantoren in het buitenland. Sollicitaties voor half december.

Informatie bij Ellen de Krom bureau stages, tel. 883274.

Militair straf- en tuchtrecht

Op donderdag 5 januari 1995 nemen aan de Universiteit van Amsterdam de colleges Militair straf- en tuchtrecht een aanvang. Deze colleges worden verzorgd door Prof. Mr. G.L. Coolen. In dit doctoraal-keuzevak, dat alleen aan de UvA wordt gedoceerd, wordt met name het nieuwe militaire straf- en tuchtrecht (kritisch) behandeld, zoals dat geldt vanaf 1 januari 1991.

Plaats: Universiteit van Amsterdam, Juridisch Instituut, Oudemanhuispoort, zaal nader bekend te maken!

Belangstellenden dienen zich bij voorkeur voor bovengenoemde datum in te schrijven bij de assistent van Prof. Coolen, Mr. T.F.J. van Oorschoot, Seminarium Van Hamel, Sectie Militair recht, kamer E 307, Postbus 1030, 1000 BA Amsterdam, tel.: 020 - 5 25 39 41.

BUREAU INTERNATIONALISERING

Openingstijden Bureau Internationalisering

Voor Nederlandse studenten:

maandag- dinsdag- en donderdagochtend van 10:15 tot 11:15 uur.

Erasmus, Tempus en Magister Iuris Communis studenten:

maandag, dinsdag- en donderdagochtend van 10:15 tot 11:15 uur.

BEURZEN

1995-1996 Forum Fellowships, European University Institute.

It offers research grants intended for scholars actively engaged in research on Citizenship.

OPSTELRONDE 2E JAARS in Brussel

10 tweede jaars studenten hebben de mogelijkheid om de opstelronde van 19 april te vervangen door een studiebezoek aan de Katholieke Universiteit Brussel en daar aansluitend een rechtsvergelijkend opstel te schrijven. Inlichtingen en inschrijvingen: Monica Claes kamer 2207 OG, tel: 883387.

TAALCURSUS

Instituto Picasso, Málaga, Spanje

Taal: Spaans

Folders verkrijgbaar bij Bureau Internationalisering tijdens spreekuren: ma, di, do 10.15-11.15 uur

- Casa de Espanol Xelaju, Guatemala

Vakken: Spaans en Cultural Studies

Folders verkrijgbaar bij Bureau Internationalisering tijdens spreekuren: ma, di, do 10.15-11.15 uur

STIR / SWOL 1994-1995

Studenten die in 1994-1995 een studieperiode (evt zomercursus) willen doorbrengen in het buitenland buiten het ERASMUS programma kunnen voor aanvraagformulieren en informatiesets terecht bij Erna Voncken. Aanvragen worden uitsluitend op de volgende data behandeld:

31 januari 1995

31 maart 1995

31 mei 1995

30 juni 1995 (mits subsidie overblijft)

MASTER OF LAWS (LL.M.) 1995-1996

De nieuwe brochures zijn uit van:

- Magister Iuris Communis Programme

Programme: European and Comparative Law

Faculteit der Rechten, RL

Language: English

Tuition Fee: 3500 Dutch Guilders

- Katholieke Universiteit Leuven

Programme: general LL.M./focus on European Community Law

Language: English

Tuition Fee: 240.000 Belgian Francs

- University of Nijmegen

Programme: European Business Law

Language: English

Tuition Fee: 11.200 Dutch Guilders

- The Chinese University of Hong Kong

Programme: International Asian Studies

Language: English

- Lund University, Sweden

Programme: Master of European Affairs

Language: English

- King's College London

Programme: Postgraduate studies in Law

Language: English

Tuition Fee: £ 2.350

Meer informatie: Josta Mommertz

- University of Buckingham

Programmes: International and Commercial Law

and Socio-Legal Studies (July 1995)

For more information: The University of Buckingham, MK18 1EG

Buckingham

- Fordham University School of Law

Programmes: Master of Laws in Banking, Corporate and Finance Law and

a Master of Laws in International Business and Trade Law

For more information: Graduate Program, Fordham Law School, 140

West 62nd Street, Room 429, New York, NY 10023, USA

SUMMER COURSE

The Hague Academy of International Law

1st period: 3-21 July, Private International Law

2nd period: 24-11 August, Public International Law

Language: English, French

Costs: 400 Dutch Guilders

Meer informatie: Josta Mommertz

Agenda der JFV OURANOS

JANUARI 1995: Tentamentraining; kosten voor leden 25 gulden en voor niet-leden 40 gulden. Wat houdt het in: er zullen 4 bijeenkomsten georganiseerd worden van 2 uur (incl. pauze) waarin de stof van de drie blokken nederlands recht behandeld zal worden m.b.v. oude bloktouten en de kennis van de oudere jaars. Max. aantal deelnemers per groep is 15 personen. Aanvang: di 3 januari '95 van 18:30 tot 20:30u. Voor meer info. bel OURANOS type-kamer of kom een langs tijdens spreekuur.

3 JANUARI '95: Lezing over het antilliaans rechtssysteem.

11 JANUARI '95: Borrel.

27 JANUARI '95: Blokfeest in "d'n Hiemel" (o.v.).

10 FEBRUARI '95: Bedrijvendag in Utrecht. Leden gaan voor 5 gulden!!!

PAASVAKANTIE '95: Meerdaagse excursie naar????

Gedurende het hele jaar verkopen wij de Gids voor de Rechtenstudie (FL 10,-) en schrijfblokken met recycle-papier (F1 3,25).

Voor informatie omtrent de activiteiten en verkoop van bovenstaande artikelen, ben je van harte welkom op de typekamer; ma/div/do/vr, tussen 12.30 en 13.30 uur. Telefonisch zijn wij ook bereikbaar op telefoonnummer: 043-883071.

Voor informatie omtrent de activiteiten en verkoop van bovenstaande artikelen, ben je van harte welkom op de typekamer; ma/div/do/vr, tussen 12.30 en 13.30 uur. Telefonisch zijn wij ook bereikbaar op telefoonnummer: 043-883071.

FIRST Maastricht

FIRST Maastricht stelt zich ten doel de belangen van (aankomende) studenten Fiscaal recht te behartigen. Denk hierbij aan het organiseren van workshops, studiereizen, lezingen, het onderhouden van contacten met fiscale instellingen en het bedrijfsleven, het kritisch in het oog houden van de ontwikkeling van de aan deze faculteit nog jonge studie en het organiseren van dorstlessende activiteiten.

De vereniging heeft een aantal commissies: commissie activiteiten (organiseert bovengenoemde activiteiten), commissie promotie (zorgt voor de bekendmaking), commissie facultaire politiek en commissie FIRM. Voor de commissie facultaire politiek zoeken wij nog gemotiveerde studenten. Men kan lid worden als men staat ingeschreven als student Fiscaal recht. Eerstejaars studenten die Fiscaal recht willen gaan studeren, kunnen aspirant-lid worden. Leden van FIRST Maastricht ontvangen tevens het fiscale studenten maandblad Forfaitair dat via de stichting landelijk Overleg Fiscalisten (LOF) wordt uitgegeven. Voor meer informatie: bel 043-883074 of 043-625512.

JURIST IN BEDRIJF

Op 22 februari 1995 organiseert JIB voor de 7e keer de Bedrijvendag voor juristen. Deze dag is in die tijd uitgegroeid tot de grootste activiteit in haar soort binnen de juridische faculteit.

Wat heeft de Bedrijvendag te bieden?

Interessante en gedetailleerde informatie over de deelnemende organisaties.

Een schat aan praktische informatie over verschillende functies binnen diverse bedrijven en instellingen tijdens de sessies, persoonlijke contacten met belangrijke functionarissen van de deelnemende ondernemingen tijdens de achteraf gehouden "banenmarkt" en last but not least, een tot in de puntjes verzorgde catering!

Gesteund door deze informatie kunnen studenten veel genuanceerder studierichtingen en specialisatiemogelijkheden bepalen zodat ze later op de arbeidsmarkt niet voor verrassingen komen te staan. Ook zal de informatie later erg nuttig zijn bij eventuele sollicitatiegesprekken.

Bouwen aan een geslaagde loopbaan begint niet na het afstuderen, maar begint nu. Schrijf je daarom zo snel mogelijk in.

JiBulletin is uit, met daarin artikelen, columns en interviews van en over juristen uit de praktijk. Zeer nuttige informatie dus voor toekomstige juristen.

Voor meer informatie kan je iedere werkdag onze infolijn bellen tussen 9 en 11 uur 's ochtends. (tel. 883106)

DE CENTRALE BOEKHANDEL

BRAIN FOOD & BOOKS UNLIMITED

Uit de magazijnen van De Centrale Boekhandel vindt een complete volksverhuizing richting Maastricht plaats. Daar wordt op 19, 20 en 21 januari a.s. de jaarlijkse boekenbeurs gehouden.

Het prijsaspect speelt op deze beurs een voorname rol. Grote partijen boeken worden bij uitgeverij en boekenclubs soms "per kilo" ingekocht en vervolgens op de beurs weer verkocht. Het betreft exemplaren met lichte beschadigingen, zoals verkleuringen of ezelsoren.

Walhalla voor studenten:

De afdeling wetenschap "Brainfood" vormt een indrukwekkend geheel. Duizenden dikke pillen gaan voor een prikje langs de kassa. Soms een editie ouder, echter bij deze prijzen geldt de slogan:

Kopiëren is duurder dan het boek kopen.

Karretje Vakliteratuur:

Net als in de supermarkt tijdens je wekelijkse inkopen, kan je op

deze boekenbeurs zonder het minste probleem een jaarvoorraad aan boeken inslaan. Je neemt gewoon een van de vele winkelkarretjes die ter beschikking staan, om er vervolgens mee langs de diverse tafels te kuieren. Voor de prijs hoeft je het niet te laten. De boeken zijn sterk afgeprijsd.

Of je nu geneeskunde, biologie, geschiedenis, kunst, literatuur of wat dan ook studeert, speciaal voor jou geeft De Centrale Boekhandel een Brain List (opsomming van honderden wetenschappelijke boeken) uit, die je gratis kan aanvragen of meenemen van de beurs.

Boekenfestijn in Mecc

Aanbod:

De beurs is in categorieën ingedeeld, zodat de bezoeker niet verdwaald tussen de ruim 150.000 boeken.

Zo staan er bijvoorbeeld alle beroemde stripboeken opgesteld in een lange "stripstraat". De echte liefhebbers zullen hier stuk voor stuk doorheen spitten op zoek naar die ene Lucky Luke of Suske & Wiske. Verder wandel je door de snuffelhoek en de Groene Golf, om uiteindelijk bij de moppenkraam, de hobbycounter en de culinaire corner uit te komen. Vergeet vooral niet de duizenden romans en literatuur.

Waar en wanneer:

MECC - Maastricht
donderdag 19 januari van 11.00 tot 22.00 uur
vrijdag 20 januari van 11.00 tot 22.00 uur
zaterdag 21 januari van 10.00 tot 17.00 uur

De toegang is gratis.

Oh Tannenbaum, oh Tannenbaum

koffie met *hem* drinken? Wat moet ik in hemelsnaam tegen *hem* zeggen? En meer van dat soort belangwekkende tienerproblemen. Dugowson heeft alle lotgevallen op humoristische wijze op film zijn vastgelegd. Vooral voor de vrouwelijke personen onder het bioscooppubliek erg herkenbaar. Maar het leven gaat verder. Kleine meisjes worden groot en daarmee veranderen ook de problemen. De verschillen in karakter zorgen voor een toenemend aantal botsingen tussen de twee hartsvriendinnen. Mina is inmiddels een veelbelovende kunstenaar. Ze ergert zich aan Ethel die nog steeds niets nuttigs om handen heeft en maar wat door het leven fladdert, ondertussen flirtend met vrienden van Mina. Ethel op haar beurt vindt de kritiek van de serieuze Mina zwaar vermoeiend. Na een grote ruzie raakt Mina, altijd al zwaar op de hand,

helemaal van de kaart. Diep in gedachten verzonken loopt ze onder een auto. Vanaf het ongeluk worden de rollen volledig omgedraaid. Ethel wordt een succesvol journaliste en Mina's carrière raakt in het slop. Ze wordt depressief. Als Ethel trouwplannen heeft met een galeriehouder op wie Mina heimelijk verliefd is, voelt de kunstenaar zich helemaal verraden. Het wordt het einde van de jarenlange vriendschap. Voor Ethel heeft Mina afgedaan als voorbeeld en ze gaat haar eigen weg. In het jaar dat volgt kwijnt Mina langzaam weg, alleen met haar schilderijen. Het loopt niet goed met haar af. Een triest einde voor een mooie film.

Judith Kuijk

Mina Tannenbaum: t/m 11 januari, Lumière, 22.00 uur

Agenda

donderdag 22 december
Golden Earring unplugged 2, theaterconcert, Vrijthoftheater, 20.15

vrijdag 23 december
Mannenkoor Wieker Eindrach, Kerstconcert, Stationsbal, 19.00
André Rieu in Wenen, Strauss en co., Vrijthoftheater, 20.15

zondag 25 december
Trefpunt, Live radio, Café De Perroen, 11.00

maandag 26 december
Mastrecht Staar, Kerstconcert, Vrijthoftheater, 11.30

woensdag 28 december
The Sunshine Boys, komedie (reprise), Johnny Kraaykamp e.a., Vrijthoftheater, 20.15

Exposities

KeuzeWerk 6; Museaal Nabuurschap in Venlo, moderne kunst en objecten van geschiedenis en cultuur, Gouvernement Maastricht, t/m 3 feb, ma t/m vr 9.00-17.00

Marijke Stultiens, Hanny Reneman, Henk Erkelens e.a., div. werken in kunstuitleen-expositie, Gal. Tracé, Alex. Battalaan 31, t/m 20 jan, do 14.00-18.00; vr en za 12.00-17.00

Susan Nemeth en Mary Vigor, keramiek, Gal. Lot Duynstee, Hoogbrugstr 18, t/m 15 jan, wo t/m vr 13.30-17.00; za 11.00-17.00

Gauguin en België - De 20 en de Vrije Esthetica, Musée d'Art moderne et d'Art contemporain, Féronstrée 92, Luik, t/m 15 jan, dag. 11.00-18.00; wo 19.00-22.00

Katrien Caymax, kleuretsen / **Pnina Gafni en Cristianne Knops**, schilderijen / **Leo Huyg**, litho's / **Jan Latinne**, mixed media, Gal. A. v.d. Besselaar, Tafelstr 6, t/m 14 jan, vr t/m ma 13.00-17.30
Antoon van Wijk, glas, Gal. Amarna, Rechtstr 82, t/m 5 jan, di t/m vr 11.00-18.00; do 11.00-21.00; za 11.00-17.00

Appie Drielsma, sculpturen, Vrijthoftheater, t/m 2 jan, ma t/m za 11.00-16.00

Ru van Rossem, etsen en beelden / **Jan Praet**, beelden, De Keerder Kunstkamer, Kerkstr 10, Cadier en keer, t/m 31 dec, do t/m zo 13.00-17.30

Nicole Dubuisson, schilderijen / **Anneke Kockelkorn-Hanssen**, keramiek, Gal. Artisan, Grote Gracht 43, t/m 31 dec, di t/m za 13.30-17.30

Gustaaf Begas, foto's, Kam. v.Koopb., Maasboulevard 5, t/m 30 dec, ma t/m vr 8.30-16.00

Films - Speelweek: 22 december t/m 28 december

Filmtheater Lumière, Bogaardenstraat 40b
(Op za 24 en zo 25 dec gesloten)
Passion Fish, dag. 20.00
Eat Drink Man Woman, dag. 20.30
Mina Tannenbaum, dag. 22.00
Tie Me Up, Tie Me Down, do en vr 23.00

Cinema Palace, Wycker Brugstraat 1
(Op za 24 dec vanaf 18.00 gesloten)
The Lion King, dag. 13.15, 15.45, 18.00, 19.00, 21.00

De Leeuwekoning, dag. 13.45, 16.15
Junior, dag. 13.30, 16.15, 18.45, 21.30
Pulp Fiction, dag. 20.30

MGM-Maastricht, Wilhelminasingel 39
The Lion King, dag. 18.45, 21.30
De Leeuwekoning, dag. 13.15, 16.00
Interview with a Vampire, 13.15, 16.00, 18.45, 21.30

Timecop, dag. 13.15, 16.00, 18.45, 21.30
Forrest Gump, dag. 17.15, 20.30

The Nightmare before Christmas, 13.15, 15.15
Miracle on 34th Street, dag. 13.15, 16.00, 18.45
Four Weddings and a Funeral, dag. 21.30
Corrina, Corrina, dag. 13.15, 16.00, 18.45, 21.30

Ciné-K, Bernardusstraat 13
Ma saison préférée, dag. 21.00

35 opbeurende tips van studentenpsycholoog

Verlegen? Zeg wat vaker 'hmmm' en 'jaja'

Elke dag kun je nieuwe dingen ontdekken, kun je iets leren, kun je iets toevoegen aan je leven. In die zin ben je meer dan welk ik en-beeld dan ook." Zomaar een citaat. Niet van Toon Hermans of Prah Winfrey, maar van Ruud van den Berg. Als studentenpsycholoog is hij verbonden aan de RL. Met het boek **Peptalk voor studenten, 35 tips voor de mooiste tijd van je leven**, hoopt hij de sociaal gehandicapte of anderszins onzekere student een hart onder de riem te steken.

werkelijkheid. Dat betekent dat je als het ware je privé-recept moet samenstellen, waarbij je die tips kiest, die op dat moment, in jouw specifieke situatie relevant zijn." Verdeeld over elf hoofdstukken behandelt Van den Berg thema's als verantwoordelijkheid, zelfbeeld, studietwijfel, relaties, ouders en contact leggen. Ieder hoofdstuk opent met een korte casus. Onder het kopje **contact leggen** bijvoorbeeld, gaat het over eerstejaars rechtenstudent Jan, die op kamers geïsoleerd is geraakt, doordat zijn vrienden van de middelbare school naar elders zijn verhuisd. Jan vindt het moeilijk om zomaar op iemand af te stappen en een praatje te maken. Een opbeurende Van den Berg wijst de weg: eerst moet je contact *willen*, je moet oogcontact zoeken - blij kijken helpt hierbij - en je openingszin hoeft niet per se briljant te zijn. Tijdens het gesprek moet je **signalen opvangen** - als iemand zegt: door omstandigheden, informeer naar die omstandigheden. Ook lichaamstaal is niet onbelangrijk: „Kijk de ander aan, (glim)lach regelmatig, varieer je stem-intonatie, wend je met je lichaamshouding naar de ander toe en reageer veel met tussenwerpsels als 'hmmm' en 'jaja'." Tot slot, adviseert Van den Berg inzake het leggen van contacten, kun je iedere dag

oefeningen doen: Maak een praatje met de medewerkster van de bank, de winkelier, de conciërge, de postbode en andere dienstverleners. Aan het einde van ieder hoofdstuk - telkens na een pagina of tien - vat de studentenpsycholoog een en ander nog 's bondig samen: „Toon lef en neem risico's." In het licht van het honderdtal studenten dat jaarlijks een beroep doet op de studentenpsycholoog, is Van den Bergs boek zeker niet zinloos. De vraag is echter of zijn opmonterend bedoelde woorden ook verder reiken dan deze groep hulpbehoevenden. Daarvoor zijn de 135 tips toch iets te flauw en algemeen geformuleerd en gaan ze teveel gebukt onder het *wij zijn allemaal o.k.*-toontje dat vaak een slap gevoel in de knieën bezorgt.

Eugène Baak

'Peptalk voor studenten, 135 tips voor de mooiste tijd van je leven' van Ruud van den Berg kost 24,90 en telt 127 pagina's.

Tip 136 (De tip van Baak)

Ga 's middags naar de kroeg. Bestel een bier. Roep een keer olé! Herhaal dit tot er iets leuks gebeurt. Is om negen uur 's ochtends nog steeds niks leuks gebeurd, lees dan het boek van Ruud van den Berg.

Lieve

Sugarbelly! Ik was ééntjes buiten het land, en gelijk werd er door jou vastgesteld dat deze kolommetjes barsten van de frustratie.

Geen ontkennen mogelijk: dat klopt. Duizenden liters frustraats zijn nog in mijn omvangrijke kelders opgeslagen, en zullen -als het even meezit- de universitaire gemeenschap overstelpen. Als het even meezit, ja, want lieve Sugarbelly, ik begrijp dat het frustreren of gefrustreerd worden niet een van je liefhebberijen is, sterker nog, je vindt dat ik maar met deze column moet ophouden als het zo verder moet.

Daar zijn een boel dingen op te zeggen, de belangrijkste daarvan misschien wel dat ik het op z'n minst vreemd vind dat je deze observaties via Observant kwijt moet, terwijl wij toch nota bene enkele deuren van elkaar verwijderd binnen dezelfde vakgroep werkzaam zijn en tot dusverre geen incompatibiliteit d'humeur hadden. Je refereert aan een boekje 'Alle "Eva"s' dat bij jou op de WC prijkt - dat boekje is ooit in een buitengewoon beperkte oplage (vijf stuks) verspreid onder mensen die me te vertrouwen leken.

Sterker: onze verbouwing tot nu toe had je al met al een waardevoller inzicht kunnen verschaffen in de oorzaak en aard van de door jou waargenomen frustraties. Het is slappe hap, Sugarbelly, om een mal briefje in dit blad gepubliceerd te krijgen.

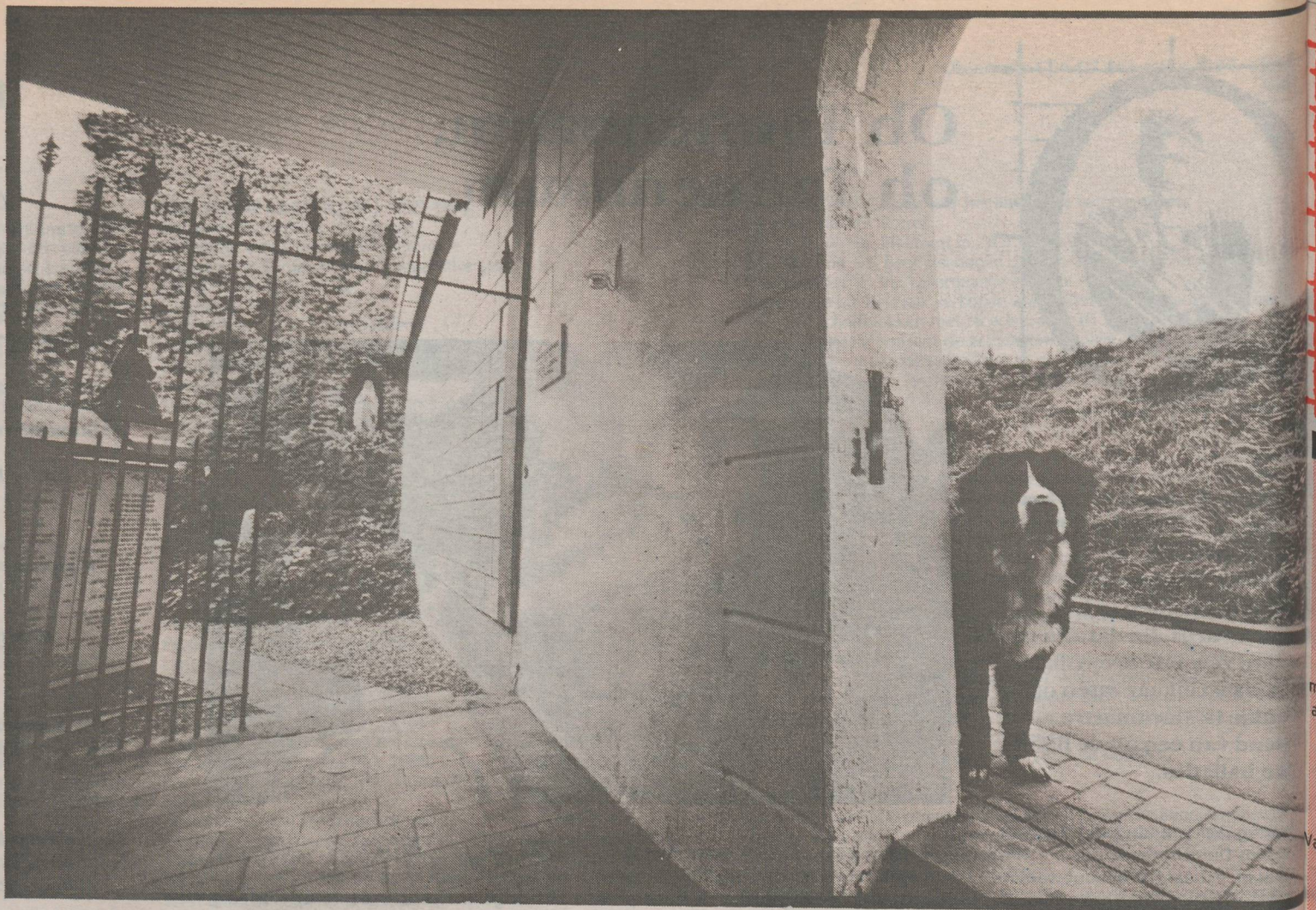
In het rijtje van mensen die, door al mijn frustratie, levend gevild mogen worden, de ogen uitgerukt en in een wafelijzer knisperig gebakken, van wie de oren tot elegante design-lampekapjes voor op de schoorsteenmantel van André Hazes mogen dienen, wier nieren teruggetransplanteerd kunnen worden in de lichamen van sneuë Indiaase orgaanleveranciers, die een onplezierige dood kunnen sterven, gesmoord in een badkuip Completa, en tenslotte in slinterdunne plakjes gefileerd als laboratoriummateriaal moeten dienen voor Els R., zou nu zo ongeveer een plaatsje voor jou zijn vrijgekomen.

Ware het niet dat een positieve Kerstsfeer over mij is gekomen! Vrede op aarde! Hoezee, hoeplakee, leve het kindje Jezus, met drie hoeraatjes voor Jozef, Maria, de engelen, de drie koningen, de berdertjes en de Heere God zelve! In de hemel alsook op aarde, in alle klootzakken een welbehagen! Kyrie eleison, de Paus zingt ook een deuntje mee op de volgende CD van Megadeath lijkt mij zo, want wat houden wij allemaal van elkaar!

Frustratie, niks frustratie! De ultieme frustratie is de katharsis, de finale reiniging van alle intens slauwe zeik die mij in Anno Domini 1994 is overkomen. Niet frustratie is mijn huidige favoriete tijdsbesteding, maar rancune. En ook daarvan wil ik vóór de jaarswisseling af. Goed, ik haat met alles wat ik heb de sluitingen die 1994 voor mij tot een zuur jaar hebben gemaakt, maar Sugarbelly, voor jou maak ik toch geen plaatsje vrij in de afrekening.

Ik wens jou, en alle andere toegevoegd docenten, studenten, beikneuters en briljantino's gelijk, ja zelfs onze beertelijke heren professoren, smakelijke kerstdagen en een frustratievrij 1995! Woeidoel!

Eva

'Als we die grot afbreken, staan ze morgen voor een boom te bidden'

Soms maken we het zo bont dat Maria, de moeder van God, het niet meer kan aanzien. Dan trekt ze de deur van de hemel achter zich dicht en vliegt ze naar de aarde om ons namens haar zoon te waarschuwen dat we moeten ophouden met zondigen, anders gebeurt er iets heel ergs. Op 11 februari 1858 bijvoorbeeld verraste ze het Franse herderinnetje Bernadette Soubirous in een weijtje aan de voet van de Pyreneeën: „Hallo, ik ben de Onbevleete Ontvangenis.“ Bernadette wist niet wat ze zag en ging de volgende dag nog eens kijken. Daar stond ze weer, in een witte jurk met blauwe banden. Nog zeventien keer zou Maria terugkomen om iets te zeggen: „Nu mijne dochter, ga drinken en U wassen aan de fontein en eten van het gras dat daar groeit.“ of: „Zeg tegen de priesters dat ze hier een kerk bouwen.“ Ze had het nog niet gezegd of de kerk stond er, in Lourdes vlak bij de grot waar Bernadette had gezien wat niemand anders kon zien.

BERICHT UIT MAASTRICHT

Toen er nog geen Martinair bestond en dus geen Torremolinos, was een reis naar Lourdes de vervulling van menige katholieke levensdroom. En nog steeds trekt de Franse stad miljoenen relictoren uit heel Europa, die er gaan bidden voor de genezing van tante Dien met haar open been en oom Harrie met zijn shocklong. En passant worden de voeten in het heilige water gestoken om eindelijk van die vervelende eksterogen af te komen. Voor wie Lourdes te ver was, werd een oplossing gevonden. Overal verzezen Lourdesgrotten. Bij tante Dien stond een kleintje van gips op de dressoir, haar buurman had een iets grotere in zijn voortuin gemetseld en in het parkje naast de kerk was een grot op ware grootte nagebouwd. In 1874 kreeg Nederland zijn eerste Lourdesgrot. Meneer A. Claereboets uit Maastricht was met zijn dochter Eveline naar de echte grot in Lourdes gaan kijken en was zo onder de indruk dat hij in de tuin van zijn huis, villa Maaszicht op de Sint Pietersberg, er een liet nabouwen. De grot aan de huidige Ursulinenweg was een geweldig succes. Uit heel het land kwamen mensen om er 'geneezing, uitkomst en onderwerping' te zoeken, zoals vermeld staat op een van de votiefstenen die de hele zijmuur bedekken. Afbeeldingen van blote voeten op diverse dankstenen leveren het bewijs dat de tocht naar de Sint Pietersberg vaak het gewenste effect had.

De laatste decennia was de grot in verval geraakt - alweer de schuld van het concilie - ook al was de eigendom overgegaan naar de parochie van Sint Pieter op de Berg. Buurman John Claessens en zijn vrouw konden het tenslotte niet meer aanzien en ontfermden zich erover met medewerking van de huidige bewoner van villa Maaszicht, prof. G. van der Plaats, radioloog in ruste. Nu kan de wandelaar er weer verpozen en bij het licht van een kaars (f1,-) om een gunst te vragen. Dat het nog steeds werkt, blijkt uit een splinternieuwe marmeren plaquette met een dankwoord die door een onbekende aan de collectie is toegevoegd. Maar buurman Claessens beleeft er minder plezier aan. Onverlaten zijn er al twee keer met de offerblok vandoor gegaan en voor de derde keer zijn de draden van de verlichting doorgeknijpt. De draad is met het huis

van Claessens verbonden en door de kortsluiting is de muziekinstallatie doorgebrand. Dat betekent dat drie weken lang geen Marialiedjes uit de luidsprekers kunnen weerklinken. In het kapelletje bij de grot hangt een sombere tekst van professor Van der Plaats (zelf geen katholiek, verzekert hij) aan de muur: „Gehoopt moet worden dat na deze tijd van vervlakking voor deze grot behalve zijn huidige functie als historische attractie voor toeristen weer een tijd zal aanbreken van meer devotie. Dan zal deze grot opnieuw aan haar oorspronkelijke doel gaan beantwoorden. Moge die tijd weer spoedig komen!“

Die wens gaat misschien sneller in vervulling dan de professor durft te hopen. Vlak over de Belgische grens beleeft de grot van Bassenge (Bitsingen) tot dat het dorp in ruil voor Voeren bij de franstalige gemeenschap werd gevoegd) een nieuwe jeugd. Rond het dorp wijzen bordjes de weg naar 'Le petit Lourdes', een park met bankjes en een enorme grot met altaar en een souvenirkraam, waar op zondag rozenkransen, wonderdadige medailles en kaarsen die een hele week branden, worden verkocht. In de buurt fietst een pastoor rond met wapperende toog en een Don Camillo-bonnet op het hoofd, maar dat blijkt de pastoor van Wonck te zijn. De pastoor van Bassenge, die verantwoordelijk is voor de grot, is een stuk jonger, draagt een paarse trui, een groene broek en een baard en heet Lucien Vanstipelen. Hij past niet bij het soort gelovigen dat een Lourdesgrot bezoekt, maar hij is zes jaar geleden bij zijn installatie toch ingegaan op de wens van enkele parochianen om de vervallen grot in ere te herstellen. Na een grote bloeiperiode was de namaakgrot uit 1889 immers tenondergegaan door de concurrentie van Banneux, waar Maria vijftig jaar geleden 'echt' verscheen. En ziet het wonder dat geschiedde: van heinde en verre komen opnieuw gelovigen neerknielen naar het voorbeeld van Bernadette die verstaend in beton opkijkt naar de Heilige Maagd in de nis hoog boven haar: „Hallo, ik ben de Onbevleete Ontvangenis.“

Pastoor Vanstipelen, die alleen in de plaatselijke fanfare de dikke trom roert, heeft vrede met dit soort uitingen van volksgeloof: „Ik ben nooit zo geporteerd geweest voor die Mariacultus, maar gaandeweg werd ik toch getroffen door de mensen die daar met hun problemen naar toe gaan. De plek straalt een rust uit die hen helpt uit de knoop te raken.“ De gelovigen die hij in de grot ziet zijn niet dezelfde als die hij in zijn parochiekerk ziet: „Het zijn meer de traditionele gelovigen, die zich niet thuis voelen in die strakke hiërarchische kerk van Rome. Voor hen is de kerk te intellectueel geworden. Zij geloven meer op individuele basis, ze bidden om hun eigen problemen op te lossen. 's Zondags komen ze hier aan de deur om een rozenkrans of een medaille te laten wijden. Vroeger zou ik ze er meteen uitgegooid hebben met hun magische rommel, maar nu denk ik daar anders over: ik laat ze binnenkomen en praat met ze. Dan zie je toch dat er veel meer achter zo'n bezoekje aan die grot zit. Ik weet dat het geen puur geloof is, maar ze houden toch enige aansluiting bij de kerk. Ik kan wel zeggen: we breken die grot af, maar dan staan ze morgen voor een boom te bidden.“

Jacques Herraets

De oudste Lourdesgrot van Nederland aan Ursulinenweg voor de derde keer in drie dagen zijn de draden doorgeknijpt (foto Nelis Tutin)

Jaar

De n medewe aan stra strak g

Vaeshart

De Ve Nederla jaar e

De of

Over t

Dittri

Vr

Dr. L.E

komt ze

neer te

college

univers

rekleed

unctie

ziden,

rij daar

op mi

knop r

lorige we

feit einc

jaar het c

uur en w

et dringe

in Vrede

minister Ri

baar alon

oord pos

rief same

unt van c

anen ver

et collegi

ad en de

ijden bes

gaan, da

is univers

orig jaar

griep vi

stijds mr

lligevoc

ngen, de

uitvorme

advies